

Laiškai

LIETUVIAMS

1966

GRUODIS / DECEMBER

*** GYVENIMUI TEKANT	442
A. Jurskis IŽIURĖJAU IŠMINTĮ IR TIESĄ	444
A. Grauslys KŪNAS IR DVASIA MEILĖJE	450
L. Urbonas KAIP Į NEŽINOMĄ ŠALĮ	452
K. Grigaitytė EILĖRAŠCIAI	458
A. Liulevičius ŠVIEŽIAI IŠ MASKVOS (II)	460
J. Ignatonis VAIDUOKLIAI	463
V. Šmaizienė VIETOJ BOTAGO SU MAZGU	467
L. Gražulienė KAI MUS STEBI JAUNIMAS	468
G. I. MEDICININĖ PAGALBA	469
G. Ivaškienė KAI ANT TAVĖS BARASI	470
J. Vaišnys, S. J. MIŠRIOS VEDYBOS	473
J. Vaišnys, S. J. ŠV. RAŠTAS IR REVOLIUCIJA	475
A. Rūta AMŽIAUS SUKAKTIS. "ŠVEN- TOJI AUKA" (rec.)	477
K. Trimakas, S. J. EKRANO MIRGESY SKAITYTOJO ŽODIS	478 479
M. Banėnas MĖSA IR FIZIKA LIETUVOJ 1966 M. TURINYS	480 482
Dailės darbai: L. Urbonas (447, 453-454). Fotografijos: A. zys, S. J. (441, 471-472).	Ke-

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausiasis redaktorius Kęstutis Trimakas, S. J.

Vyresnysis redaktorius Juozas Vaišnys, S. J.

Redakcijos nariai Gediminas Kijauskas, S. J.

Dr. Arūnas Liulevičius

Techninė redaktorė Birutė Bulotaitė

Foto redaktorius Algimantas Kezys, S. J.

Administratorius Petras Kleinotas, S. J.

Viršelis ir vinjetės Algirdo Kurausko

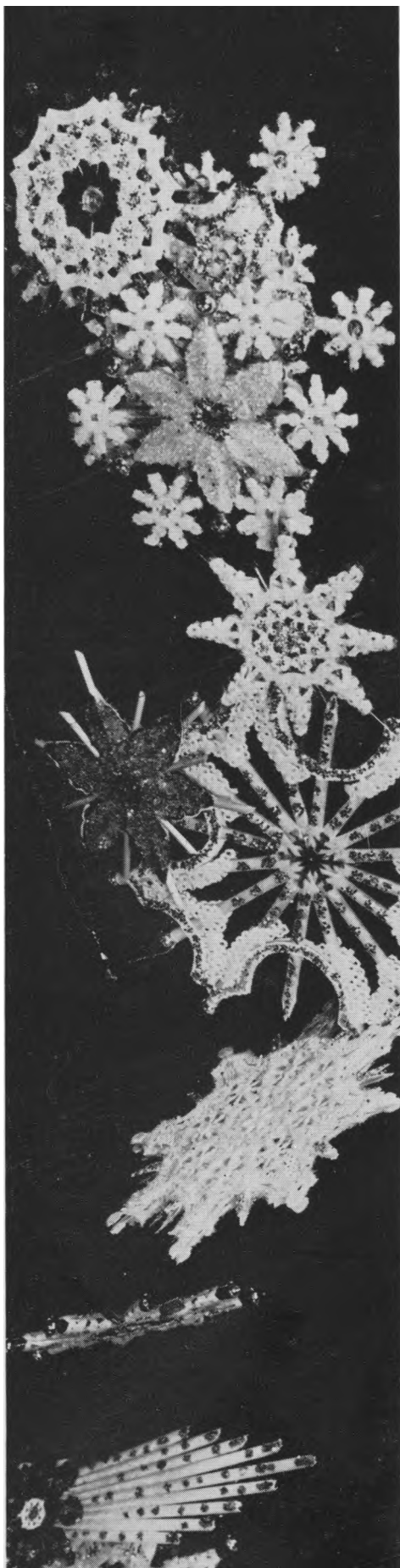
Adresas 2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636

Telefonas REpublic 7-8400

Spaustuvė Immaculata Press, Putnam, Conn.

Prenumerata metams — 4 dol.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc. Yearly subscription \$4.00, single copy 40c. Entered as second class matter sind 2nd class postage paid at the Post Office, Chicago, Ill. and additional office of mailing in Thompson, Connecticut.

laiškai
LIETUVIAMS

Vol. XVII Nr. 11

GRUODIS / 1966 / DECEMBER

KALĖDOS IR NAUJIEJI METAI

– ne vien poilsio ir pasilinksminimo dienos, bet kelrodės šventės. Kalėdos nusako, jog Dangus užsi-geidė žemės, kad žemė geistu dangaus. Vis augantys naujų metų skaitmenys liudija ne tik laiko tėkmę, bet ir visatos vystymąsi, kad žmogus ne atbulas praeity vaikščiotų, ne vietoj drybsotų, bet kiltų tobulėdamas aukštyn.

Pagal tų kelrodžių švenčių rodomą prasmę gyventi skaitytojams linki, juos sveikindami, "Laiškų Lietuviams" leidėjai Tėvai Jėzuitai, redakcija ir administracija.

GYVENIMUI TEKANT

■ Lynoјimas ir daigai

Jaunimo Kongresas buvo taikliai palygintas su "liepos mėnesio staigiu lietumi" (A. Liulevičius, "Aiduose", 1966, 7 nr., 290 psl.). Panašiai būtų galima palyginti Jaunimo Metus su ištęstu lynoјimu...

Kongresas staiga užėjo, stipriu išpūdžiu supurtė... ir praūžė. Jaunimo Metai gi, beveik nepastebimai prasidėję, užvaldė visuomenės dėmesį spaudos pranešimais, aukų rinkimu, pokongresiniais išpūdžių aprašymais, vertinimais, kritika... Ir, kaip lynoјimas, Jaunimo Metai pasidarė įprasti, priimti, beveik nebepastebimi.

Beveik nebepamatai, kada nustoja lynoti ir kiek primirko žemė. Taip beveik nebepastebim, kada Jaunimo Metai pasibaigia – mūsų dėmesį taip greitai užvaldo kiti dalykai. Ir gal net nepagalvosime ar net nesistengsime suvokti, kokias žymes tie metai paliko.

Užbaigdami Jaunimo Metus, klausiamo, kokius patvarius pėdsakus jie paliks tiems, kuriems jie buvo skirti – jaunimui. Ar bent organizuotoji jaunimo veikla pagyvės? Dviprasmią atsakymą mums nurodo du svarbūs faktai: 1) kad buvo visai nesistengta įgyvendinti Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos pasiūlytos Jaunimo Metų mėnesinių temų programos ir 2) kad dabar rimtai siekiama sudaryti jaunimo komitetus prie Lietuvių Bendruomenės visose gyvose lietuvių kolonijose laisvajame pasaulyje.

Kongresan Čikagoje buvo atvykę veiklių jaunuolių iš įvairių kraštų. Iš jų ypač galima tikėtis pasišventusio darbo tokiuose komitetuose vietinei jaunimo veiklai išlaikyti, vystyti ir plėsti.

Liepos audra praūžė... Baigiasi ir ilgiau užtrukęs lynoјimas. Žemė sudrėko. Toliau stengiantis bus daigų.

■ Žygis bus ...

Dar ne su visai aiškiu nusistatymu visuomenė sutinka lapkričio vidury spaudoj Moksleivių Ateitininkų Sąjungos skelbiamą

žygį pas šventąjį Tėvą prašant jį leisti steigti lietuvių vyskupijas laisvajame pasaulyje.

"Dar vienas žygis?! Ir kam jo? Jau ir taip jų šįmet buvo per daug". "Ir vėl prašys pinigų..." "Gerai, gerai, tegu tik mūsų jaunimas kruta..." "Bet kam jie vieni pradėjo? Negalėjo pasitarti su kitais?!"

Taip ir panašiai prasitaria apie šio žygio paskelbimą. Iš tikrųjų gi nėra tiek svarbu, kas paskelbė, ar jau daug žygių šįmet buvo ir net ar vėl pinigų reikės duoti. Svarbiausia, ar yra iškeltas svarbus ir įgyvendinamas reikalas...

Atrodo, kad taip. Reikalas yra svarbus. Iš patirties žinome, kad mažumomis retai kada pilnai pasirūpinama – deja, net katalikų Bažnyčioje. Savarankišku valdymusi beveik visada daugiau galima atsiekti, negu iš kitų malonės. Tad iškeltasis reikalas yra mums tikrai reikšmingas.

Kitas klausimas, ar tas reikalas vien žygiu įgyvendinamas. Atrodo, kad ne. Be diplomatinų "žygių" toks žygis vargiai ką atsieks. Tad mūsų įtakingieji turi irgi savo uždavinį atlikti. Šiaip toks žygis – jaunimo delegacijos atsilankymas pas popiežių su peticija – atliktų savo paskirtį – popiežiui parodytų mūsų tvirtą norą ir iškeltą reikalą į viešumą.

Tačiau tai nėra vien ateitininkų reikalas. Žygio skelbėjai irgi taip mano, kviesdami visus. Tikimės, kad visi ir prisidės, o ypač skautai, kurie, pavyzdžiui, ir naująjį lietuvių vyskupą Pr. Brazį, M.I.C., pernai labiau už kitus pagerbė savo gausiu dalyvavimu jaunimo ruoštame priėmime Čikagoje.

■ Ar visuomenė pajėgs?

Vienybėje, Naujienose ir Amerikos Lietuvių Balse pasirodė "žinios" apie lietuvių tėvų jėzuitų "kėslus" užgrobti lietuvių namus, Sao Paulo mieste, Brazilijoje. Patiems apšmeižtiesiems tylint, juos ginti išėjo miesto lietuvių visuomenė, sušaukusi visuotinį susirinkimą. Tos susirinkimo rezoliucijos ir tikrų įvykių aprašymas buvo išsiuntinėtas viso pasaulio lietuvių spaudai.

Aplinkraštyje sakoma, kad tėvai jėzuitai "buvo specialiai pakviesti į Sao Paulo lietuvių koloniją lietuviškam - kultūriniam bei religiniam darbui dirbti, o neįsibrovė čia klastingai kieno nors turto užgrobti"; kad jie "gavo Lietuvių Sąjungos Brazilijoje pasiūlymą pasinaudoti lietuvių mokyklų pastatais" ir kad buvo pasirašyta 30 metų sutartis. "Bet nelaimė, naujai išrinkta Sąjungos valdyba pradėjo... tėvus jėzuitus iš tų rūmų krapštyti. Susirinkimas viešai ir griežtai smerkia kelių asmenų sistematingą veiklą prieš lietuvius tėvus jėzuitus... ir išreiškia vilti, kad Sąjunga, gerbdama šį visuomenės nusistatymą... leis (jiems) ir toliau naudoti... rūmus", nes to pageidauja visuomenė. "Lietuvos ir vietos lietuvių aukomis įgytas turtas (rūmai)... nėra kieno nors monopolis, bet yra visos lietuvių kolonijos turtas.

Šis skaudus epizodas rodo, kaip saujelė valdžios viršūnėse ištvirtinusių žmonių, užsimanusių "pavaldyti", o ne bendro gėrio siekti, kenkia visai bendruomenei. Ar juos pajėgs sutvarkyti bendruomenė? Atsakymo tenka dar palaukti.

■ Mišios namuose

Vienas naujų bandymų Bažnyčioje yra Mišios privačiuose namuose, kur jose dalyvauja kunigas, namų šeimininkai ir jų kaimynai. Kam tai? Kaip miestuose, taip ir didelėse parapijose žmonės vienas kito nepažįsta ir lieka svetimi vieni kitiems. Tokios Mišios, anot Lansingo vysk. Aleksandro Zaleskio (jis jas įvedė savo vyskupijoje), padeda dalyviams "pilniau suprasti jų, kaipo Dievo Šeimos narių, ryšį vienas su kitu", o taip pat sukelia Mišių, "kaipo šeimos puotos su Kristumi, artumo dvasią".

■ Doros gairės filmuose

Amerikos Filmų Sąjunga (*Motion Picture Association of America*) išleido naujas etikos gaires, kurių turės laikytis filmų gamintojai. Tarp kita ko jose sakoma: "Bus rodoma pagarba pagrindinei žmogaus gyvybės vertei. Bus laikomasi nuosaikumo vaizduojant, kaip gyvybė atimama. Blogis, nuodėmė, nusikaltimai, piktadarystės nebus pateisinamos. Bus laikomasi ypatingo nuosai-

kumo, vaizduojant nusikaltimus ir antisocialius veiksmus, kuriuose dalyvauja ar yra įpinti nepilnamečiai. Nebus rodoma detaliauotų ir išstėtų brutalių, žiaurių veiksmų, fizinio smurto, kankinimų... Nebus rodomas nepadoriai apnuogintas žmogaus kūnas. Neleistini lytiniai santykiai nebus pateisunami. Nebus vaizduojamos lytiškai intymios scenos, laužančios bendrus doros dėsnius... Religija nebus paniekinama. Nebus vartojami žodžiai ar simboliai, niekinantys rasines, religines ar tautines grupes, kad nebūtų keliami neapykanta".

Šios pozityvesnės ir platesnio pobūdžio gairės pakeičia ankstyvesnį kodeksą, kuriame buvo daugiau specifinių nuostatų, nurodančių, ko privaloma filmuose nerodyti.

JAV vyskupų komiteto filmams pirmininkas arkivysk. J. J. Krol pagyrė šį naują kodeksą, tačiau kartu pareiškė, kad "kai kurie filmų pramonės padaliniai yra užsitarnavę plataus masto nepasitikėjimo... Visgi be piktos valios mes prisimename, kad ir kitos deklaracijos buvo paskelbtos, bet tuoj pat jas paskelbusių ir pamirštos... Todėl, nenorėdami suklaidinti tėvų, kad jie per daug nepasitikėtų nauju kodeksu, mes visgi negalime nusigręžti nuo šioj deklaracijoj padaryto užsiangažavimo. Dėl to tą deklaraciją ir kodeksą priimame kaip iškilmingiausią pažadą šio krašto žmonėms".

■ Seselės prie Mikrofono

Kad kompozitorė sesuo Bernarda pagroja vargonais, tai "suprantama", ypač jei vargonai randasi bažnyčioje. Kad sesuo Mercedes tapo švelnių spalvų derinius drobėje, tai dar "leistina", jei tik neeikvoja dažų "nešventoms" paveikslų temoms... Bet kad seselės viešai pasirodytų scenoje, tai tikrai "neįtikėtina".

Senelių namų statybai Putname paremti Čikagoje suruoštoje vakarieneje Jaunimo Centre sesuo M. Jurgita (Saulaitytė) paskaitė savo lyrinio žodžio kūrybos, o keturios seselės padainuodamos pamokė publiką naujų iš Sibiro atvežtų dainų.

Maloni ir švieži staigmena... Kai kas tik tos vakarienės metu įsitikino, kad Bažnyčia tikrai atsinaujina.

Ižiuirėjau nelygstamą

ALFONSAS JURSKIS

išmintį ir tiesą

Kristus, kaip žmogus, būdamas tyruose alkanas ir gimdomas piktosios dvasios, tarė: "Žmogus yra gyvas ne vien duona..." (Mato 4, 1-4). Žvelgdami į žmogų ir pasaulį, matome, kad žmogaus žygiai ir mintys per amžius buvo nužymėti ne vien duonos ieškojimu, bet ir savęs pažinimu...

Gyvename, sielojamės, mąstome, matome ir turime pasakyti, kad žmogaus praeities žygių kūriniai yra sukrauti į lentynas ne duonos kepalų pavidale nei jos gamybos priemonių ar įrankių, bet pavidale vienu ar kitu būdu bei priemone pavaizduotais, įrėžtais, įrašytais ar atspausdintais ženklais, kuriais įamžintas ne tik į dulkę pavirtusio žmogaus vardas, bet ir jo amžiais gyvos išminties bei proto pasireiškimai bei raida...

Tebūna man čia leista kad ir netobula suglausta forma žvelgti ir savo žmogiška išmintimi susverti žmogaus ir visatos pažinimo sampročius...

Mūsų gyvenimo laikotarpyje, sakysime, antram ir trečiam XX amžiaus ketvirtyje, mokslininkai – matematikai, fizikai, biologai, kosmologai - archeologai, astronomai,

"Metu metais fizinio pasaulio horizontai darėsi platesni – su tikresne nuovoka dariau sprendimus apie neišmatuojama visatos sąrangą, kurioje ižiurėjau nelygstamą išmintį ir tiesą", taip apie savo pasaulėžiūros vystymąsi pasiskakė inž. Alfonsas Jurskis, buvos radistas ledlaužiuose, Kauno radijos stoties steigėjas ir vadovas, radijo katedros vedėjas Kauno universitete. Šįmet jam mirus, šio straipsnio mintys tapo jo idėjinio testamentu.

teologai ir visų pakraipų filosofai – veda prie faktų, kada fizika tiesia ranką metafizikai ir visatos raidos problemose ižiūri Genezės knygų idėjas apie visatos pradą, Dievo valia numatyta...

ANT SMĖLIO GRŪDELIO

Pagarsėjęs prancūzų teologas-filosofas kun. Teilhard de Chardin (gim. 1881 m. Prancūzijoje) sako: "Visatos raida bei vystymasis atitinka protingos Būtybės planus. Tas vystymasis, taip stipriai pabrėžtas gamtoje, būtų tik niekai be įkvėptos sąmonės žmogaus asmenyje... Mūsų planeta – žemė, tarp daugybės Paukščių Takų bei žvaigždynų visatoje yra nedaugiau kaip *smėlio grūdelis*... Bet kaip tik čia (tame smėlio grūdelyje) reflektuojamas sąmoningumas bei protas". Tikrai, mes visi į tą protą bei sąmonę ambicingai pretenduojame žinojimu bei pažinimu.

Nejaugi tas "smėlio grūdelis", anot dialektinio materializmo, būtų mūsų sąmonės pirminis akstinas?... Anaipol!... Civilizacijos bei kultūros pažanga rodo ne raumenų, ne kumščio, nei kūjo, nei kardo jėgą, bet žmogaus dvasinės prigimties – jo išminties – išdavą...

Nuo proistorės laikų, per senuosius amžius, per viduramžius ir renesanso laikotarpį pasaulio pažinimo raida atvedė į įtikinančius (tiems laikams) dangaus skliautų ir žemės apibrėžimus *trijų matavimų* sistemoje. Matematikai jau toli buvo pažengę trijų dimensijų skaičiavimuose, apibrėžda-

mi kūnų judesio ir jėgų poveikio dėsnius, ir padėjo išivyrauti deterministinei bei mechanistinei pasaulėžiūrai. Ir... XIX amžiaus galvotojas pasijaučia drąsus pasaulio "valdovas"...

Iškyla ekonominės problemos, naujos socialinės idėjos... Utopijos apie sukūrimą "rojaus žemėje"... Visgi Markso siūlymas "pasaulį pakeisti" jo pasekėjų žygiais nedavė jokios prošvaistės žmogaus gerovėje... Žmogus tapo pavergtas geležinėm uždangom, mūro sienom ir kulkų užtvarom; jis pats paverstas materialinio pasaulio robotu...

Ne be reikalo George Waldas savo studijoje "Innovation in Biology" (*Scientific American*, September 1958) sako: "Materialistinė dialektika turi fatališką silpnumą. Ji pateikia įdomius kelius žvelgti atgal, bet jokių – žygiui pirmyn..."

GNIUŽULAS PURVO?

Stačiai netikėtai idėjas paskleidė "modernus" ultrabolševistinis ir ateistinis egzistencializmo filosofijos puoselėtojas Jean Paul Sartre, kurį dr. J. Girnius pavadino Vakarų "maištininku" (žr. "Aidus", 1965 m., 1 nr.). Kaip "bolševistinės laisvės" filosofas, Sartre neišvengiamai garbina vergijos sistemą, o savo beprasmybės filosofija tvirtina: "Absurdiška, kad esame gimę; absurdiška, kad mirsime".

Galutinė žmogaus paskirties ir gyvenimo priešybė skamba nesutuoktinės Sartre žmonos, irgi filosofės, (mano manymu, žmogui šiame pasaulyje visiškai nesuprantami) žodžiai: "Gimdyti – tai tuščiai dauginti skaičių būtybių, kurios ant žemės egzistuoja be pateisinimo"... Čia jau daugiau negu "maištininkės", save paneigusios ir save nuliničiusios būtybės, žodžiai...

Taigi, tai yra paties žmogaus vertybės paneigimas, kuris iš karto man priminė dar 1940 m. mano girdėtus vieno politruko žodžius: "Kas yra žmogus?... Tai tik gniužulas purvo ir vandens"... Šiurpas nukrėtė mane... Nežiūrint tokių skaudžių gyvenamos eros faktų, daugelis žmonių nori likti žmonėmis...

Nenuostabu, kad šiandien socialinė būklė kuriama, nusigrįžus nuo Markso, demokratiname kapitalizme. Socialiniai ir klasiniai klausimai pareina ir sprendžiami žmogaus gebėjimu, išradingumu ir laisva iniciatyva.

DABAR, ANKSČIAU, VĒLIAU

Ižengus į XX-ąjį amžių, reliatyvumo teorija ir kiti Einšteino darbai sukrečia determinizmo pagrindus. Visatos sąrangai tiksliau suprasti įvedama keturių dimensijų sistema stebimiems visatoje reiškiniams apibrėžti. Atkreiptas dėmesys ir į laiko prasmę bei reikšmę. Visgi laikas yra viena iš sunkiausiai suvokiamų veiksnių. Kasdieninėje aplinkoje dažnai nedvejodami vartojame sąvokas sakydami: "dabar", "anksčiau", "vėliau"... Tačiau visai kas kita, kai pradėdame mąstyti bei svarstyti apie vyksmus, pasireiškiančius ne čia, kur aš *dabar* esu, bet vykstančius kur nors *kitur*, sakykime, kur nors erdvėje, maždaug saulės nuotolyje; įsivaizduokime, kad "dabar" "ten" įvyko milžiniškas sprogimas; apie garsą netenka kalbėti – jo negirdėsime, tačiau stipri pašvaistė pasieks mūsų akis tik po aštuonių minučių... Kai išvysime sprogimo šviesą, instinktyviai išstursime: "Štai, žiūrėk, "ten" "dabar" kas tai sprogo..." Betgi tai bus jau įvykęs sprogimas, nebe "dabar", o jau prieš 8 minutes – "anksčiau", žodžiu, ne tai, kas "yra", bet kas jau "buvo"...

Imkime pavyzdį iš astronomijos: sakykime, kad koks tai astronomas, bestebėdamas Andromedos ūką, mums arčiausią kaimyninį žvaigždyną, pastebėjo naujai sušvitusią žvaigždę, tuo būdu jis bus pastebėjęs vyksmą, kuris jau atsitiko milijoną metų atgal... Bet, jei tą patį reiškinį paseks kitas astronomas pusiaukelėje tarp žemės ir Andromedos ūko, jis pasakys, kad tai įvyko tik prieš *pusę milijono* metų, gi žemėje esančiam astronomui tas reiškinys bus pastebėtas tik už *pusės milijono* metų ateityje. Taip erdvė sumaišo astronomų to paties reiškinio stebėjimus laiko požiūriu: vienas sako, kad jau "įvyko"; kitas gi, kad dar "įvyks"... Todėl Einšteinas ir įvedė erdvėlaikio sąvo-

ką, nes, atmetus laiką, stebimi vyksmai neatitiktų tikrovei. Pagrindinis veiksnys, kuris suminėtus faktus patikslina, yra šviesos greitis ir stebėtojo padėtis. Jei stebėtojas judėtų šviesos greičiu, jo stebimas reiškinys nebetektų apibrėžtumo, tikriau tariant, stebėtojas visiškai nebetektų laiko sąvokos. Einšteinas surado išeitį: prie didelių greičių (prilygstančių bei artimų šviesos greičiui), laikrodžio rodyklės lėčiau juda, matuojamieji mastai trumpėja... Todėl, pavyzdžiui, jei astronautas, kuris skris erdvėse 90% šviesos greičio, pagal savo laikrodį, taigi ir kalendorių, sakysime, išbus 20 metų, jis pasenės 20 metų. Betgi, sekant jį pagal žemėje esantį laikrodį, tariamai "nejudamą", tas astronautas bus ne 20, bet 40 metų sensterejęs... To astronauto metras, žiūrint iš žemės, bus tik pusės metro ilgio; jam gi jis bus "tikras" metras, kaip "tikras" pas jį laikas. Štai kodėl šviesos greitis visatoje skaitomas pastoviu dydžiu.

MEDŽIAGA, ENERGIJA, SĄMONĖ

Kaip laikas ir ilgis įvelkami į reliatyvumo sampročius, taip lygiai panašiai gaunama medžiagos bei masės sąvoka, būtent: kai judamo kūno greitis artėja prie šviesos greičio, tai kūno masė auga, o jei kūno greitis prilygtų šviesos greičiui, tai jo masės dydis taptų lygus begalybei... Tenka daryti išvadą, kad joks medžiaginis kūnas negali judėti šviesos greičiu... Tam reiškiniai išspręsti Einšteinas sukūrė nuostatą, kad judamo kūno masė didėja padidėjusios energijos sąskaiton; reiškia, energija atitinka masę. 1905 m. Einšteinas paskelbė savo garsųjį dėsnį, patvirtintą garsiąja formule ($E = mc$).

Pagal tą garsųjį Einšteino nuostatą seka, kad užtenka labai mažo kiekio masės, kad būtų galima atpalaidoti labai didelę energiją... Tame dėsnyje glūdi atominės energijos panaudojimas atominėms bomboms, reaktoriams ir varikliams, su kuriais laivas bent keletą metų plaukioja, nepasigedamas papildomojo kuro...

Žodžiu, tiek medžiaga, tiek energija viena kita atstoja, tačiau, deja, medžiagos neįmanoma perduoti bei pasiųsti šviesos grei-

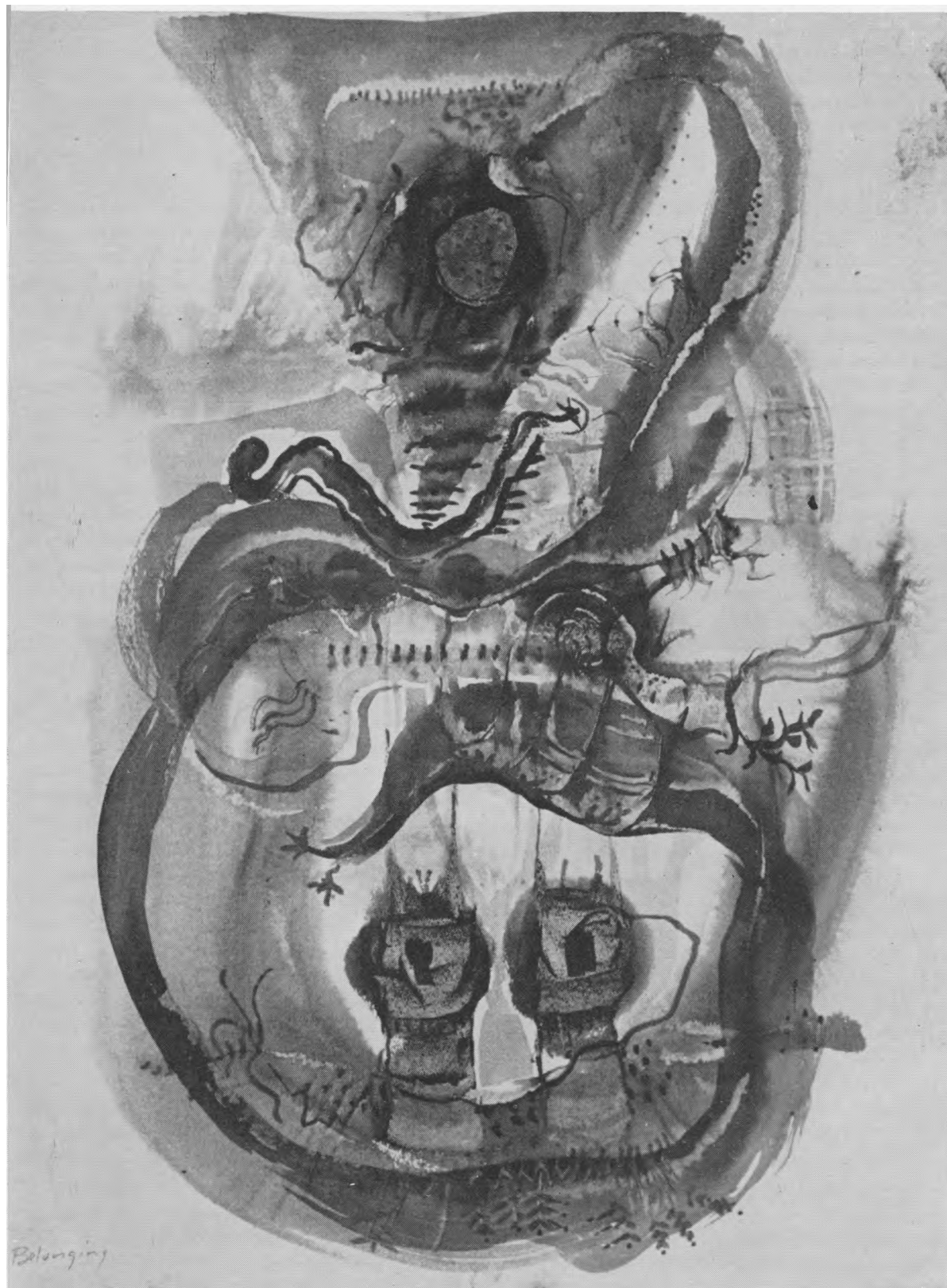
čiu, gi energija gali spinduliuoti šviesos greičiu, atseit, ji neturi medžiagos savybių... Štai kodėl drąsu ir tinka sakyti, kad visatos pagrindas yra nemedžiaginis pradas. Ypač pastaraisiais metais bangų mechanikos raida įgauna vis ryškesnius sampročius: nūdien, nagrinėjant mikrokosmo bei atominės fizikos reiškinius bei ryškinant elektronų savybes, daroma išvada, kad stebimas reiškinys lygiai vienodai priklauso ir nuo savo esmės fizinės ir nuo stebėtojo sukurtosios jėgos, atseit, be fiziko kūrybinės jėgos stebimas reiškinys bus beprasmis. Tai rimtas filosofinis iššūkis materialistinei pasaulėžiūrai, pagal kurią buvo tvirtinama, kad, jei stebimas reiškinys gamtoje egzistuoja, tai egzistuoja nepareinamai nuo stebėtojo valios... Tai patvirtina determinizmo principų atmestinumą, nes, anot Sir James Jeans, "stebėdami vidujinį atomo mechanizmą, elgiamės, kaip tas, kuris, norėdamas ištirti peteliškės skraidymą, nupiešia jai sparnelius, arba kaip tas, kuris išgeria nuodų, kad išbandytų jų veikimą".

Tenka sutikti arba įsitikinti, kad antimaterializmo filosofija įgauna vis stipresnių argumentų, kad nebe materija, o sąmonė yra pirminė ir svarbiausioji visatos apivaldinimo ir žmogiško pažinimo sudaromoji; atseit, pateikia penkių dimensijų visatos sąrangos supratimą... Sąmonė, šitoji *penktoji dimensija*, įgalina žmogų ne tik simbolių, ženklų bei formulių pagalba išsaviinti neišspręstų teorijų bei idėjų apie visatos buvimą, jos erdvių gilumą, platumą ir neapibrėžiamą begalinį didumą, bet taip pat ir apie žmogaus būties prasmę: kurti, tirti ir vis daugiau ir daugiau tiesos atskleisti, ją arčiau pažinti ir jausti tos Tiesos begalinę didybę ir išmintį...

Dar prieš 20 metų garsus fizikas, Nobelio premijos laureatas Robert Millikan kartą savo viešos paskaitos metu pavartojo žodį *dvasia*. Vienas iš klausytojų profesoriui pasiūlė tą žodį apibrėžti. "Mielu noru, – atsakė prof. Millikan, – aš Jums apibrėšiu žodžio *dvasia* sąvoką, jei Jūs man pirma apibrėšite materijos sąvoką".

Žodžiu, daugelyje atvejų, sprendami apie regimus reiškinius, mes tenkinamės, gal

LEONAS URBONAS, "ATSIDAVEŠ" (TAPYBA).

būt, tiktai vaivorykštės spalvomis savo sprendimams padaryti, tačiau, kaip sako Sir James Jeans, "turi gi egzistuoti kokia tai saulė, skleidžianti spindulius, kuriais mes matome tą vaivorykštę".

VIETAI NĖRA IŠEITIES TAŠKO

Taigi, visatoje nėra absoliutaus laiko, o tik "vietinis laikas". Panašiai, neįmanoma paženklinoti objektyvios kūno vietos erdvėje, nes nėra kur pasirinkti išeities taško nei kablo, prie kurio pririšę savo matavimo juostelę galėtume pradėti matuoti visatą. Sir James Jeans sako, kad keturių dimensijų erdvėlaikyje visatos bei gamtos paveikslai ar vaizdai bus tikri ir laisvi nuo subjektyvių tendencijų, visada atitiks sau bei pateisins save bet kurioje kryptyje, nelyginant, kaip kad pasakoma apie modernius paveikslus: kaip jie bekaBOTų – tiesiai, ar kreivai, ar apversti – jie nenustoja savo vertės, bet paveikslų esmė vistiek lieka neiški, sujaukta ir nesudaranti vienybės bei vienalytiškumo.

Toks keturių dimensijų erdvėlaikis vadinamas *kontinuumu*. Na, įsivaizduokime visatą esančią visai tuščią, tikriau, sakykime, užpildytą Einšteino *kontinuumu*. Nuo kurios vietos, nuo kurio taško pradėsime ją matuoti, tirti, nustatinėti kryptį?... Nei iš dešinės, nei iš kairės krypties sąvokos neturėsime, nes nežinome, kur mes randamės. Šiuo atveju pritinka suminėti tokį dviejų meškeriotojų plačiuose vandenyse kvailą juoką: "Mums reikėjo paženklinoti tą vietą, kur mes pagavome tiek daug žuvų", – sako vienas. Gi antrasis atsako: "Aš jau paženklinau ją – štai, ant laivo šono!"... Tai gi, štai ką reiškia tas reliatyvusis mūsų "čia"...

Mūsų gyvenimiška, kasdieninė patirtis yra tikra tik "čia" ir "dabar", tačiau tikrasis "čia" yra taškas, atseit, bematis, o tikrasis "dabar" yra neišmatuojamai trumpa akimirka. Tikrumoje mūsų žmogiškasis gyvenimas neįmanomas "tiksliai" apibrėžti, jis, nelyginant, kaip aštraus kirvio ašmenimis kiekviena akimirka skiriamas į praeitį ir ateitį... Gyvenamam momentui neturime nei vietos, nei laiko apibrėžtos sąvokos...

Pagal kasdieninę nuovoką, kalbėdami apie faktus, minime juos jau iš praeities arba kalbame apie artėjančią ateitį... žodžiu, jau mūsų pati kasdienybė yra tik tariama bei reliatyvi.

ŽMOGAUS KŪNO MASĖ

Tūlas pasako: "Aš tikiu tik tam, ką galiu paliesti, užuosti, matyti..." Deja, niekas dar nėra palietęs materijos. Jei aš, sakysime, paėmęs plieno gabalą į ranką, jaučiu ir sakau, kad jis yra kietas ir standus, tai tik mano vaizduotėje susidaręs pojūtis. Iš tikrųjų, tarp mano delno ir plieno gabalo medžiagos, palyginant su plieno atomų branduolių dydžiu (kur medžiaga sutelkta), yra plačiausia ir storiausia tuštuma, o jėgų lauko erdvė skiria mano "palitėjimą" nuo medžiagos. Kad suvoktume, kiek daug tuštumos apima atomo struktūra, įsivaizduokime sau, kad žmogaus kūnas tapo suslėgtas į idealią vienalytę medžiagą. Remiantis garsaus anglų fiziko Lord Ernesto Rutherfordo eksperimentais, buvo surasta, kad žmogaus kūno masė bus tik kaip mažytis grūdelis, kuriam įžiūrėti bus reikalingas padidinamasis stiklas. Dar nuostabiau atrodo, jei, remdamiesi tais pačiais daviniais, pasakytumėm, kad užsimečiau viso pasaulio žmonių medžiagą (pilna to žodžio prasme) sudėti į "dėžę"... Ir toji dėžė nebus net žiedu dėžutė, bet gal tik žiedo akutė, tačiau sverianti tūkstančius milijonų svarų.

Žodžiu, ką apčiuopiame, ką matome, ką užuodžiame, ką atsveriname bei išmatuojame, viskas tik reliatyvu ir toli tikrovės... Būdingas, pavyzdžiui, kad ir toks reiškinys, kuris, anot Einšteino, patį Newtono traukos dėsnį paverčia nereikalinga hipoteze, būtent: palikime keleivį uždaroje kabinoje ir paleiskime ją judėti, keičiant jos greitį įvairiais būdais (akseleracijos ar gravitacijos jėgomis leidžiant kabinai kilti aukštyn ar leistis žemyn; sakysime, pakalnėn riedant ar panašiai); keleivis kabinoje nesuvoks, kokios jėgos tą greitėjimą keitė (tai yra patyrę lakūnai).

Einsteinas žvelgia plačiau ir įveda visatos bei kontinuumo linijų, nelyginant "geodezinių linijų", sąvoką. Kaip Maxwellis api-

brėžė elektromagnetinio lauko buvimą, taip Einšteinas priėjo išvadą apie visatos erdvės lauką, kurio lygčių visgi negalima patikslinti nei išaiškinti, ar tas visatos laukas sudaro sferinį, ritinį, o gal balninį vaizdą?... Ar jo radijas (spindulys) teigiamas, baigtinis, ar begalinis, o gal net ir neigiamas?!... Be to, reliatyvybės teorija dar veda prie išvadų, kad visata plečiasi: Palmar Mountain 200 colių teleskopu ižiūrėti žvaigždynai, nutolę per 2,000 milijonų šviesmečių, gi radijo teleskopais (kurie matuoja ilgesnes už šviesos bangas) atrandami daug tolimesni atstumai. Tačiau – kągi iš tikrųjų mes ižiūrime? Ogi tai, kas stebimoje vietoje vyko prieš 2,000 ar daugiau milijonų metų... Susimąstykite!...

JĖGA ANAPUS PASAULIO

Sir A. S. Eddingtonas sako: "Mūsų mintys, mūsų samprotavimai ir susidomėjimai turi žymiai didesnę vaidmenį, vaizduojant fizinio pasaulio daiktus, nei mums atrodo... Gyvenimas būtų skurdus ir ankštas, jei mus supančioje aplinkoje nežiūrėtume kitokios prasmės, negu toji, kurią vien galima išmatuoti ir pasverti fizikos prietaisais arba apibrėžti matematiniu simboliu". Ir... nelyginant paaiškinimą duoda garsus biofizikas, matematikas ir filosofas dr. Lecomte du Noüy (gimęs 1883 m. Paryžiuje, miręs 1947 m. Niujorke); jis rašė: "Taika privalo būti kuriama perkeičiant žmones iš vidaus, o ne statant išorines struktūras... vien mokslas neįstengia išaiškinti gyvenimo mįslės... Naujieji mokslo išradimai toli gražu nepatvirtins materialistinės pasaulėžiūros, o atskleis buvimą jėgos anapus pasaulio..." (žr. *The Road to Human Destiny*, Longmans, Green & Co., N. Y.).

Sir Alfred Lovellis (gim. 1913 m. Anglijoje), Amerikos Meno ir Mokslo Akademijos garbės narys, šitaip kalba apie visatos atsiradimą ir likimą: "Per 30 pastarųjų metų kosmologai ieškojo argumentų, pagrįstų išryškintomis visatos charakteristikomis, kurios patikslintų tikrovę teoretiniais modeliais". Deja, Lovellis, peržvelgęs ištisą eilę teoretinių visatos modelių, sutrauktai taria:

"Jau praėjo apie 9,000 milijonų metų, kai galaktikos, atseit, žvaigždynai, pradėjo formotis ir prasidėjo dabartinė visatos plitimo fazė... Bet, kai griežtai pastatome klausimą, kada gi atsirado pirminis atomas ir koks jis buvo, mes esame priversti per fizikos slenkstį žengti į filosofijos ir teologijos sritį... Filosofui pirmam tenka sukurti išsamią savarankišką schemą, nuosekliai vedančią į erdvėlaikio sąvoką ir į žmogaus minties bei sąmonės poveikius, kur matematikas pradeda vystyti savo teorijas"... Sir Lovellis pabrėžia, kad "tie, kurie atmeta Dievą, ima dėmesin griežtai materialistinių visatos pradą, kad ir neturėdami išeities taško jam apibrėžti, aplenkia tą dilemą, palikdami galimybes ateities mokslui rasti patenkinantį sprendimą visatos pradui, atseit, medžiagos atsiradimui". Deja, tokia išeitis nėra išeitis.

Sir A. S. Eddingtonas sako: "Naujausios griežtųjų mokslų tendencijos įvedė mus į aukštumas, iš kurių galime žvelgti į gilius filosofijos vandenis"... Ir Sir Cecilis Damprieras pabrėžia: "Juo platesnę sritį apima žinojimas, tuo didesni plotai nežinojimo atsiveria ir tuo sunkiau tuos plotus apspręsti suprantama forma".

Popiežius Pijus XII astronomijos mokslininkams 1957 m. pasakė: "Mokslinė tiesa tampa iliuzija tą akimirksnį, kai ji manosi esanti pakankama visa išaiškinti be kitų tiesų pagalbos, o ypač... be amžinosios tiesos, kuri yra gyvenanti ir laisvai kurianti Būtybė".

Pats Einšteinas yra teigęs, kad "žinoti, kad tai, kas mums yra nesuprantama, tikrai egzistuoja, apsireikšdamas kaip Aukščiausioji Išmintis, yra pati raiškiausioji grožybė,... ir šia prasme... aš priklausau prie religingų žmonių grupės" ("Aidai", 1961, 1 nr.).

Baigsiu mūsų gilaus mokslininko prof. Vinco Čepinskio žodžiais, pasakytais 1928 m. sausio 3 d. matematikos ir fizikos mokytojų konferencijoje: "Žmogus yra su potencialiais gabumais išeiti iš žvėriškos būklės, tapti žmogumi ir tuo būdu prisitarti prie Dievo. Laimingi žmonijos laikai ne praityje, bet ateityje..." ***

KŪNAS IR DVASIA MEILĖJE

11 - Meilė gyvenimo ir literatūros šviesoje

ALFONSAS GRAUSLYS

Tiems, kurie materialistiškai galvodami mano, kad yra tik vienas meilės šaltinis – kūnas ir kad tik jis spinduliuodamas sukelia meilę, šio straipsnio pavadinimas skamba nesuprantamai ir keistai. Juk šiais laikais eilinių žmonių dauguma meilę ir seksualumą tapatina tokiam laipsnyje, kad meilė, kaip savarankiškas jausmas, jų sąmonėje išnyksta, o lieka tik seksualumas. Teisingai tad netolimoje praeityje V. Solovjovas yra sakęs, kad “mūsų gyvenimiškoje tikrovėje pirmon vieton statoma tai, kas iš tikro turėtų būti paskutinėje vietoje, būtent, gyvuliškas fiziologinis ryšys. Jis pripažįstamas to viso dalyko pagrindu, kai tuo tarpu jis teturėtų būti tik atbaigimas”.

Žmoguje yra du pradai, kūnas ir dvasia, kurie, kaip rodo patirtis, savitarpyje kovodami gimdo konfliktus ir kurių vienas ar kitas pradeda pirmauti, apsprendamas paskirų žmonių gyvenime jų dorovinę padėtį. Ši kova randa savo atgarsį ir meilėje ir todėl, anot vieno mūsų laikų stebėtojo, “meilė yra dviprasmybė: siela nori vieno dalyko, kūnas gi atsako kitu”. Jei dvasinio prado žmoguje nebūtų arba jei, kaip mano materialistai, jis būtų tiek bereikšmis, kad nebūtų vieno kūno šešėlis, tada žmoguje nebūtų kankinančio dvilypumo nei vidaus įtampų. Tad kūno ir dvasios pradų žmoguje buvimas ir jų tarpusavio ryšio bei įtakos klausimas meilėje yra keltinas ir svarstyti, nes tuos klausimus svarstyti

reiškia tą patį, kaip doroviniai vertinti erotinį ir seksualinį žmonių gyvenimą.

Kadangi kūnas ir dvasia gali įvairiškai pasireikšti meilėje, tai šį klausimą pasvarstysime ketveriopu atžvilgiu: 1) kūniškas pradas gali tiek įsiviešpatauti ir pirmauti meilės bendruomenėje, kad nebelieka vietos dvasiai, taigi nei pačiai meilei, kuri egoistinės kūno aistros sužlugdoma; 2) kūno ir dvasios pradai gali darniai reikštis meilėje greta, vienas kitą remdami ir palaikydami; 3) kūnas ir dvasia netapatinami, nes jie gali savarankiškai vienas be kito pasireikšti gyvenime; 4) tikroje meilėje dvasia turi pirmauti, nes dvasingumas budi meilės sargyboje.

Čia dar reikia pastebėti, kad šiame straipsnyje kalbama apie įrėmintą, t. y. vedybinę meilę.

KŪNIŠKUMAS PIRMAUJA

Didelis nuošimtis porų situokia vien kūno aistros vedinį. Nemažos jų dalies jau prieš vedybas abipusiai išgyventa aistra yra tasai viliojantis veiksnys, kuris juos moterystėn ir suveda. Nors tiesa, visi tuokiasi meilės vardu, bet ne viskas yra auksas, kas atrodo kaip auksas. Todėl pas daugelį porų, bent pas jų vieną partnerį, pirmauja kūnas ir nekartą tik kūnas. Kadangi kūno aistra yra labiausiai egoistinis jausmas, tad tokioms poroms gresia nemažas pavojus, kad jų meilė žus, nes meilės šalti-

nis – dvasia ir tikra meilė yra altruistinė. Išaugusi, su jokiomis priemonėmis nesiskaitanti ir vien savo malonumo ieškanti aistra neišvengiamai, anksčiau ar vėliau, pažeidžia kitai pusei priklausančią artimo meilę ir pagarbą – net ir tuo atveju, jei abu partneriai, to paties egoizmo vedini, kiekvienas tik siektų savo malonumo. Juk vis vien du egoizmai, vienas šalia kito, negalės ilgesnį laiką sugyventi.

Čia nemanoma smerkti ir nesmerkiama stipri aistra kaip tokia, bet tik įspėjama, kad kuo aistra yra stipresnė, tuo labiau ji turi būti lydima dvasingumo, kad nevirstų egoizmu, žiaurumu ir gyvuliškumu. Aistra gi tik meile sudvasinama, sužmoginama ir sužmoninama. Nebandant jos sudvasinti, malonumas ir bet kuria kaina jo siekimas virsta gyvenimo tikslu, kita pusė pažeminama į priemonę tam malonumui atsiekti ir taip moterystė atsistoja ant paleistuvystės ribos. Šitokios nuotaikos, ypač jei jos įsiviešpatauja vienoje pusėje – dar sykį pabrėžiu – negali sunkiai neužgauti kitos pusės ir jai privalomos artimo meilės ir negali tuo būdu negriauti jų bendro sugyvenimo.

Kad egoistinė aistra, pirmadama meilės bendruomenėje, slopina dvasią, žudo į ją atremtą meilę ir iš viso griaua žmogaus dvasingumą bei jo žmoniškumą, tai, stebėdama gyvenimą, tvirtina pasaulio literatūra. Pasklaidykime kad ir tokių prancūzų katalikų rašytojų kaip J. Greeno ar F.

Mauriaco plačius dienoraščius. Juose daugelyje vietų rasime posakių apie nevaldomos aistros griunamąjį pobūdį. Jų pirmasis pasisako, kad jau savo visos jaunystės metu buvo įkyriai persekiojamas idealinio pasaulio idėjos, kur nėra susirūpinimo seksualiniais dalykais. Jis apie tokį pasaulį svajojo, nes jau tada juto, kad tasai susirūpinimas gimdo tiek kančių, kad kūno jaučiami malonumai tų kančių negali atsvirti. Todėl, anot jo, nėra pripuolama, kad "meilė" prancūzų kalba skaitoma "passion", o juk tuo pačiu žodžiu vadinama ir kančia.

Nenuostabu, kad tas rašytojas tvirtina, kad "šitas instinktas įneša į žmogaus gyvenimą beprotybės pradą". Tai sakydamas jis, gal būt, galvojo apie tuos skaitlingus nusikaltimus, nekartą kriminalinius, kurie įvyksta kūno aistros apsvaigime.

Tą patį dar stipriau pabrėžia F. Mauriacas. Pagal jį, neapvaldyta kūno aistra yra "būdelis, kurs kankina... atvira žaizda, kuri skauda... vėžys, kurs ėda ir naikina..." Todėl nėra išvidinio dvasinio gyvenimo, jei kūnas neapvaldomas. Nevaldoma aistra sunaikina mus pačius. Ir todėl, anot šio rašytojo, "kūno paslaptis yra išganymo paslaptis". F. Mauriacas išpėja tuos, kurie yra vien malonumo ieškojimo apsesę. "Kryžiaus neigėjai, malonumo garbintojai, nėra mažiau nukryžiuoti kaip šventieji", nes malonumai yra taip pat lydimi kančių.

Čia šie rašytojai, kaip ir kiti, be abejo, pirmoje vietoje galvoja apie aistros patenkimo be moterystės, bet labai klystų galvojančiai, kad nevaldoma aistra gali virsti palaima moterystėje.

Čia dar paimkime porą nekatalikų rašytojų, irgi blaiviai stebinčių gyvenimą ir ne-

valdomos aistros pragaištingumą. Prancūzų rašytojas R. Rollandas vadina sielos mirtimi (mors animae) tokį stovį, kuriame, kūniškumui išviespatavus ir žmogų pavergus, žmogus pradeda klausyti kūno, nesiskaitydamas su meile ir nekartą savim biauředamasis. Tai sielos mirtis, nes yra bevališkumo ir todėl becharakteringumo stovis. Čia paminėtinas įdomus ir mišlingas kai kurių rašytojų mirties ir aistros gretinimas; pavyzdžiui, anot vokiečių H. Hesse, "mirtis ir kūno malonumas – tai tas pats". Bet šiame straipsnyje negalime šį sugretinimą plačiau panagrinėti.

Čia dar prisimintinas rusų rašytojas L. Tolstojus, kurs savo kūryboje nemažai yra nagrinėjęs kūno ir dvasios savitarpę įtaką meilėje ir aistroje. Tik prisiminkime jo kūrinį "Prisikėlimas", kuriame jis vaizduoja, kaip aistra sunaikina aukštesnįjį pradą žmoguje su jo visais geresniais jausmais. Tokią, jokios meilės nelydimą aistrą jis ten vadina "chroniška egoizmo beprotybe". Šitokios neatsakingos aistros įtakoje "gyvuliškas žmogus, kuris gyvena jame, ne tiktai pakėlė galvą, bet sumindė savo kojomis tą dvasinį žmogų", kurio likučiai dar buvo jaučiami jame. "Dar kai kada toksai žmogus kad ir silpnai, tačiau pajusdavo jai tikros meilės balsą, jam kalbantį apie ją, apie jos jausmus ir gyvenimą. Kitas gi balsas sakė: Žiūrėk, nepraleisk savo malonumo, savo laimės. Ir tas antrasis balsas užglušindavo pirmąjį". Ir tokiame apglušintame stovyje, jo suvedžiotai merginai susirgus, jis nori jos mirties, nes tai jam patogiau, nes aistra žmoniškumo nepažįsta nei artimo meilės neturi. Nors šiame romane rašytojas turi galvoje aistrą be moterystės, tačiau nevaldoma aistra

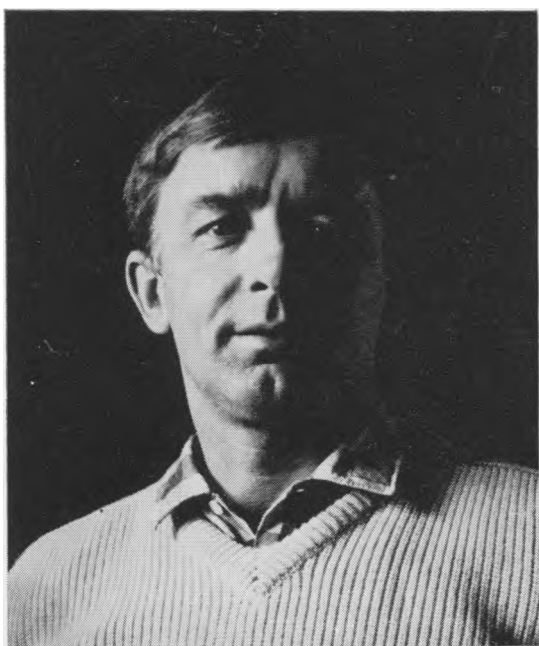
visur gali virsti nežmoniška ir žiauri. Ir todėl sunkių nusikaltimų šiuo atžvilgiu įvyksta ne tik gatvėje, bet jų gali būti ir būna net ir "jaukiame" šeimos židinyje.

KŪNAS IR DVASIA SUSIDERIMA MEILĖJE

Tikroje meilėje kūnas ir dvasia susiderina, surasdami tą pusiausvyrą, kuri atiduoda tai, kas kiekvienam iš jų priklauso. Tokio susiderinimo moterystėje reikia, nes vedusieji negali pamiršti, kad jie nėra vien kūnas ir kad malonumo ieškojimas bet kuriom priemonėm ir būdais nėra jų gyvenimo tikslas ir įprasminimas. Kaip visi priešgamtniai aktai, taip ir veiksmai, pažeidžiantys kito žmogaus vertę, yra nusikaltimai, nes ir moterystėje ne viskas leista. Neveltui ir doroviniam Bažnyčios moksle kalbama apie moterystės skaistumą, ko negalėtų būti, jei moterystėje viskas būtų leista. Pagaliau, jei moterystėje būtų leidžiama viskas, tada ji virstų bevališkumo, becharakteringumo ir demoralizavimo mokykla.

Kalbant apie kūno ir dvasios susiderinimą moterystės meilėje, reikia žinoti, kad, nors meilė pirmiausia glūdi dvasioje (nes kūnas ne tiek myli, kiek geidžia), tačiau tokioje meilėje dalyvauja ir kūnas. Nors myli dvasia, bet į tą meilę atsiliepia ir jausmai, patiriami susijaudinimu bei malonumu. Tad moterystėje išgyvenamą meilę žmonės sąmoningai pareiškia ir kūnu. Jie tą turimą dvasinę meilę kūnu įrodo, ją apčiuopiamai apvainikuoja ir ant meilės dokumento deda matomą antspaudą.

Kūnas turi savo teisių pilnoje įteisintoje meilėje moterystės pavidalu, nes "dvasinė meilė... ir kūniškumas yra to (nukelta į 456 puslapį)

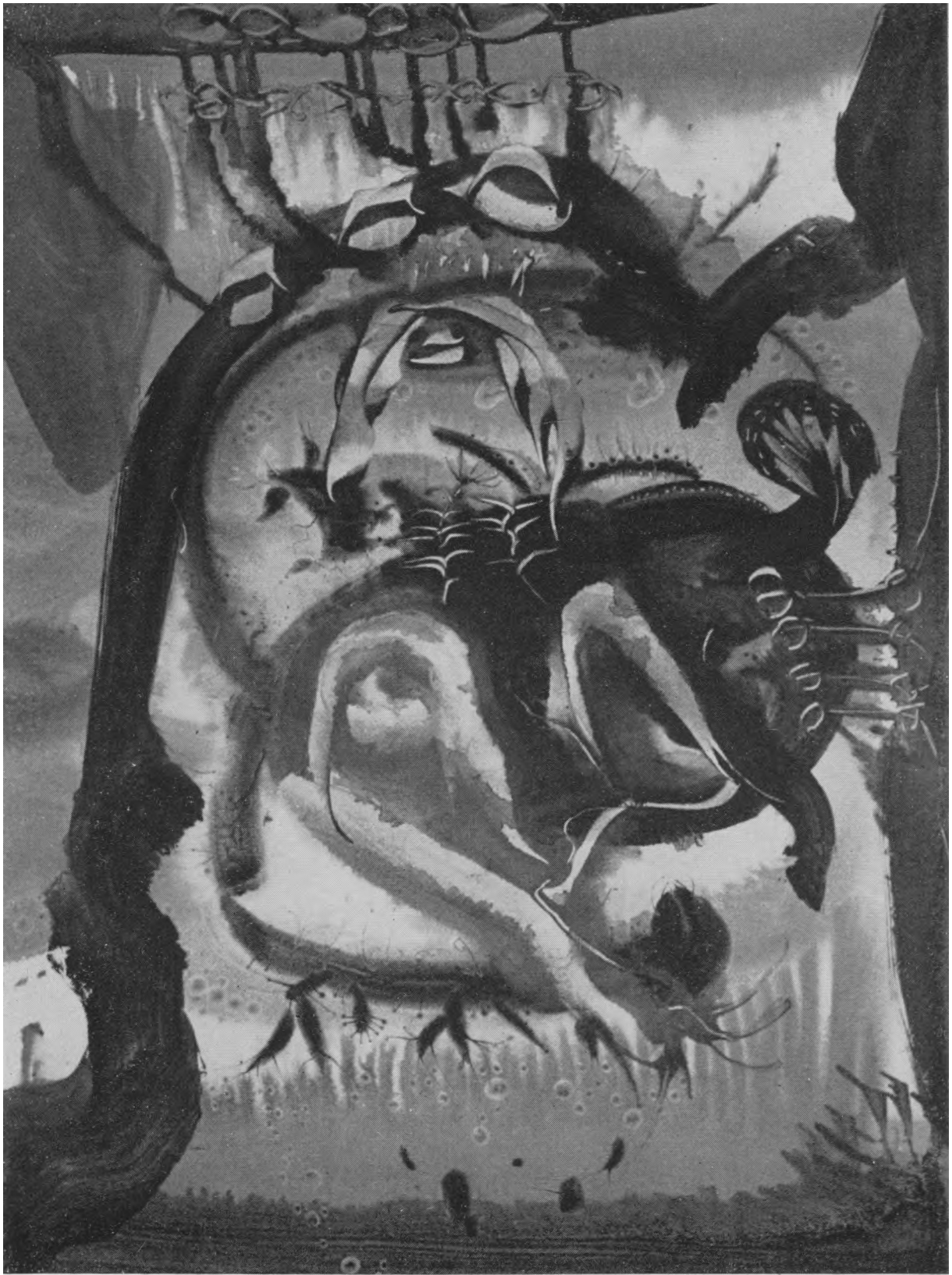
EINI Į KŪRYBĄ KAIP Į NEŽINOMĄ ŠALĮ

Interviu su Leonu Urbonu

Leonas Urbonas, gimęs Lietuvoje 1925 m., karo metu nublokštas Vokietijon, 1948 m. emigravęs Australijon, po trijų metų trumpai grįžęs Europon, apsistoja Australijoje ir per trumpą laiką spėja iškilti kaip vienas pirmaujančių to kontinento dailininkų. 1960 m. priimamas į Australijos Šiuolaikinio Meno Draugiją. 1964 m. suruošiamos jo dvi individualios parodos: Macquarie galerijoje, Sydnejuje, ir Leveson Street galerijoje, Melbourne. 1965 m. laimėjo visą eilę premijų, jų tarpe pačią didžiausią Australijoje – "Fabric Fashion Award" su 1.500 dolerių suma ir aukso medaliu. Šiuo metu, kai Australijoje vyksta jo šeštoji individuali paroda, jis vieši Jungtinėse Amerikos Valstybėse, ruošdamas parodas Čiurlionio galerijoje Čikagoje (XI 5-13), Quantas galerijoje Niujorke ir Internacionalinėje galerijoje Clevelande. Savo originaliuose abstraktaus surrealizmo kūriniuose Leonas Urbonas vaizduoja ne išorės pasaulį, bet savo vidaus pasaulį, kurį jis siekia iškelti iš savo pasąmonės, leisdamas kūrybiniam impulsui nevaržomai vesti jo paties rankoj laikomą tep-tuką. Sekančiame interviu su dailininku išryškėja jo pažiūros į meną ir į jo paties kūrybą.

KLAUSIMAS: Stebint Jūsų kūrybos darbus, krenta į akis kažkoks jų spalvų ir formų "laisvumas". Galima nujauti, kad už tos nevaržomos kūrybinės išraiškos glūdi Jūsų kūrybos "filosofija". Kaip Jūs savo kūrybos "filosofiją" trumpai apibūdintumėte?

LEONAS URBONAS: Kurdamas aš negalvoju apie filosofiją. Jeigu būsi tai, kas nori, ir žinai, ko nori, pats procesas turi būti lengvas. Jis pasunkėja tik tada, kai žmogus bando kurti pagal anksčiau kilusias idėjas ir impulsus. Kiekvienas kūrybinis impulsas yra žmogaus to momento dvasinio stovio išdava. Jo veiksmas irgi yra to momento pajėgumo supratimo rezultatas. Kuo arčiau susiglaudžia šie du pagrindiniai kūrybos faktoriai, kuo mažesnis laiko tarpas tarp impulso ir veiksmo, tuo didesnė

LEONAS URBONAS, "LAISVAS" (TAPYBA).

harmonija atsispindi pačiame darbe. Judesio, dėstymo harmonija kaip tik sukelia tiek menininkui, tiek žiūrovui tą lengvumo įspūdį.

KLAUSIMAS: Ką Jūs darote tam kūrybiniam laisvumui atsiekti?

LEONAS URBONAS: Kada pajunti, kad meno kūrinys ir jo kūrėjas nėra du elementai, bet tiktai vienas, tada pažiūra į patį procesą pasikeičia. Čia ir yra visa laisvumo priežastis. Ko gi reikėtų varžytis, jeigu neturi sau jokios idėjos prieš akis? Kuri tai, ką nori. Su nieku nelygini, ir nėra įtampos nei konflikto. Kada eini į savo kūrybą kaip į nežinomą šalį, tai kiekvienas posūkis stebina ir džiugina. Kiekvieną atsitiktinumą gali paversti į naują atradimą. Atrasti ir įnešti ką nors naujo į meno pasaulį – tai ir yra menas. Trumpai sakant, reikia nuolatos žinoti, kas esi, ir visada būti savimi, o lengvumas savaime išplauks. Kūrybos metu stebiu pats save.

KLAUSIMAS: Jūsų dailė kartais yra palyginama muzikai. Kaip tai suprasti?

LEONAS URBONAS: Labai paprastai. Vaizdinis menas, kaip ir muzika, turi judesį, ritmą, išdėstymą arba kompozicijos matematiką. Nesakyčiau, kad tas būtų būdinga tik mano meninei išraiškai. Tai yra viso meno pagrindas. Tai yra menas. Juk visos meno pasireiškimo formos atlieka tą patį, t. y. sukelia pasigėrėjimo ekstazę, kuri yra panaši, nesvarbu kokios formos sukelta. Atskiros meno formos yra tik skirtingos priemonės estetiniam pajutimui žadinti ir tobulinti. Su mumis yra taip: sukūrę tiek daug visokių žodžių ir sąvokų, pagaliau juose paklystame ir dėl to vienas kito klausiamo, kas tas ir tas. Jeigu vietoj tų frazinių sąvokų kartojimo išlavintume dvasinę viziją, daugelio dalykų nebereikėtų nei klausiti. Man atrodo, kad ne tik vaizdinis menas yra panašus į muziką, bet ir viskas – muzika, matematika, meilė ir net pati žmogaus gyvybė – yra vienas dalykas – skirtingi suvirpėjimai arba pavidalai.

KLAUSIMAS: Jūsų tapyboje dominuoja ruda spalva. Ji pastebima beveik kiekviename Jūsų paveiksle. Kaip tai išaiškintumėte?

LEONAS URBONAS: Man spalva nėra tikslas, bet tik priemonė. Kaip ir kiekvienam uždaviniui atlikti sau pasirenki mėgiamiausius įrankius, taip ir čia. Pas mane šis pasirinkimas vyksta daugiau spontaniškai, iš pasąmonės. Kada tapiau tuos paveikslus, šitas koloritas mane daugiausia patraukė. Dabar, gal būt, savo kūryboje pergyvenu "rudąjį periodą". Prieš keletą metų mėgau žalias ir mėlynas spalvas.

KLAUSIMAS: Savo parodos atidaryme Čikagoje paminėjote, kad savo paveikslus pavadinate tik juos nutapęs. Ką jūs norite "pasakyti" tokiais abstrakčių paveikslų vardais, kaip, pavyzdžiui. Iliuzija, Kita Šalis, Ada, Belaukiant, Pasiekiamo, Aloha, Vienuolika?

LEONAS URBONAS: Savo darbus vadinu prieš parodos atidarymą pirmiausia dėl to, kad katalogui reikia vardų. Aš tuo nieko nenoriu pasakyti. Vadinu savo darbus panašiai, kaip tėvai vardina savo vaikus. Jie renka vardą atidžiai, bet tikriausia nebando nieko tuo pasakyti. Vardindamas savo darbus, parenku švelnų, malonų, kaip galima lengviau skambantį vardą. Vienu žodžiu, žiūriu, kad tas vardas žiūrovui jo kūrybinės laisvės netrugdytų nei savo sugestija, nei per dideliu atitolinimu nuo jos. Vardo rinkimas yra tarsi kūrybinio proceso pratęsimas.

(atkelta iš 451 puslapio) paties fakto dvi pusės... tai du lygiai galingi siekiai dvigubos žmogaus prigimties" (H. Balzakas). Ir todėl, kaip gyvenimas rodo, įvairūs kūno neatitikimai ir nebandymas juos derinti žudo ir dvasinę meilę moterystėje. Kai viena pusė, kitos neatitikimu nesisielodama, egoistiniai moteryste naudojasi, tai kita pusė, morališkai ir fiziškai kentėdama, pasijunta esanti šalia jai svetimo ir jos nemylinčio žmogaus. Tokią kančią, anot rašytojo A. Maurois, išgyveno rašytoja G. Sand.

Amerikiečių rašytoja P. Buck yra nemažai rašiusi tiek apie kūnų atitikimo svarbą moterystės meilėje, tiek apie jo vaidmenį dvasių suderinime. Anot jos, kūnas yra šeimos pagrindas: jei kūnai atitinka ir yra vieningi, tai ir kitais atžvilgiais atitinkama ir susiderinama. Kūnas – namo pamatai, gi siela ir dvasia – namo stogas ir papuošimas (žr. jos "Pavilion of Women"). Būdama tačiau objektyvi, ji tame pačiame kūrinyje sako, kad dvasia geidulių paraližuojama. Kitoje vietoje, pirma kalbėjusi apie kūnų suderinimą, vedantį į sugyvenimą apskritai, ji iškelia ir tai, kad vieno kitam kūno aistra dar tuo pačiu meilės neįrodo, nes aistros metu žmogus tik apie save tegalvoja, o ne apie kitą.

Norint šio kūno ir dvasios darnumo atsiekti, reikia dėl to darnumo budėti ir atsimiti labai svarbų šiuo atžvilgiu šv. Augustino išpėjimą, kad "tas, kuris nėra dvasinis net savo kūne, virsta kūnišku net savo dvasioje". Tai reiškia, kad nebandomas dvasinti kūnas pavergia dvasią ir lieka tik kūnas ir aistra be jokios meilės. Kad žmogus nevirstų vien kūnu, jis turi stengtis sudvasinti, sužmoginti viską sa-

vyje, nes be dvasios – tos jo gyvenimo druskos – jis visas sugenda ir demoralizuoja.

KŪNAS IR DVASIA NETAPATINAMI

Kad ir turėdami glaudžius ryšius, kūnas ir dvasia negali būti tapatinami, nes kūniškumas ir dvasinė meilė gyvenime gali pasireikšti savarankiai ir nepriklausomai.

Pats gyvenimas rodo, kad kūniškumas moterystės meilėje nėra viskas, kad jis vienas labai dažnai žmonių dvasiniai neįjungia ir kad dvasinė meilė gali egzistuoti ir be jo. Tą gerai vaizduoja ir ką tik minėtoji P. Buck: "Vyras ir moteris, kai jie tartum gyvuliai suporuojami, vienas kito nenkenčia, nes mes nesame gyvuliai. Mes galime susijungti be rankų palietimo, be akių žvilgsnio. Mes galime mylėti ir kūnui nutilus. Ne kūnas mus jungia vienus su kitais". Todėl, anot jos, reikia skirti meilę nuo aistros ir, kad, kūnui pasenus ir aistra praėjus, jos visai atsiskiria ir tas atsiskyrimas virsta pastoviu, tada galima išgyventi gražiausią meilę.

Galima tad tvirtinti, kad aistra praeina, o meilė, jei tik buvo tikra, tęsiasi. O jei, aistra praėjus, ir meilė pasibaičia, tai yra įrodymas, kad tos meilės visai nebuvo.

Gydytojas ir mokslininkas, Nobelio laureatas A. Carrelis (1945), dirbęs mokslinį darbą šio krašto universitetuose, savo žinomoje knygoje "Žmogus, tas nežinomas", norėdamas apskritai sukilninti žmogaus gyvenimą, stengėsi sudvasinti ir jo seksualinę sritį. Anot jo, seksualinė galia yra ne vien žmonių giminei dauginti, bet taip pat turi dvasinę paskirtį. Jis tvirtina, kad lytinės liaukos, labiau negu visos kitos, turi įtakos dvasinių gabumų

stiprumui ir jų ypatybėms. Jos įkvepia ir dvasiniam darbui ir todėl "meilė, kuri savo tikslo nepasiekia, apvaisina dvasią. Jei Beatričė būtų pasidariusi Dantės mylimoji, tai, gal būt, neturėtume "Dieviškosios komedijos" kūrinio" (A. Carrel). Reiškia, kad apvaldyta kūno energija dauginą dvasios energiją. Neprasilenkdami su gyvenimo tiesa, galėtume taip pat pasakyti, kad meilėje ir dalinai apvaldoma aistra tą meilę dauginą ir stiprina. Tuo įrodomas dvasios savarankiškumas ir jos galia meilėje. Taip vadinamos didžiosios meilės pavyzdžiai taip pat įrodo, kad kūnas meilėje nėra viskas ir kad meilė nėra vien seksualumo gimdoma. Dauguma tokių meilių yra grynai platoniškos, dvasinės, ir, nežiūrint jų dvasingumo, pastovios bei išvermingos.

Tad kūnas ir dvasia, nežiūrint jų įtakos vienas i kitą, yra nepriklausomi meilėje, jų tapatinimas prieštarautų tiesai ir demoralizuotų žmones, įtaigaudamas jiems pansekualizmą. Supratimas šiuos pradus meilėje esant savarankiškais ugdo dvasią priešintis aistros netvarkingumui ir įtaigauja mintį, kad dvasia gali valdyti kūną.

DVASIA TURI MEILĖJE PIRMAUTI

Iš tikrųjų meilėje dvasia turi pirmauti, nes, jei kūnas pradeda pirmauti, meilė greitai pranyksta. Kūno aistrai išviešpatavus, dvasingumas užgęsta. Anot N. Berdiajevo, Dostojevskis savo kūryboje tvirtina, kad paleistuvavimas virsta pasileidimu ir, jei tikra meilė yra meilė kitam, tai pasileidimas yra savimeilė. Ištvirkęs negali mylėti, nes jis neturi valios pasirinkti ir sustoti prie vienos moters, nes jis yra bendrai moters kūno

vergijoje. Tad dvasios pirmavimas meilėje išsaugo pačią meilę.

Dvasinio prado pirmavimas meilėje žmogų dorina. Taip pvz. vienas vyras anglų katalikų rašytojo G. Greene kūryboje pasisako: "Mano meilė Sarai visam laikui sunaikino manyje kiekvieną paprastą gašlumą. Niekada negalėsiu daugiau džiaugtis moterim be meilės". Ar tad ne teisingai sakoma, kad "aistros yra gražios tik tada, kai jos apvaldomos" (F. Mauriacas)?

Dvasiai pirmauti meilėje padeda išsąmoninimas apie žmogaus vertę, pagristą jo sutvėrimu pagal Dievo paveikslą ir panašumą. Išsąmoninti tą meilės partnerio vertę reiškia suprasti ir tai, kad žmogus žmogui šiaip meilėje ir net moterystėje negali būti vien priemonė ar įrankis siekti bet kurio norimo egoistinio malonumo. Kai meilės partneris virsta tokiu įrankiu, tada jis sudaiktinamas ir pažeminamas. Žuvus gi tarpusavei pagarbai, žūna ir meilė, kuri dažnai virsta neapykanta.

Už dvasios pirmavimą meilėje kalba ir intymūs moterystės gyvenimo faktai. Kai nekreipiamas dėmesys į dvasios pirmavimą, tai tarp dviejų moterystės partnerių kyla nesusipratimai ir konfliktai, kurie tarp jų esamą fizinę artimybę suardo ir ją padaro beveik negalimą. Seksualumo ir meilės psichologai (pvz. Th. Reikas) tvirtina, kad moterystėje dvasios vaidmens suniekinimas dažnai yra nesusipratimų ir įtampų pagrindas ir priežastis. Anot šio ir kitų šio gyvenimiško klausimo svarsitytojų, daugelis konfliktų čia kyla iš skirtingos vyro ir moters prigimties. Jei daugelis vyrų vien kūnu pasitenkina, tai moterų dauguma, nepasitenkindama vien kūnu, nori ir

sielos, t. y. meilės. Jei vyras nesirūpina teikti žmonai šios meilės, drauge su kūnu ir sielos neduoda, t. y. tik nepilnai jai atsiduoda, tai, tuo pačiu teatsako ir ji. Tokiais atvejais jis teturi vien jos kūną, o ji pati, savo dvasioje darydamasi jam vis svetimesnė, pasilieka šalta, tartum sakydama: ir aš čia dalyvauju tik kūnu. Vyras tad neturi pamiršti, kad, nesirūpindamas meilės pirmavimu moterystėje, jis, tiesa, seksualiniai gali žmoną turėti, bet savo dvasia ji nepriklauso jam. Tuo nesirūpinimu jis sudaro palankias sąlygas jų bendram gyvenimui suirti.

Nekartą tad moters seksualinis šaltumas fizinio artumo metu gali ir nesąmoningai pasireikšti joje, kaipo protestas prieš ją užgaunantį partnerį, joje vien kūną tematanti. Tokia jau yra gyvenimiškoji tikrovė, kad abipusiam dvasiniam pradui moterystėje aptemus, jautresniai moteriai yra sunku atsiduoti ir tam atsidaivismui net pati jos fizinė prigimtis tam tikru būdu nepriitaria. Panašiai ir kai kurie švelnesni vyrai dvasinio sudrumstimo metu yra ištinami fizinės negalios.

Taigi viena pusė dėl savo dvasingumo ir meilės stokos nubaudžiama kitos pusės dvasiniu nedalyvavimu fizinės artimybės metu. Ar tai nėra vis Dievo sutvertos prigimties ženklai, kad fizinis aktas turi būti meilės įdvasintas ir kad vien kūniškas aktas, dvasioms pasiliekant svetimoms, yra tam tikru atžvilgiu priešgamtinis elgesys?! Žmogus niekur neprivalo pamiršti, kad jis yra žmogus ir todėl turi visur žmoniškai elgtis. Teisingai Th. Reikas sako: "Moters nori su savo vyru gyventi, o ne vien tik su juo miegoti". Gyvenama gi tik tada, kai pilnas žmogus bendrauja su pilnu žmo-

gumi, kai dvasios pasauliai yra artimi, o ne vien tik jų kūnai. Juk žmoniškumu ir meile nesudvasinta kūno artimybė nedaug kuo skiriasi nuo artimybės su viešąja moterimi, kurioje meilė nevaidina jokio vaidmens. Tokie kūno ryšiai kad ir moterystėje užgauna moterį, nes, gal būt, sunkiausiai žmogus užgaunamas tada, kai žmogus laikomas tik kūnu.

Ši minima gyvenimo sritis yra labai trapi ir todėl mažiausias dvasinis nesusipratimas, jei atsiprašymu neatitaisomas, gali paliesti ir sugadinti dviejų žmonių intymią artimybę. Moteris, kuriai neparodoma tinkamas supratimas ir artimo meilė ligos metu, gali staigiai pasikeisti vyro atžvilgiu ir kūno artimybėje virsti visai pasyvi, nors pirma tokia nebuvo. Kodėl taip? Todėl, kad ji pamatė, kad šalia savęs turi egoistą, kuriam jo papildinimo nuraminimas yra svarbiau už visa, kas dedasi joje.

Čia labiau pabrėžėme vyrų nesiskaitymą su dvasios pirmavimu meilės bendruomenėje, tačiau gali pasitaikyti, kad ir rečiau, bedvasių moterų, kurioms kūnas yra viskas, nors jos ir būtų traktuojamos moterystėje tartum viešosios, o ne žmonos.

Čia dar reikia paliesti labiau egoistinio partnerio kitai pušei pabrėžiamą aukojimosi pareigą moterystėje. Jei tokiais atvejais būtų kalbama apie abipusį aukos lenktyniavimą, tai būtų visai suprantama, nes toksai aukojimasis būtų abipusės meilės įrodymas. Tačiau negalima nuolatinio aukojimosi pareigą užkrauti ant vienos pusės, nes juk Ir kita pusė yra išipareigojusi bent į artimo meilę. Artimo gi meilė negali nežinoti, kad nuolati-

(nukelta i 460 puslapi)

Nesusipratimas

*Kodėl jie meta pragaišties dulkes
Ant Tavo sukurto pasaulio,
Ant Tavo širdies! . . .
Suskaldytam akiraty
Jie nustūmė Tave i tolimiausių tašką.
Tave,
Kurs davei pačią aki?
Argi man negana, kad matyčiau
Tavy
Tą,
Kurs apdalino kiekvieną iš mūsų
Stebuklu!
Tai ar galiu abejoti amžinąja šviesa,
Besinešdama šviesą,
Kurį man įdavei gimstant.*

Žiūri absurdo akimis

*Jie brenda beprasmybės liūnu
Vilkdami ant kojų
Praradimo maurus–
– Žiūri absurdo akimis
į tuos, kurie
Jų pagimdytoj tamsoj
Nešasi žiburį–
– kurs niekad neužgęsta . . .
Kurį neš minios
Į akinančią šviesą
Visų ribų ribos.*

Kotryna Grigaitytė-Graudienė, prozoj svarstanti meilės ir šeimos klausimus, o poezijoje besizavinti meile, gamta ir jaunyste, šiame eilėraščių pluošte rodo rūpestį šių laikų žmonių idėjiniu pasimetimu.

KOTRYNA GRIGAITYTĖ

Ateina vakaras

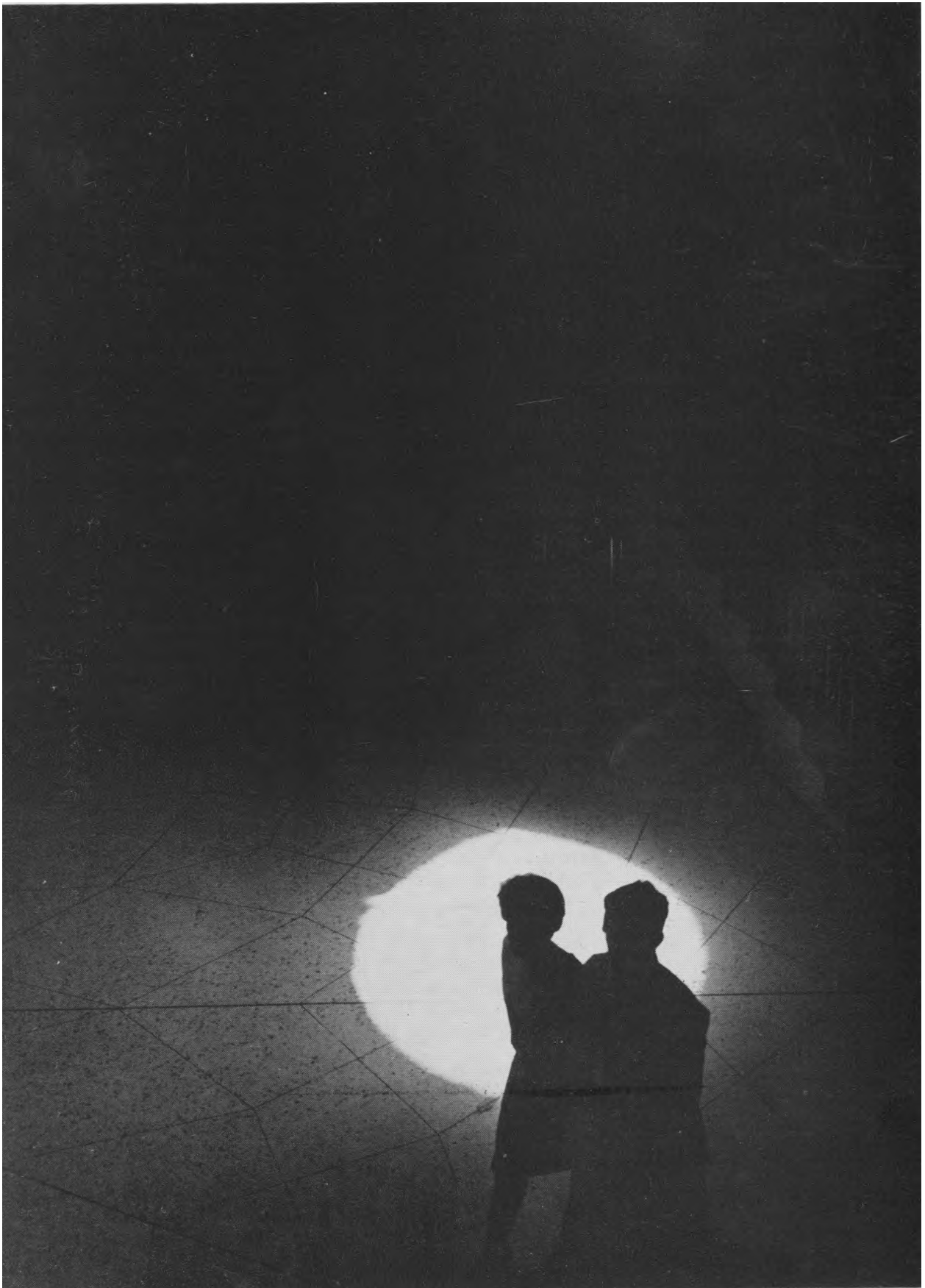
*Raudonas saulės kamuolys
Virš girios rieda.
Praryt ji taikos,
Krokodilo nasrais išsišiepe–
– Debesys.
Paukščių lietus sukrinta
Į vienišą skroblę laukuose.
Jie pranašauja vėją.

Tyli žegnonė nubanguoja
Kviečio želmenimis.
Ateina vakaras vėsq klodamas
Virš įkaitusių stogų.*

Jie čia buvo

*Mes buvome stipriai sulydinti
Kūnu ir siela.
Atėjo laikas. Laužė vis po dalį–
– gyvą organišką dalį - - -*

*Jie išėjo tęsti gyvenimo
Už mūsų namų,
Išsinešdami juoką, dainas
Ir jaunus rūpesčius.
Tai liudija tuštuma,
Kurį mums neišvengiamai paliko,
Kaip vienintelį įrodymą,
Kad jie čia buvo . . .*

ŠVIEŽIAI IŠ MASKVOS - IŠPŪDŽIAI IR ANEKDOTAI

ARŪNAS LIULEVIČIUS

TĘSINYS IŠ PEREITO NUMERIO

Ką reiškia gyventi Rusijoje, pajunti tik iš simbolinių incidentų. Štai pažįstamo anglo matematiko nuotykis. Išvykdamas į Maskvą, susitarė su žmona, kad ji rašys jam laiškus Anglijos ambasados adresu, nes buvo girdėjęs, kad tai sumažintų pavojų laiškam dingti. Po kelių dienų Maskvoje jis nutarė patelefonuoti ambasadai. Visa bėda, kad Maskvoje nesimato telefonų knygų. Mano draugas kreipėsi į "Intourist" atstovą, kuris tvarkė kongreso dalyvių bendrabutį. Šis skambina į telefonų centrinę, kuri jam atsako, kad numerio neturi. Jam vos padėjęs ragelį, telefonas suskamba: balsas iš užsienio reikalų ministerijos reikalauja pasiaiškinti, kodėl jis norįs Anglijos ambasados numerio. Pareigūnas aiškinasi, kad numeris reikalingas ne jam, o britui matematikui. Balsas iš ragelio pareikalauja ir pareigūno ir brito matematiko pavardžių, o ambasados numerio vistiek neduoda – girdi, tegu britas nueina į universiteto "Intourist" informacijos biurą, ir šis jam numerį duos.

Incidentą papasakojau pažįstamam partiečiui. Jis greitai atšovė – tai esą pačios ambasados naudai: jei numerį daug žmonių žinotų, visokie

"krienai" skambintų ir ambasadai trukdytų...

Įdomus universitetinės aplinkos Rusijoje ženklas šiom dienom – humoras. Anekdotų – gausybė, ir draugiškoj kompanijoj jų nesivaržoma pasakoti. Politinė kritika rimtu veidu dar neįmanoma, bet, kalbant su šypsena, galima daug ką pasakyti. Štai tuzinas geresnių anekdotų, šviežiai iš Maskvos:

Rusijos liaudis turi vardus savo valdovams: Ivanas Žiaurusis, Petras Didysis. Turi vardus ir naujiesiems carams: Vladimiras Gudrusis, Stalinas Kietasis, Georgi Nevykėlis ir Nikita Kukurūznikas.

Nikita lankosi Ukrainoj. Aišku, apsirengęs savo užsienyje siūtu kostiumu, su kaklaraiščiu, skrybėlėtas. Kolūkio darbininko klausia:

– Kaip šimet pas jus derlius?

– Puikus! Grūdai į arudus netelpa!

– O kaip čia jūsų uždarbis?

– Irgi nuostabus: perkam, taupom ir dar vis lieka.

Nikita nusišluosto prakaitą ir sako:

– Tai atrodo, kad ūkio problema pagaliau išspręsta.

Kolchozo darbininkas nustebejęs pastato akis:

– Ar tai jūs, Nikita Sergejevičiaus? Aš maniau, kad jūs amerikonas!

Nikitos valdymo metais buvo išleisti pašto ženklai su jo atvaizdu – bent taip įvyko anekdote. Tik įvyko kažkas keisto: žmonės pradėjo ženklų nebeperkti. Nikita įsakė slaptajai policijai ištirti reikalą, ir štai po kiek laiko į jo raštinę ateina nusiminęs pareigūnas. Nikita klausia.

– Na?

– Žmonės ženklų nebeperka, nes jie nelimpa prie laiškų.

– Kaip tai, ar uždėti negerai klėjai?

– Ne, klėjai puikūs, bet... žmonės spiaudo ne į tą ženklą pusę...

KŪNAS IR DVASIA... (iš 457)

nis vienpusiškas aukojimasis yra nepakeliamas heroizmas, kurs besiaukojančią pusę pervargina, ir tada ji toki stovį išgyvena kaip neteisybę. Negalime pamiršti, kad vienpusiškai aukodamasis partneris demoralizuoja kitą ir didina jo egoizmą. Tik nepaprastai didelę meilę tegalėtų tokią auką atsverti, bet tokia meilė, kaip tik negalėtų ir pati nesiaukoti, kad galėtų atsidėkoti besiaukojančiai pusei.

Be dvasingumo, be dvasinio bendravimo, be to dvasios pirmavimo meilėje, kurs pasireiškia vienas kito supratimu, užjautimu ir švelnumu, t. y. be tikros meilės žmonės negali būti laimingi. Skirti būti žmonėmis jie negali pasitenkinti vien gyvulių padėtimi meilės neįdvasintam kūnų bendravime.

Kaip labai čia įsidėmėtini lenku rašytojo H. Senkevičiaus žodžiai "Be dogmos" knygoje: "Meilė visiškai nustoja dvasios virsta suniekėjimu".

Chruščiovo valdžios metais kilo pasipiktinimas liaudyje, kad, krašte trūkstant duonos, Nikita vistiek dalindavo javus naujosioms užsienio valstybėms. Anekdote atpasakojamas pokalbis:

– Kokios svarbiausios Sovietų Sąjungos problemos?

– Trūksta duonos, trūksta butų ir dar vis neišnaikinta religija.

– Kaip tas problemas reiktų spręsti?

– Sprendimas labai paprastas: reikia nevesti grūdų užsienin – tada atsiras duonos; reikia atidaryti sienas – tada atsiras butų; o bažnyčiose pakabinus Nikitos Sergejevičiaus paveikslą, žmonės nebeitų į bažnyčias.

Kalbant apie butų trūkumą, kuris dar ir šiomis dienomis kraštą spaudžia:

Du draugai susitinka gatvėje – vienas išvedęs savo šunį pasivaikščioti. Antrajam akin krinta keistas šuns elgesys: uodega mosikuoja ne į šonus, o vien tik aukštin-žemyn. Klausia draugo, kodėl taip yra, o šis atsako:

– Matai, gyvenu labai siauram kambary...

Vėl anekdotas apie gyventojų ekonominę gerovę. Trys piliečiai susitikę kalbasi, ką jie pirktų, jei gautų milijoną rublių. Vienas – daug lašinių, kitas – automobilį, gi trečias – lėktuvą. Lėktuvą? Kuriem galam?

– Labai paprasta – pakeičiau savo gyvenimo standartą. Štai, pavyzdžiui, sužinau, kad Baku parduodamos silkės: sėdu į lėktuvą, greit nuskrendu į Baku ir stoju eilėn...

– Pagal vėliausius statistikų apskaičiavimus, Sovietų Sąjungos piliečiai gyvens šimtą metų.

– Kaip tai?

– Labai paprastai – tiek laiko pagal naują ekonominį planą reikia išsimokėti automobiliui.

Subankrutuoja vienas Amerikos biznierių. Nueina prieš Baltuosius Rūmus, atsistoja prie tvoros ir graužia liūdnu veidu smilgą. Pro langą pasižiūri prezidentas Trumanas ir liepia tarnautojams pašaukti tą keistuoli. Šis prezidentui paaiškina, kad visas jo gyvenimas sukritęs į šipulius. Gal prezidentas galėtų jam padėti? Trumanas, susijaudinęs, duoda jam šimtą dolerių, kad žmogus badu nemirtų. Pilietis sau galvoja: jei kapitalistinio krašto prezidentas jam davė šimtą dolerių, tai kiek jam turėtu duoti darbininkų rojaus valdytojas? Pasiskolinęs pinigų, pilietis nuvažiuoja į Maskvą, atsistoja prie Kremliaus sienos ir iš saujos kramto šiaudų kuokšte, tikėdamasis atkreipti Stalino dėmesį. Taip ir įvyksta: Stalinas liepia jį atvesti į Kremlių ir klausia, ką ten jis išdarinėja:

– Graužiu šiaudus, drauge Staline, nes ištiko nelaimė – sugriuvo mano gyvenimas.

– Durniau, atsako Stalinas, negraužk šiaudų. Dabar vasara: valgyk žolę, o šiaudus pataupyk žiemai!

Miršta Stalinas ir nueina į pragarą. Po kelių metų pragare lankosi ekskursija ir randa jį iki kaklo verdančios dervos katilė. Keista tačiau, Stalinas atrodo visai patenkintas.

– Drauge Staline, kaip čia išeina – tamsta tokioj nepatogioj padėty, o vis tiek nesijaudinat?

– Man visai patogiu – aš stoviu ant Lenino galvos.

(Kad suprastumėte sekantį anekdotą, reikia žinoti, kas

yra „agitpunktai“. Tai yra pastatai, kuriuose prieš „rinkimus“ vyksta rinkiminė kampanija – pristatomi kandidatai, ruošiami pasilinksminimai, skamba dainos ir muzika.)

Miršta sovietų pilietis ir keliauja keliu, kuris veda į anapus. Prieina kryžkelę. Į vieną pusę strėlė „I dangų“ – iš tos pusės tylą. Į kitą pusę strėlė „Į pragarą“ – iš ten skamba muzika, žmonių juokas, dainos. Pilietis pagalvoja – verčiau eisiu į pragarą, ten nors bus linksma. Tačiau vos peržengia pragaro slenkstį, kai capt – velniai, pagavę jį, pamurkdo į dervos katilą. Pilietis tik skausme sūkteli:

– Kaip tai? Kur šokiai, muzika ir dainos?

Velniai tik nusijuokia ir atsako:

– O tai?! Tai tik pragaro agitpunktas!

Provincijos studentas papuolė į bėdą. Reikia pinigų skolininkams užmokėti, o jų nėra, nors verk. Parašė laišką ponui Dievui: „Pone Dieve, labai prašau atsiųsti šimtą rublių“. Laišką Maskvoje atidaro atitinkami pareigūnai ir nuneša Nikitai Chruščiovui parodyti. Nikita geroje nuotaikoje sako – paimkit penkiasdešimt rublių, įdėkit ir pasiūskit tam asilui.

Po kelių savaičių į Maskvą vėl ateina laiškas iš to paties studento, adresuotas vėl ponui Dievui. Šį kartą jis rašo: „Pone Dieve, labai ačiū už pinigus. Tik būk geras, sekanti kartą pinigus nesiūsk per Maskvą, nes ten bjaurybės man pusę jų pavogė“.

Rusas, prancūzas ir amerikietis diskutuoja, kuris kraštas pasaulyje yra pats turtingiausias. Prancūzas sako: „Aišku, kad Prancūzija, nes kuriame kitame krašte žmonės

turi tokį puikų vyną ir tokius skanius sūrius?” Amerikietis nenusileidžia: “Amerika yra visų turtingiausia, nes tokią Prancūziją gali visą nustatyti amerikiečių turimais automobiliais”. O rusas ėmė ir išsprendė klausimą: “Rusija yra pats turtingiausias kraštas. Ir tai yra labai lengva įrodyti: visi krašte vagia, o vis tiek dar lieka”.

Universiteto studentų tarpe prieš dešimt metų kursavo toks anekdotas, kuris bando nusakyti kelių tautų charakterius.

Pasaulio mokslininkai nutarė suruošti konferenciją, kurios tikslas buvo studijuoti dramblį – vispusiškai, iš pagrindų. Mokslininkai konferencijai ilgai ruošėsi. Vokietis į konferenciją atsivežė penkių tomų veikalą: “Įvadas į dramblį”. Anglas atsivežė storą knygą “Dramblys ir kolonijos”. Lenkas portfelyje pasiėmė knygą “Lenkijos istorija ir dramblys”. Prancūzas atsivežė ploną knygutę “Dramblys ir meilė”. Gi rusai mokslininkai atsivežė tris brošiūras: “Dramblio klausimas Stalino raštuose apie kalbą”, “Marksizmo tėvai apie dramblį” ir “Sovietų Sąjunga – dramblio tėvynė”.

– Ar galima dramblį įvynti į laikraštį?

– Taip, jei jame bus atspausdinta Nikitos Sergejevičiaus kalba.

Rusijoje kursuoja anekdotai, kurie praneša apie klausimus Armėnijos radijui. Štai jų pora:

– Ar bus komunizmas Armėnijoje?

– Taip, bet pirma komunizmas bus Gruzijoje.

Čia reikia žinoti, kad armėnai smarkiai nekenčia gruzinių.

– Ar bus karas?

– Karo nebus, bet bus tokia kova už taiką, kad neliks akmens ant akmens...

Rusijos anekdotai aštrūs ir kartūs, nes ir žmonių gyvenimas nelengvas. Kitokiu veidu rusas ir žvelgia į pasaulį, negu amerikietis. Maskvoje retai matai besišypsančių žmonių, o tai ypač keista amerikiečiui, kuris įsitikinęs, kad rūpestis veide kenkia grožiui. Maskvietį atsiminsiu kaip žmogų, skubantį namo nertiniu maišeliu rankoje, kuriame matosi obuoliai ir pora pamidorų. Ilgiau atsiminsiu linksmesnius Leningrado žmones – su tais pačiais nertiniais maišeliais ir obuoliais, tačiau rankoje namo besinešančius puokštę aštrų šeštadienio vakare.

Ir Maskvoje, ir Leningrade yra viena katalikų bažnyčia. Mišios laikomos lotyniškai, tačiau tikintieji daug gieda, ir gieda lenkiškai. Dauguma besimeldžiančiųjų – moterys, nors ne tokios senos, kaip pirmu žvilgsniu atrodo. Jaunų žmonių nematysi, tačiau gera pusė moterų tik apie keturiasdešimt metų amžiaus – jau revoliucijos vaikai. Ir lietuviai gali prisidėti prie giedojimo, ypač kai giedama “Šventas Dievas, šventas macnas, šventas nesmertelinas”. Ilgai neužmiršiu tą sekmadienio rytą mažoj Maskvos bažnytelėj Malaja Lubjanka skersgatvyje (tur būt, netoli yra ir didžioji Lubjanka – kalėjimas?), su kokia meile buvo tariamas man anksčiau labai kampuotai skambantis žodis “Bože”.

Traukinys važiuoja iš Leningrado į Helsinkį. Traukinys per daug neskuba, todėl minėtis dar vaikščioji Leningrade. Gražus šis caro Petro Didžiojo miestas, ant kurio kapo kažkas dar gėlių puokš-

tę padėjęs. Prisimeni tikrai turtingą Hermitage muziejų caro rūmuose. Prisimeni žmonių minias Rodin skulptūros parodoje, kurią šiam miestui atsiuntė Prancūzija. Dar vis negali suprasti, kodėl žmonės juokėsi įėję į kalėjimo vienetą šv. Petro ir Pauliaus tvirtovėje... Traukinys sustoja stotelėje. Pro langą matosi pastoralinė idilija: vyras sėdi ant suoliuko, gi netoliese prie krūmų kasinėja trys moterys. Kažkas sako: “Mes dar Rusijoje”. Pasiėnis. Pro traukinį praeina pasienio policininkas, pasilenkęs tikrindamas, ar kas nors nebando vagono apačios įsikabinęs pervažiuoti į Suomiją.

Vėlyvas popietis. Traukinys ką tik atvažiavo į Helsinkį. Pamatysime miestą prieš vakarienę. Autobuso palydovė sako, kad mes turėtume suprasti, jog Suomija neturtingas kraštas. Bet mums keista: Suomijos turtingas gyvenimo stilius tiesiog akis veria po pilkumos Rusijoje. Rusija jau buvo bebaigianti tave įtikinti, kad nėra įmanoma pastatyti aukštų namų žmonėms gyventi, kurie neatrodytų kaip kareivinės, o štai pamatai Tapiola – baltų aukštų namų miestas pušų miške, kurį supa Suomijos įlankos salos. Baltų beržų alėjos pro studentų miestelį. Rožės kareivių kapiinėse. Iš kitos pusės – pornografinės spaudos kioskas miesto centre, laukiniškai atrodantys blondinai suomių jaunuoliai. Bet tai kaina, kurią esi pasiruošęs mokėti. Naktis jau apėmus Helsinkį, kai mes pasiekiam miesto aerodromą, kurį tebestato savo pabaudas atidirbdami išgerti mėgstą suomių automobilių vairuotojai. Vienuoliktą lektuvą, kaip strėlę, šauna į Baltijos dangų – dar valanda, ir būsime Kopenhagoje.

VAIDUOKLIAI

FELJETONAS

JERONIMAS IGNATONIS

Sėdžiu prie lango ir galvoju, iš kur pasisemti išminties, kad išmokčiau visa ką uždirbu padėti į banką, o pragyvenimą sudaryčiau taip sau iš nieko. Iš oro. Ar tai nėra žmogaus tragedija, kad visa tai, ką uždirbi, pravalgai ir prageri!

Aš ir nepajutau, kai tuo metu prie manęs tyliai prislinko žmona ir čia pat atsitūpė ant pirštu galų. O ji moka vaikščioti! Kai kada tyliai, kaip dvasia, o kai kada perkūnais ridinėja, trunkosi!

– Žinai ką, Simplicijau, išnuomokime butą! – sako ji.

– Butą! – išsigandau ir pridėjau ranką prie žmonos kaktos, ar kartais ji nekarščioja. Tik su klebono rekomendacija gavome palėpėje tris skyles ir čia mes įsikūrėme, o dabar štai ji ką sugalvojo.

– Galvoje tau negerai, ar ką! Kur mes pasidėsime? – imu gėdinti žmoną. O ji neatstoja:

– Ale tik tu būk ramus. Pirma išklausk, kaip aš galvoju, ir tada pradėk purkštauti. Žiūrėk, ar tau negaila, kai tu turi mokėti šeiminkui už tas tris skyles tiek daug. Ir dar labiau pikta, kad tau tie pinigai niekuomet nebegrįš. O ar tu negalėtumei atgauti ir dar su magaryčiomis tų pinigų! Tik išnuomok butą su baldais, ir tu daugiau gausi už jį, negu moki?

– Bet kaip tu galvoji? Mūsų vos prasilenkiame virtuvėje, o kaip bus, kada dar daugiau čia žmonių atsiras! – širstu ir raustu.

– Tu gi vyras, o tau galva neveikia. Štai kas yra. Išnuomokime butą bevaikai šeimai, kuri dirba naktinėje pamainoje, o mes dirbsime dieninėje. Kai jie pareis iš darbo, mes išeisime, o kai jie išeis – mes sugrįšime. Ir kam mums tuščias butas laikyti! Tegu dirba jis dviem pamainom!

– Čia jau ir nušnekėjai! Ar pagalvoji, kas atsitiks, jei stauga nuomininkas pakeis darbo laiką. Jis paims dieną paimainą ir aš turėsiu eiti į naktinę! Ir kas tada! Į ką tai panašu būtų! A! – ir suniekinau žmonos planą, nors širdyje galvoju, o gal ir gerai būtų!

– Hm! Kaip čia dabar! – surizgo žmona. Ir aš matau, kad ji rimtai galvoja. Ir po tų rimtų galvojimų abudu priėjome bendrą išvadą: išnuomojame miegamąjį. Aš ant sofikutės Čia pat salonėlyje miegosiu, o žmonai pataisyčiau guolį virtuvėje ant sandaros skrynios. Galime ir susispausti, kai už butą patys mokame. Stovykloje būdavo kas kita. Ten galėjome kovoti dėl erdvės, kai butas už dyką!

“Išnuomojamas kambarys su baldais ir aptarnavimu” – iškabinu skelbimą ir išeinu į darbą. Žmona palieka suinteresuotuosius priimti.

Darbe staiga man tvilktelėjo nuožmumas. Mes neaptarėme su žmona svarbiausio dalyko: kam išnuomoti – vyrui, ar moteriai? Po ilgo maudimo priėjau išvadą, kad žmona pasirinks tik moterišką. Ji taip nekenčia vyrų, kurie rūko pypkes!

Einu namo ir galvoju, kažin, ar duryse yra rakto skylutė! Parėjęs ir tiesiai prie durų.

– Neik! – sulaiko žmona.

– Ar jau? – nutirpau. Iš baimės ir džiaugsmo.

– Jau! – atsako ji išdidžiai ir rodo man saujoje žaliukių pluoštą.

– Kam? – dėl visa ko klausiu.

– Nežinau, kas jis. Sakėsi korespondentas. Naktimis dirbąs. Iš anksto sumokėjo už du mėnesius. Sakau, gal dar palikime tą skelbimą. Gal dar atsiras kitas, kuris dirba dienomis! Kaip tu galvoji?

Aš nieko neatsakiau. Žodis

Jeronimas Ignatonis yra laimėjęs 1958 m. “Draugo” literatūrinę premiją savo romanu “Ir nevesk į pagundą”.

– korespondentas – toks baidus ir nerimastų varas. Betgi jau išnuomota. Ir pinigai žmonos rankose.

Pavakaryje parėjo mūsų naujasis gyventojas ponas korespondentas.

– Ar aš galiu naudotis šaldytuvu? – klausia jis ir čia pat deda ryšulį maisto.

– Žinoma, kad gali, kaip gi dabar negalėsi, – skuba žmona linkčiodama ir man įsako tuojau paruošti vieną lentynėlę šaldytuve ponui korespondentui. Man tai buvo nesunku padaryti. Po to, kai mes nutarėme daugiau uždirbti, negu išleisti, šaldytuvą pasidarė mums nebereikalingas.

– Gal arbatos? – rūpinasi žmona korespondentui.

– Ne, ačiū. Vėliau, – ir vėl išeina korespondentas. Šiandieną nedirbąs. Supaisysi tu korespondentus, kada jie dirba ir kada ne!

Žmona išlaukė prie plytos stovinėdama visą vakarą. Ir aš negaliu užmigti. Ir tu užmik dabar, kai korespondentui išnuomotas miegamasis! Dar gerai, kad aš pasirinkau salonėlyje ant sofos miegoti.

Korespondentas, kaip ir visi korespondentai, grįžo vėlai. Žmona tuojau ant stalo karštos arbatos. Taip jau sutarta: rytais ir vakarais karšta arbata, užkandžius pats korespondentas nusipirks, o pietūs iš trijų lėkščių!

Aš žiūriu ir stebiuosi, kaip žmona moka pirštų galais aplink jį vaikščioti. O kad jį vaikščiotų taip apie mane!

Korespondentas, storai užsitėpęs sviestu duoną, valgo dešrą tiesiog nuo visos rinkės atsikąsdamas. Mane taip ir erzina. Po to jis išsitraukia konjako butelį, nugeria gurkšnį ir man pasiūlo:

– Ne, jis negeria, – už mane atsako žmona. O aš taip nekantrauju. Tegu jis žino,

kad aš negeriu, o kai tik suguls – tada jau mano reikalus. Reikia gi atsigriebti. Vieno kito kąsnio ir iš butelio gurkšnio nepastebės!

Aš kalbu apie orą, apie politiką, bet tik ne apie valgyką ir gėrimą. Kad tik toliau jo mintis nuvesčiau nuo tų dalykų. O žmona – žiūri korespondentui į plaukus ir glosto juos akimis. Korespondentui plaukai juodai garbanuojasi. Ir aš žinau, kad tai žmonai neišpasakytai patinka.

Korespondentas pavalgęs dar norėjo taip sau pakalbėti, bet aš paėmiau žadintuvą ir užsukau. Suprask, gulti metas. Ir mes išsiskirstėme. Ir kai sumigo visi – taip aš ir pakilau. Pilvo balsas šaukė mane. Dar prie korespondento durų pasiklausau – aiškiai miega, – ir aš nuslenku į virtuvę prie šaldytuvo, prie dešrų ir konjako. Vos tik pradariau šaldytuvo duris ir girdžiu duslų žmons balsą:

– Ciprijonai! Tu?

Taip ir priplojo mane prie sienos. Juk aš Simplicijus, bet ne Ciprijonas. Ir kodėl Ciprijonai, bet ne Simplicijau! Niekis. Nutariau laikytis vyriškai. Kitą naktį ir vėl tas pats.

Korespondentas, kaip ir visi korespondentai, nepastovus žmogus. Čia vieną dieną vakarais dirba, čia kitą dieną dienomis, arba visiškai nedirba. Parėjęs namo, visuomet garsiai kalba ir dar garsiau valgo. Aš džiaugiuosi, kad jis nepasigenda nei dešrų, nei konjako! Bet vieną vakarą, ilgai valgęs ir daug pasakojęs naujienų, kažkodėl konjako butelį išspraudė tarp aviečių uogų ir agurkų stiklinių.

Ir ta naktis man buvo labai sunki. Viską gali tu padaryti be garso, bet tu pamėgink konjako butelį išimti be garso iš stiklinių spūsties! Ir kai stiklai skimtelėjo, žmona ir vėl šaukia:

– Ciprijonai! Tu?

Neiškenčiau, ir užčiaupiau jai burną šlapia mazgote.

Kitą dieną žmona visai rimtai man ir sako:

– Žinai, tėvai, mūsų bute vaidenasi.

– Nu jau, nu! – išsižioju, būk nieko nežinau ir žmoną sugėdinu.

– Ale tu nesijuok. Visai rimtai aš kalbu. Kai kada jis pasirodo man toks šviesus kaip angelas, o kai kada toks tamsus ir juodas. Kai kada jis mane ima dusyti, lyg šlapia mazgote, – pasakoja žmona.

– Ir tu tada šauki – Ciprijonai, – ar ne? – pasipiktinu. O žmona pasakoja vis toliau apie vaiduoklį. Gerai, kad aš žinau, kitaip, korespondentas pro langą kaip matai išlėktų.

Vieną vakarą korespondentas parsinešė cukraus, spanguolių ir spirito butelį. Iš vienos ponios gavęs gerą receptą spanguolių krupnikui, ir paprašė žmoną išvirti. Žmona paklusni, daro, ko tik paprašo. Aš sėdėjau kampe ir žiūrėjau, kaip ji verda, o korespondentas toks linksmas ir kalbus. Pasakoja visokias istorijas. Ir jis papasakojo vieną istoriją iš savo gyvenimo.

– Gyvenau, – sako korespondentas, – pas vieną kirpėją ir laikrodininką. Klientams barzdą skusdavo šepetėlį paseiliojęs, o laikrodžius taisydavo senomis spyruoklėmis. Be muilo, sako, barzda nuskusta greičiau atauganti, o laikrodžiai su naujomis dalimis greitai netaisomi. Ir tokiu būdu jis nusipirko namus ir dar susitaupęs keturiasdešimts aštuonis tūkstančius.

– Keturiasdešimts aštuonis tūkstančius! – susmuko žmona. Ji taip mėgsta klausytis istorijų apie pinigus.

– Ir jūs žinote, kas atsitiko?

– Na ir? – panūdau ir aš klausytis. O žmona taip ir išsižiojo.

– Jis tuos pinigus laikė dėžutėje, – pasakoja korespondentas. Ir jūs galite įsivaizduoti, ištiko gaisras!

– Gaisras! – nusigandau ir aš.

– Ir sudegė visi pinigai? Vajetulėliau! – sukliko žmona.

– Tuo metu kirpėjas miegojo savo lovoje, rūsio kampe, – su pertraukomis pasakoja korespondentas, patenkintas, kad taip mes domimės jo pasakojimu. – Kai gaisrininkai jį prikėlė ir išnešė, žmogelis tiesiai atgal į ugnį.

– Na ir ko? – unisonu susukome su žmona.

– Pinigų.

– Pinigų! Tai kur jis juos laikė? – jau nebe juokais pradėjome gaudyti žodžius apie pinigus.

– Sakau gi dėžutėje. O jis tą dėžutę laikė kambaryje, kuris man buvo išnuomotas. Taigi, žmogelis pakilo ir į ugnį. Žmonės manė, kad jis pablūdo, – ištesdamas pasakoja korespondentas apie kirpėją ir jo pinigus.

– Ką manai, tiek pinigų! Galima ir pablūsti! – stebisi žmona.

– Taigi, matote, tas kirpėjas lindo į ugnį...

– Tą jau mes žinome. Sakyk, kas toliau. Kur ta jo dėžutė su pinigais? – pradeda mane erzinti korespondento per daug ištesas pasakojimas apie ugnį.

– Taigi, sakau, kad ugnia-gesys apdengė jį brezentiniu užklotu ir palydėjo jį į degantį namą.

– Ir išnešė pinigus! – nusvito žmona, lyg ir jai iš to kas liktų.

– Taip, išnešė dėžutę, tik ne tą... – ir nusikvatoja korespondentas.

– Ką tu sakai! – susmuko žmona.

– Kaip tai ne tą dėžutę! – pradėjau piktintis. Man atro-

dė, kad korespondentas nori iš mūsų pasišaipyti.

– Buvo gi taip, – pradeda jis mums aiškinti. – Kirpėjas taupumo sumetimais išnuomavo man viršuje kambarėlį, kuriame jis gyveno, o pats nusileido į rūšį su žiurkėmis pasibakstyti. – Žmona kumšteli man patenkinta. Girdi, mes ne vieni taupumo sumetimais išnuomojame kambarį. – Dėžutė buvo padėta ant kaladėlės, – aiškina jis mums toliau. – Ant tos dėžutės su kaladėle buvo uždėta prausimuisi bliūdas. Kai mano lova iš pirmo gulimo išlūžo, aš pirmiau tą dėžutę ir atrėmiau ja lovos koją.

– Tą su pinigais? – gaudo žmona žodžius, kad nepasimestų nuo dėžutės su pinigais.

– Taigi, su pinigais, – atsako korespondentas. – Ir aš nežinojau, kad toks turtingas! O tas žmogelis, įbėgęs į tą kambarėlį, griebė už kaladėlės, ir atgal. Kai pamatė, kad kaladėlė, bet ne dėžutė su pinigais, – taip ir apslabo žmogelis. Atgal į gaisrą jau buvo per vėlu...

Pasakojimas tuo ir baigėsi. Žmona susimąstė. Išsiskirstėme gulti tylomis. Kažkoks sunkumas užgulė. Rodos, čia pat buvo tas, ko taip norime, bet kažkas ėmė ir išplėšė. Einant gult, žmona man mostelėjo pirštu:

– Žinai ką, man rodos, kad tą dėžutę su pinigais bus korespondentas pasiėmęs. Aš negaliu suprasti, kaip jis galėtų nepažiūrėjęs, kas toje dėžutėje yra, jo lovos koją paremti. Juk ir gaisras dėl to kilo, ar ne?

– Gal! – ir pritariu, ir abejoju žmonos samprotavimui.

Naktį guliu ir laikiu, kada sumigs ir vienas Ir antras. Gi staiga žiūriu – išslenka iš virtuvės šešėlis. Jis taip tyliai slenka prie korespondento durų. Matau aiškiai, kaip jis pa-

silenkė prie raktų skylutės, pasišvaistė rankomis ir girdžiu sunkų dūsavimą.

– Kunigunda! – taip ir nusmelkė mane siaubas. Ir ko ji dabar? Pinigų ar Ciprljono! Guliu ir nežinau kas daryti. Atsikrunkščiu – ir šešėlis išsitiesia ant grindų. Užkliuvo vargšė Kunigunda už mano kojų ir pargriuvo.

Po tu naktinių vaikščiojimų mūsų korespondentas pasidarė nekalbus. Viena vakarą parėjęs, kažko niurzga:

– Ar ne keista, – jis sako,

– šaldytuve daiktai traukiasi!

– Taigi, taigi, viskas pagal gamtos dėsnius. Nuo šalčio daiktai susitraukia, – atsakau aš jam.

– Būna gi tokiu atsitikimų, kad žmogus pasidedi daiktą, o paskum jo neberandi. Štai kad ir vakar. Kai dėjau į šaldytuvą, dėjau dešrą, buvo toks gabalas, o dabar štai nebematau ir gana! – pradeda lyg ir rūstauti korespondentas.

– Tikrai būna tokių sąmonės aptemimų, jog žmogus nebeatsimėni nieko. Štai va, mušk mane ir aš tau nepasakysiu, kiek mes sulygome už kambarį su aptarnavimu, – atsikertu aš jam.

Korespondentas nieko į tai neatsakė. Jis tik baltomis pasižiūrėjo į mane ir išnyko. Išnyko ir nesirodė nei antrą vakarą, nei trečią, nei ketvirtą. O kai ir šeštą vakarą jis nepasirodė, susirūpinome su žmona rimtai. Susirgs dar ko gero, ir nebus nei kas daryti su juo! Abu nutarėme pasibelsti jam į duris. Pasibeldėme, – niekas neatsako. Beldžiamės antrą, trečią ir ketvirtą – niekas. Tada jau skubiai laužiamės. Ir kai mes išverčiame duris – kambarys tuščias. Kada jis išsikraustė ir kur, taip ir nesužinojome. Ant komodėlės, žiūriu, guli raštelis. Imu ir skaitau:

“Daug girdėjau apie vai-

VIETOJ BOTAGO SU MAZGU ANT GALO

MOTINOS LAIŠKAS IŠTEKĖJUSIAI DUKRAI

VIKTORIJA ŠMAIŽIENĖ

Brangi Dukra,

Paimkim tavo vieną, bet kurią savaitės dieną.

Nubudai. Atsikėlei. Išleidai einančius į mokyklą. Mažesnieji dar prie stalo. Ypatingai ilgai valgo keturmetė.

Sustok ir peržvelk, kokią nuotaiką tu per tą trumpą laiką paskleidei namuose.

Vyras jau buvo beišeinąs į darbą, kai tu, susivėlus ir susiraukusi, išėjai iš miegamojo ir šuktelėjai jam:

– Tik, žiūrėk, kad vėl neužmirštum parvežti gerosios duonos!

duoklius. Girdėjau, kad vaiduokliai naktimis vaikščioja, gąsdina žmones, bet kad vaiduokliai gertų mano degtinę, valgytų dešras ir dar nerštų lagaminuose, – to aš tikrai negirdėjau”.

Ir daugiau nieko.

– Matai, tėvai, ar aš nesakiau, kad mūsų bute vaidenasi! – išsižiojo žmona. Aš pasižiūrėjau į ją ir man pagailo jos...

Jis, neatsigręžęs, linktelėjo galva ir uždarė duris.

Atšlepsenai į virtuvę.

– O kas jums leido šitos dešros imti?! – Kaip karštu vandeniu per liejai vaikus. – To tiktai betrūko!

– Aš irgi jau noriu valgyti, – taisosi prie stalo dar neapsirengusi Irutė.

– Pasitrauk! – pastumi ją. Skubiai vynioji į pergamentini popierių brangiąją dešrą ir dedi ją į šaldytuvą. – Sakau, nelysk, – dar kartą užrėki ant jos. – Tvarkos nežinai?

Irutė pravirksta ir, skubiai nubėgusi, susirango savo mėgiamam kamputyje, už sofos.

Stumdai, dėlioji ant stalo daiktus. Mažiesiems užkaiči košytę. Tave erzina Irutės verkšlenimas.

– Nustok žliumbusi! – šauki jai iš tolo. – Tučtuojau! Aš suskaičiuosiu iki trijų! Viens,... du,... trys!

Irutė pravirksta dar labiau. Ištrauki ją rėkiančią iš kampo, apdaužai, apstumdai ir įmeti į miegamąjį.

Dabar pamatai, kad sūnus gerąsias kelnes užsimovęs.

– Kad tu man tučtuojau padėtumei tas kelnes! – griausmingai šauki virš pat jo galvos. Vaikas net suitraukė.

– Anos kiauros. – Ne be baimės teisinasi jis.

– Kiauros?! Kada suspėjai jas sudraskyti?

Patikrinusi matai, kad jos tikrai kiauros. Vadinas, reikės taisyti.

– Jūs tik tiek ir težinot, ką draskyti rūbus, ardyti batus ir grobstyti geresnius kąšnius iš šaldytuvo!

Pagaliau mokiniai išėjo. Košytė garuoja bliūdeliuose.

Irutė turėjo tavęs atsiprašyti, pabučiuoti ir... dabar kukčiodama sėdi prie stalo. Ji valgyti nebenori, o tik, liūdnomis akytėmis žiūrėdama prieš save, šaukšteliu važinėja po bliūdelį.

Tu gi prisipili kavos, paskęsti fotelyje ir giliai, giliai atsідusti.

– Koks gyvenimas! Koks gyvenimas! Nuo pat ryto, kaip pragare!

Žvilgt į laikrodį – jau po devynių. Dešimtą valandą reikia būti pas Gladys, pusryčių.

Ir vėl nauja uragano banga.

Skubiai sumeti į mašiną nešvarius skalbinius. Skubiai prausiesi po dušu, išsikvepini aliejais, pudromis, susišukuoji, nusigrimuoji, o vaikeliai vis dar prie stalo.

O, jie jau visai išsismaginę. Čia jau daugiau pramoga negu pusryčiai.

– Kam čia dabar darosi? Nebemokate elgtis prie stalo?

– Atimi tuščius ir dar neišvalgytus indus ir nuvarai vaikus, kad tučtuojau, kuo greičiausiai apsirengtų.

Miegamajame gi vaikai, likę vieni, bematant atgauna nutrauktą išdykavimo nuotaiką ir – jame skraido šliurės ir aido kikenimas.

Staiga, kaip siaubas, tu atsirandi duryse:

– Gerai! Kas per penkias minutes neapsirengs, tas pasilikis vienas namuose!

Kokią puikią progą pasiūlei suvesti sąskaitoms. Galų gale, tokiu atveju, visada kas nors išeina sukeistais batais, išvirkščiu megztuku ir ašarotu veideliu.

Kieme vaikai suranda kitos panašios motinos vaikus ir – tada prasideda jų gyvenimas.

Tuo tarpu, besmaguriaujant ir begurkšnojant, Gladys skundžiasi savo vyru, o tu savu. Jos vaikai ją veda iš proto, tavieji gi tave. Paskui abidvi kankinės nukreipiat savo pasikalbėjimus į paskutiniuosius kosmetikos patobulinius, šukuosenas, madas ir t.t.

Tos kelios malonios minutės prabėga taip greitai, kad nė nepajunti, kaip prislenka 12 valanda. Vadinas, eik namo, vaikai pareis priešpiečių.

Pamėginkim, dukryt, tą visą veiksmo dalį surežisuoti kitaip.

Pajutai, kad vyras jau nuėjo praustis, išslinkai ir tu iš lovos ir nuskubėjai į virtuvę. Užkaitusi kavą, išėlinai į vyresniųjų vaikų miegamuosius ir paglostymu ar pabučiavimu (tai nebus per daug!) pažadinai juos. Dėl rūbų nebus jokios bėdos, nes juos jau iš vakaro sutvarkei.

Štai – mažiukė išsiriti iš lovos. Paėmi ją ant rankų, išbučiuoji. Ji apkabina ir prisiglaudžia prie tavęs. Neši ją dar valandėlei į lovą. O, ji

Aštrūs žodžiai

pakenkia

skilviui,

ypač jei

juos tenka

pačiam suvalgyti.

nori ir tėveliui “labą rytą” pasakyti. Po tos trumpos, bet širdingos ceremonijos ji mielai dar praleidžia pusvalandį lovoje, bežaisdama su savo meškiuku ar lėlyte.

Vyras, atėjęs į virtuvę, jau randa šiltus pusryčius ant stalo ir linksmą besišypsančią žmoną.

Na, ne be to, kad kur nors ir juoda katytė neprabėgtų kam skersai kelio! Tačiau tai mažmožiai, greit ir be triukšmo sutvarkomi.

Gerą nuotaiką išsineša iš namų vyras, linksmi ir neuja-

mi išeina vaikai. Mažieji gi lieka namie, kaip desertas. Su jais motina pusryčiauja. Besirengdama gi vis užmeta aki ir kaip jiems tas darbas sekasi.

Skalbiniai jau džiovinami, kambariai aptvarkyti ir, jei nori, gali valandėlei ir pas “Gladys” užsukti.

Argi čia reikia išminčiaus padaryti gerą pasirinkimą? Yra, berods, posakis: “lėčiau važiuosi – toliau pasieksi”. Taigi – atsikelk laiku. Tegul tave visi namuose randa, kaip patekėjusią saulutę. Vietoj botago su mazgu ant galo – apsišarvok meile.

Žinoma, jei meilė senai iš tavo namų išvyta, tai jos iš karto niekas ir nepažins. Kur ilgą laiką apyvartoje buvo klastoti pinigai, ten ir gerą į rankas paėmęs abejosi. Taigi, nelauk stebuklų nei per dieną, nei per mėnesi. Apsišarvok kantrybe.

* * *

Labai gerai žinau, kad savo širdies gilumoje tu esi labai gera. Tu ir pati kartą sakei, jog manai, kad mums atro dai, kaip ragana, kad pati dėl to savęs nekenti ir – kad ne visada tokia būni.

Aišku, brangute, ne! Pagaliau ne tu viena tokia.

“Daug šaltumo tarp žmonių yra todėl, kad mes nedrįstame pasirodyti tokiais nuoširdžiais, kokie esame”, pasakė A. Schweitzeris. Tai tikra tiesa.

Ir dar, kiek aš žmones bestebėdama patyriau, jie mėgstata pasirodyti, jog moka būti griežti. Pasirodyti, kad gali vienas kitam piktą, žiaurų žodį pasakyti ir tai jų santykių negriauna. Argi netuščia ir neprotinga įrodinėti tokius dalykus, jei jų niekas nei nereikalauja? Juo labiau, kad taip elgdamiesi, jie daro kartais net neatitaisomą klaidą.

Tavo mylinti motina

Jeigu teisingai prisimenu neseniai skaitytą statistiką, 1967 metais pusė Amerikos gyventojų bus nepasiekę 25 metų amžiaus. Tėvų - vaikų santykių problemos svarstymai turėtų klestėti. Gi tos problemos pasidaro dar įdomesnės, komplikotesnės ir skaudesnės, kai jos ribojasi naujųjų ateivių karta ir jų santykiu su savo vaikais.

Galima būtų daug prisnekti apie tautinį auklėjimą, apie organizacijų rolę, apie šeštadienines mokyklas ir vadovėlių bei mokytojų stoką, bet juk visa tai pilstom iš tuščio į kiaurą jau eilę metų. Kalbame bendrybėm, kurios, jeigu būtų praktiškai įgyvendintos, turėtų nešti teigiamus rezultatus. Žodžiu, jeigu būtų vadovėlių ir mokytojų, jeigu organizacijos degtų idealais, jeigu tėvai vien tautiniu auklėjimu sirgtų, tada vaikai užaugtų geri ir neabejotinai tikri patriotai. Taigi, tik vis lieka tas nelaimingasis "jeigu"... Gal pagaliau būtų laikas sustoti ir bandyti suprasti, kokios yra to jauno žmogaus problemos: kaip jis tą klausimą stato ir kaip vyresniųjų nusiteikimai jį veikia. Ar nėra kartais taip, kad jis viena sako, o mes kita girdim; jis viena klausia, o mes visai kita atsakom?

Tai krito akin, beklausant kartą diskusijų. Jas pravedęs kunigas buvo raštu paklaustas, ar būtų nuodėmė pasirinkti kitą tautybę. Iš klausimo buvo aišku, kad klausėjos buvo jaunuolės. Na, ir piestu stoji ginti lietuviybės grupėje dalyvavusios "mamos": "Jeigu Dievas leido gimti lietuviu,

koks begali būti pasirinkimas?... Tokia Jo aiški valia... Išsivadėti praeities vis tiek negali.. Tėvai yra lietuviai, ir jų turi klausyti..." ir t. t. Bijau, kad tos jaunuolės iš salės išėjo, pasijutę didžiai nesuprastos, nes jų klausimas iššaukė visą mažumos išsiugdytą defensyvą už būvį, visai nesvarčius, ko jos klausė ir kas po tais keliais žodžiais slepiasi.

Per dažnas yra tėvų nusiteikimas, kad jei mes lietuviai, mūsų vaikai – lietuviai. Mes juos apsprendžiame. Normaliose sąlygose gal tai būtų netoli tiesos, nes pati bendruomenė ir gyvenimo sąlygos Lietuvoje, ne vien tėvai ir protėviai, apspręstų. Dabar gi tėvai ir aplinka susikerta jaunuolio dvasioje. Viena tų jaunuolių susirūpinusiu balsu po diskusijų tarė: "Dievas davė lietuvius tėvus, bet ar ne tas pats Dievas leido augti ir mokytis Amerikoje?... Dievo valia, kaip ta ponia kalbėjo, čia nieko neatsako, nebent vienu atveju Dievo valia teisi, o kitu – klysta". Toj sankryžoj jaunuolis turi išeitį: apsispręsti arba už arba prieš, arba apatiškai visą klausimą ignoruoti ir tenkintis neapsisprendimu. Jis kovoja už teisę sąmoningai apsispręsti būti lietuviu. Ir kadangi kovodamas jis nepasisaiko, kaip jis apsispręs, kaip jis ta teise pasinaudos, tėvai išsiųsta: "Vaikeli, kam tau spręsti – tai jau apspręsta. Tau lieka tik vykdyti". Jaunuolis nutyla. Tik savo amžiaus arba kiek vyresnių studentų tarpe išdrįsta pasakyti, ką galvoja. "Kodėl vyresnieji visuomet tokie tikri, kad jeigu mums

pripažins teisę pasirinkti, mes visuomet pasirinksim blogi? Jeigu sutiks, kad tik mes galim apsispręsti, kuo norim būti, mes pasirinksim būti "išsigimėliais"? Kodėl jie taip savim nepasitiki: nuo mažens auklėjo, mokė, patys lietuviškosios visuomenės darbą dirbo, o dabar galvoja, kad, pirmai progai pasitaikius, visa tai mesim pro langą. Kodėl jie galvoja, kad jų pavyzdys tiek maža reiškia ir turi tiek maža įtakos? O jeigu to pavyzdžio nebuvo, tai dabar vargu ar bepadės draudimas, liepimas ar įsakymas".

Iš tiesų, čia gi slepiasi gilesnė bręstančio jaunuolio problema santyky su tėvais. Su kiekvienais brendimo metais vis labiau perima jo paties sprendimas ir apsisprendimas tai, ką seniau akiai priėmė tėvų liepimu ar nurodymu. Tėvam, be abejo, dalinai skaudus procesas vis labiau trauktis ir iš šalies stebėti sūnaus ar dukters sprendimus, ypač klaidingus. Tačiau be laisvės spręsti ir, pasitaikius klaidai, iš savo klaidos negalėti pasimokyti, jaunuolis neturi progos subręsti. Juk visas auklėjimas turi vesti ne į tai, kad vaikai darytų, kaip tėvai nori, bet kad darytų tai, kas gera ir teisinga. Yra milžiniškas skirtumas tarp tų dviejų nusiteikimų. Jeigu buvo dėtos visos pastangos, reikia pasitikėti, kad jos neš rezultatus. Net ap-

Lilė Gražulienė, studijavusi anglų k. literatūrą, augina du vaikučius ir moko šeštadieninėj lituanistikas mokykloj Detroite.

sivilti yra geriau, negu sulaukti tik išviršinio sutikimo ir klusnumo iš baimės, nes tai būtų tik pigi apgaulė, kuri galutinėj sąskaitoj nei tėvų, nei visuomenės nequodžia. Nei gero žmogaus, nei patrioto prievarta nepadarysim: jis turi pats to norėti, jis turi apsispręsti. Ir jeigu dar šiandien randam norinčių apsipręsti sąmoningai, tektų tik džiaugtis, nes tik iš tų gretų rasim išpareigojusių darbininkų.

Gal sunkiausia tėvams įsijausti į šių dienų mūsų jaunimo sąlygas. O tai būtina. Jeigu mes užsidarysim tik savo "ghetto" rūpesčiuose, jaunimas kasdien vis labiau tols. Jeigu dažnai susirinkimuose tenka išgirsti, kad ta ar ana tema "ne mūsų reikalas – tai amerikiečių problema", ir jeigu mūsų spauda nepasisako civilinių teisių, mokyklų, neturto ir kitais panašiais klausimais, mes papildom pirmąją nuodėmę prieš savo jaunimą ir jo lietuviškąjį auklėjimą. Tos temos jam yra savos iš mokyklos suolo ir amerikietiškos spaudos. Kai jos neatsispindi mūsų tarpe, jaunuoliui lietuviškas laikraštis gal dar lieka idomus tik savo "pletelių" skyriumi. Panašiai ir politinių žinių vertinimas tik pagal tai, kiek vienas ar kitas įvykis padeda ar kenkia Lietuvos laisvinimui, jaunuoliui gali atrodyti labai siauras ir neobjektyvus. Jis neneigs, kad Lietuva svarbi, bet galvos, kad yra dar platesnis pasaulis, kurį išjungti nerealu. Jaunuolis nereikalauja lietuviškųjų problemų. Ir uždavinių atsakymo, jis tik negali pasirašyti po nuomone, kad kitos problemos yra nereikšmingos ar nevertos dėmesio.

Būkim atviri: jaunas žmogus nieko taip nereikalauja, kaip nuoširdumo iš savo tėvų ir vyresniųjų. Vaikus galim bandyti uždegt vaidilutėm, karžy-

giais, knygnešiais ir partizanais – tai puiki medžiaga herojų garbinimo amžiui, bet kada tą patį metodą vartojam vyresniems moksleiviams, susilaukiame tik jų pajuokos ir nepasitikėjimo. Neužmiršiu vieno moksleivio žodžių, pasakytų, išklausius tokio perdėto graudėnimo: "Ne visos buvo vaidilutės, ne visi knygnešiai ir partizanai, ne visi geri mokiniai. O dėdė pasakoja, kad jo draugai vogė dienyne ir rašto darbus iš mokytojų kambario..."

Iš tiesų, kartais gali atrodyti, kad skelbiam, jog visa kas Čia – bloga, o kas ten – tai tik gera. Romantika ir ilgesys taip nudažo, bet jauno žmogaus teisingumo jausmas sukyla. Niekur nėra viskas vien juoda ar vien balta, tad nebandykim taip vaizduoti, nes tik atstumiam logikos reikalaujančius. Joks įsitikinimas negali remtis tik romantika. Juk yra rimtesnių ir gilesnių motyvų, kodėl jaunuolis turi išlikti lietuviu, ne-

MEDICININĖ PAGALBA

Labiausiai medicininės pagalbos Amerikoje stinga vaikams ir paaugliams. Šioje srityje tas atradimų ir nepavejamos techninės pažangos kraštas yra toli atsilikęs nuo Europos kraštų. Dabar, pavyzdžiui, naujagimių mirtingume Amerika stovi... 11-oje vietoje. Taigi, daug vaikų, dar neišvydę dienos šviesos, yra jau medicinos apleisti. Tiesa, dauguma jų yra negrų, puertorikiečių ar kitų neturtingųjų vaikai.

Tačiau nepakankamai prižiūrimi ir vidurinėsios socialinės - ekonominės grupės vaikai. Kol tėvai nepastebi kurio nors simptomo, tol neveda pas gydytoją. O kartais, net ir pastebėję, dar ilgai delsia. Todėl šiame krašte daug

gu vaidilutės, derva kryžiuočius plikinančios karžygės ar vyturėlių besiklausantys artojai.

Negalim apversti vertybių skalės aukštyn kojom vardan lietuviybės ugdymo savo vakuose. Santykiuose su jaunuimu gal reikėtų remtis ugdymu gerų žmonių, pilnų asmenybių – jos ras vietą lietuviybės darbui. Ar norim, ar nenorim, nepaisant, koks skaudus mūsų išėivijos gyvenimas ir Lietuvos dabartinė padėtis, lietuviybė nėra aukščiausia ir vienintelė vertybė. Neklaidinkim savo jaunimo – jį laimėsime tik objektyvumu ir drąsa pripažinti teisybę. Neneikim savo tautos heroizmo, bet neužsimerkim jos klaidoms; pripažinkim jos laimėjimus, bet nenorėkim atimti svetimų laurų. Mūsų jaunimas jau ne tik Lietuvos, bet net ir Europos nematęs, žino tik viena labai aiškiai: kad nesam antžmogiai, jeigu ir esam lietuviai.

silpnaregių, puskurčių ir protiniai atsilikusių vaikų, kurie iš tikro tokiais tapo tik dėl menkos, laiku nepastebėtos priežasties.

Jaunuoliai taip pat labai retai tenueina pas gydytoją. Jie drovūs, o be to, pasiskundimas tėvams ar gydytojui koku skausmeliu, ar niežtėjimu, ar kuriuo kitu simptomu yra "lepšiška". Taip ir išibėgėja jų organizmuose įvairūs užkrėtimai ar funkciniai sutrikimai, o jau apie dantų sugedimą – nėra ko ir bekalbėti.

Susirūpinusieji šiuo žemu jaunuolių sveikatingumo lygiu siūlo įvesti medicinos pagalbos "Medicare" programą nepasiturinčių tėvų vaikams.

Paruošė G. I.

KAI VISI ANT TAVĖS BARASI.

GINTARĖ IVAŠKIENĖ

Šio rašinio pavadinime žodis "visi" reiškia tavo namiškius.

Taigi, kartais, rodos, net pats dangus tau grūmoja. Barasi tėtis, barasi mama, erzinasi brolis ir sesuo. Jei kartu gyvena senelis ir močiutė, prisideda dar ir jie... Vienu žodžiu, atrodo, kad visi ant tavęs "užsisėdę" ir jokiū būdu nepraleidžia nepastebėję nei vienos tavo netobulybės.

Šią nemalonią namų atmosferą gali tu pats gana greitai atitaisyti. Tačiau tai pastangai reikės nemaža subrendimo. Jei esi netoli 15 metų, turėtum galėti tai įvykdyti.

Pasiruošęs?

Būk visiškai sau atviras

Susirask ramų kampą, kur net pats mažasis broliukas negalėtų prilįsti, ir ramiai pagalvok. Visiškai atvirai. Tavo sugebėjimas tai padaryti įrodys tau pačiam, kiek jau esi suaugęs.

Pirmiausia – ar tikrai, nuoširdžiai nori, kad pasibaigtų toji kankynė namie?

Juokingas klausimas? – Visai ne. Žinok, kad yra tavo amžiaus paauglių, gal net tavo draugų tarpe, kurie yra tapę šeimos "kabliuku" (tai įrankelis, ant kurio visi sukabina savo nepasitenkinimus. Jie net nenori to išvengti. Jiems patinka gailėtis savęs.

Vaizduoja kankinius, ir beveik su pasigyrimu tonu skundžiasi draugams: "Namiė visi manęs nemėgsta".

Tokie žmonės ir užaugę gailisi savęs. Kaltina visus kitus, ir nieko gyvenime nepasiekia. Todėl, jei esi patenkintas būdamas "kabliuku", geriau susirūpink. (Apie tai bus galima pakalbėti kitą kartą).

Bet, sakykim, tu tikrai nesi "kabliukas". Kodėl vis tiek namiškiai už tavęs užkliūva?

Nemaloni namų atmosfera gali susidaryti dėl daugelio priežasčių. Gali, pavyzdžiui, būti tai, kad tėvai ypatingai susirūpinę dėl ko nors ir todėl irzlesni. Gal tėveliui darbe nesiseka? Gal močiutė sunkiai serga? Gal yra visai mažų broliuku ir sesučiu, aplink kuriuos betriūsdama mama nebetenka kantrybės? Gal – pagaliau – tavo mama yra jai sunkiame gyvenimo pasikeitimo amžiuje? Ypač tada tu gali ją geriau suprasti, negu kiti. Būdamas paauglys ir tu pats eini per tam tikrus fiziologinius ir psichologinius pasikeitimus.

Prileiskime, kad tavo šeimoje iš tikrųjų veikia vienas iš panašių faktorių. Ką tu tada gali padaryti? Suprask, kad tai nesitęs amžinai. Kai tik dingęs ano šeimos rūpesčio priežastis, prašvis dieneleis ir

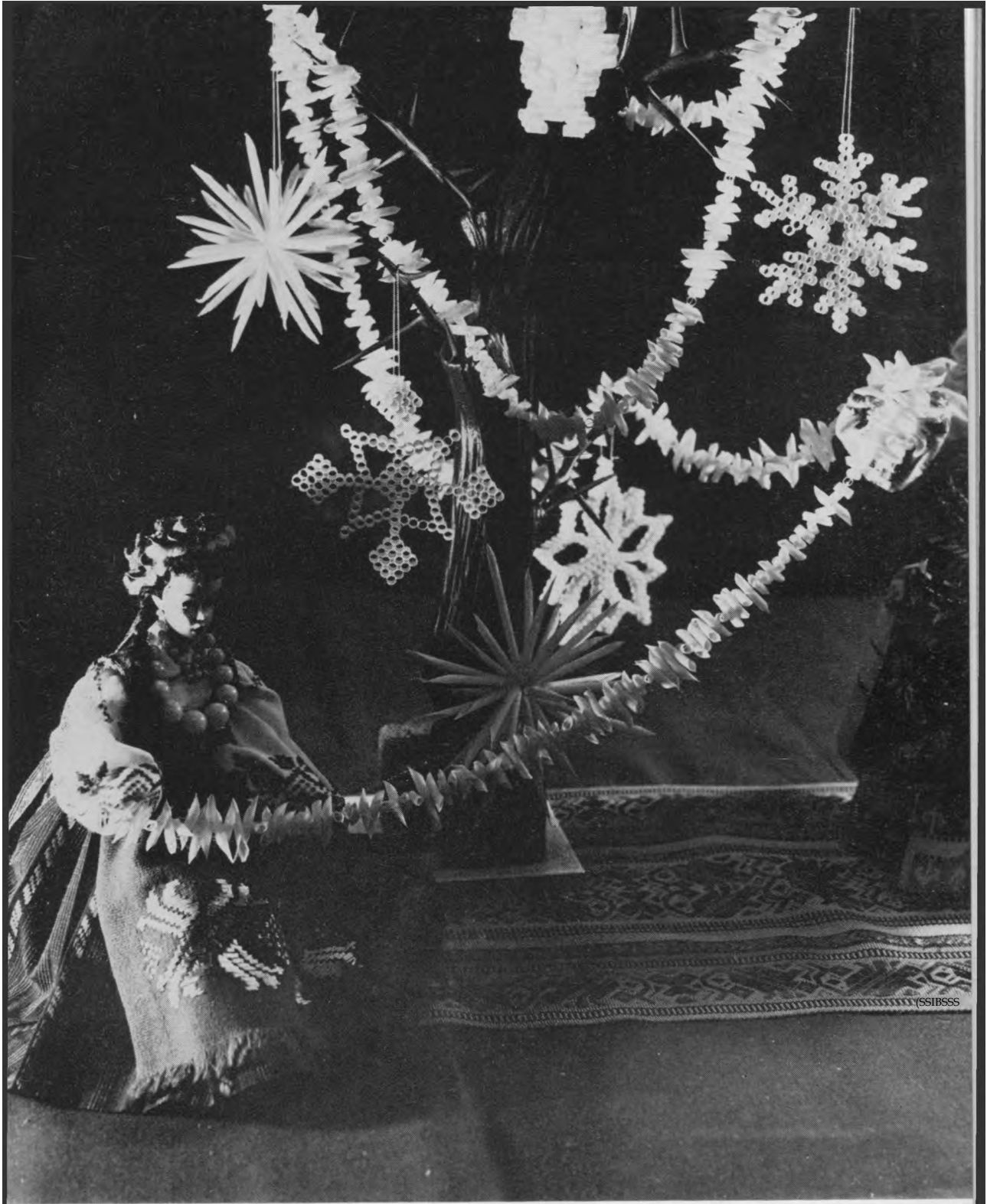
tau. O per tą sunkųjį laikotarpį tu pats pasistenk savo susirūpinusius ir kenčiančius namiškius labiau suprasti, užjausti. Nutark, kad nuoširdžiai bandysi jiems padėti. Taip nutaręs tu savęs nei kiek nenu-skriausi. Tai tik prisidės prie tavo asmenybės vystymosi.

O kas, jei nerandi savo šeimoje jokių ypatingų rūpesčių? Vėl būk sau labai, labai atviras ir atsakyk į šį klausimą. Ar tuoj pat įvykdai tėvų prašymus? Gal tave iš tikrųjų reikia raginte raginti, kad ką nors atliktum namie? Jei rādai, kad esi kaltas (kitaip saktant – taip!), tada atsakymas aiškus.

Esi jau beveik suaugęs, ir, tur būt, turi stiprią valią. Ar tikrai, ar tik "tur būt" – įrodyk pats sau. Nors ir labai nesinorės, atlik tai, ko tėveliai prašo, visada tuoj pat. Nebijok. Tai nebus laisvės praradimas. Tai bus kaip tik žingsnis į laisvę, į nepriklausomumą nuo tavo paties nerangumo. Kai tapsi visai iš anų amžinų raginimų išsivadavęs, pasidarys lengva net pačiam pasisiūlyti kai kurioms netaip malonioms pareigoms.

Na, o ką daryti, jei tu ir čia nekaltas (beveik)?

Pasidaryk barnių ir paraginimų sąrašą (nukelta į 473 puslapį)

Lietuvių Kalėdų eglutės programa Mokslo ir Pramonės muziejuje Čikagoje šįmet švenčia 25 m. sukaktį. Šio "L. L." numerio 441,471 ir 472 psl. iliustracijos vaizduoja Kalėdų eglučių papuošalus iš 1965 m. parodos, suruoštos vadovaujant Pr. Zapaliui tos Kalėdų eglutės programos metu. (Šiame puslapyje – Liucijos Tijūnėlienės projektas).

MIŠRIOS VEDYBOS

JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

“Laiškų Lietuviams” ekumeninė anketoj buvo paprašyta skaitytojų pasisakyti, koku klausimų jie turi ekumeninė srity. Erika Dilytė paprašė paaiškinti apie mišrias vedybas (žr. liepos nr., 295 psl.). Jai čia atsako J. Vaišnys, S. J., svarstydamas mišrių vedybų klausima tiek religiniu, tiek tautiniu požiūriu.

Dabar mums, lietuviams, gyvenantiems svetimuose kraštuose ir susitinkantiems su įvairių tautybių bei įvairių re-

ligijų žmonėmis, mišrių vedybų klausimas labai aktualus. Paprastai mišriomis mes vadiname tokias vedybas, kur ne abudu jaunavedžiai yra tos pačios tautybės arba tos pačios religijos. Kiekvienos vedybos yra tam tikra rizika. Nors berniukas ir mergaitė prieš vedybas ilgai draugautų ir galvotų, kad jau vienas kitą gerai pažįsta, vis tiek po vedybų vienas kitame pastebės tokių charakterio bruožų ir atras tokių ypatybių, kurių prieš vedybas visai nematė. Galima drąsiai

teigti, kad tos vedybos bus laimingesnės, kur tarp susitokiančiųjų nebus didelio pasaulėžiūrinio skirtumo. Skirtingi papročiai, interesai, išsiauklėjimas, religija ir tautybė gali būti šeimoje įvairių nesklandumų priežastys. Kuo daugiau bus bendrų siūlų, tuo stipriau jaunavedžiai vienas su kitu bus surišti vienybės, santaikos ir meilės ryšiais.

SKIRTINGA TAUTYBĖ

“Sūnau, jeigu tu vesi svetimtą, tai aš tau sprandą nusuksiu!... Dukrele, jeigu tu tekėsi už svetimtaučio, tai daugiau neperžengsi mūsų namų slenksčio!” Tai neišgalvoti, bet girdėti žodžiai iš ne vieno tėvo ar motinos. Deja, tokiais grasinimais paprastai nieko nepasiekama. Štai, žiūrėk, tas sūnus jau vedė vokie-tukę, ir vis dar tebevaikščioja su nuosavu sprandu, o duktė ištekėjo už italo, ir jau nekartą peržengė savo tėvų slenks-tį. Žinoma, ne visuomet taip būna, kartais tėvų neišmintin-gumas nueina dar toliau, ir jie tikrai neleidžia jaunavedžiams peržengti savo namų slenksčio, nuolat pyksta, kankinasi, ver-kia, kad juos ištiko tokia skau-di nelaimė, tokia baisi gėda. Įsivaizduoja, kad juos visi pirštais bado ir iš jų juokiasi

Šis patarimas tilpo amerikiečių žurnale “IN”. Surašyk maždaug visos savaitės priekaištus tau. Pažymėk, kas ką sakė ir kada. Kol kas to sąrašo niekam nerodyk. Būk sąžiningas. Neprirašyk nebūtų dalykų, nes tik pats save apgausi.

Gale tos savaitės vėl susi-rask ramų kampą. Perskaityk aną sąrašą ir surašyk viską iš naujo pagal kategorijas: tvar-ka, elgesys, apsirengimas, pa-mokų ruošimas, neatlikti dar-bai ir t. t.

Pats nustebsi pamatęs, kad dauguma tų priekaištų ar pa-ragininimų priklauso vienai ku-riai kategorijai. Tada rimtai pasvarstyk, kuriuo būdu ban-dysi atitaisyti aną savo ypa-tingą silpnybę. Ir taisyk ją! Jei tikrai norėsi – padarysi.

O jei ir tai nepadeda?

Palauk, kol tėveliai bus tik-rai gerame ūpe. Ir... taip – ir parodyk jiems savo sąrašą. Nepradėk jų kaltinti, o pir-miausia papasakok, kurias sa-vo silpnybės pastebėjai. Pasa-kyk, kokiais būdais bandai jas nugalėti.

Tėveliai, tikriausia, labai nustebs, pamatę juodu ant bal-to surašyta, kiek sykių tave barė per tą savaitę. Atsimink, kad ir jiems nemalonu vis bartis ir raginti. O pamatę, kad tu tikrai bandai savo silp-nybėse pasitaisyti, nepyks nei už sąrašą.

Pabandyk šį būdą. O jei turi kitų gerų patarimų, parašyk apie juos “Laiškams Litu-viams”, kad kiti tavo bendra-amžiai galėtų pasinaudoti.

sakdami: „Štai koki jie „patriotai“, štai kaip jie išaugino savo vaikus!“

Išmintingi taip niekas nesa-
kys, o jeigu kuris nors taip
pradedą kalbėti, tai į jį išmin-
tingas žmogus neturi kreipti
dėmesio. Pasitaiko, kad tikrai
nuoširdžių patriotų gerai iš-
auklėti vaikai sukuria mišrias
šeimas. Gyvendami ne savo
krašte, mišrių vedybų neiš-
vengsime, nes net ir savame
krašte gyvendami, jų kartais
neišvengdavome. Tėvai turėtų
jau nuo pat mažens vaikus
pratinti prie lietuviškos veik-
los, leisdami į lietuviškas or-
ganizacijas, vesdamiesi į pa-
rengimus, pratindami skaityti
lietuvišką spaudą, su jais tik
lietuviškai kalbėdami. Tokiu
atveju bus daug daugiau gali-
mybių, kad vaikai ir savo
draugais pasirinks lietuvius,
ir paskui sukurs lietuviškas
šeimas.

Tėvai ir auklėtojai neturėtų
apeliuoti tik į vaikų jausmus,
ragindami juos kurti lietuviš-
kas šeimas ir vengti mišrių ve-
dybų, bet ramiai pateikti rim-
tų ir svarių argumentų. Tiems
argumentams paremti jau
mums netrūksta nė gyvenimiš-
kų pavyzdžių. Tegul tik
jaunuoliai pažvelgia į savo vy-
resniųjų draugų mišrias šei-
mas ir pamatys, kad jau labai
didelis jų procentas yra iširu-
sios arba yra netoli iširimo.
Pasitaiko ir priešingai: kartais
lietuviška šeima suyra, o miš-
ri labai gražiai sugyvena. Tad
ir šiame klausime nėra taisyklės
be išimties, bet išimtis ne-
panaikina taisyklės. Skirtingų
tautybių žmonės niekad pilnai
vienas kito nesupras ir kai ku-
rių ilgu auklėjimu įdiegtų
principų neatjaus. Iš pradžių
gal tai ir sunku pastebėti, bet
ilgainiui gali tarp jųdviejų at-
sirasti toks tarpeklis, kurį ne
kiekvienas įstengs peržengti.

Tad, be abejo, tėvai turi
stengtis, kad jų vaikai kurtų

lietuviškas šeimas, bet jeigu,
nežiūrint visų protingų pas-
tangų, vis tiek įvyksta kitaip,
tai tėvai neturėtų nuolat pyk-
ti ant savo vaikų ir šnairai
žiūrėti į svetimtautį žentą ar
kitatautę marčią, bet priimti
juos kaip naujus savo šeimos
narius. Tada gali būti daug
daugiau vilties, kad toji šeima
taps lietuviška, kad mes nie-
ko nepralaimėsime, bet tik lai-
mėsime naują narį savo lietu-
viškai bendruomenei.

SKIRTINGA RELIGIJA

Religinė bei tautinė sąmonė
ir tautinis bei religinis uolu-
mas yra atvirkščiai proporcin-
gi mišrių šeimų santaikai ir
laimei. Jeigu skirtingų tau-
tybių ar skirtingų religijų jau-
navedžiams religija ir tautybė
neturės jokios reikšmės ir ne-
bus laikomos svarbiomis ver-
tybėmis, tai jos neturės įtakos
nė jaunavedžių sugyvenimui.
Tad ir čia savotiškai tinka jau
minėta taisyklė – kuo dau-
giau panašumo, tuo geriau.
Tačiau tas „gerumas“ šiuo at-
veju gali būti tik išorinis. Ne-
branginą nei tautybės, nei re-
ligijos susituokusieji greičiau-
siai neturės nei tautinių, nei
religiniu problemų, bet, ne-
brangindami tų dviejų didelių
dvasinių vertybių, tie žmonės
gal nebus linkę branginti nė
kitų vertybių, kurios yra bū-
tinios ne tik amžinajai, bet jau
ir žemiškajai laimei.

Nėra abejojimo, kad skirtin-
ga religija šeimoje nėra ma-
žesnė kliūtis už skirtingą tau-
tybę. Kuo daugiau skirtumo
tarp dviejų religijų, tuo blo-
giau. Gal vienas blogiausių
atvejų būtų, jei, pavyzdžiui,
uoli, praktikuojanti katalikė
ištėkėtų už laisvamano žydo.
Tarp jųdviejų religinėje srity-
je nebūtų nieko bendro. Jei-
gu žydas būtų tikintis, tai juo-
du jungtų bent Dievo sąvoka.

Kartais kai kurie paklausia,
ar būtų geriau, jeigu prakti-
kuojanti katalikė tekėtų už
praktikuojančio protestanto,
ar už visai nepraktikuojančio
ir netikinčio kataliko. Iš to,
kas jau pasakyta, aišku, kad
geriau būtų tekėti už tikinčio
protestanto negu už netikinčio
kataliko, nes tarp jos ir to ne-
tikinčiojo nebus nieko-bendro
religinėje srityje, o tarp jos ir
tikinčio protestanto bus labai
daug: Dievas, Kristus ir įvai-
rios tikėjimo tiesos bei tikėji-
mo papročiai. Labai daug ne-
sklandumų gali kilti skirtingų
religijų šeimoje, kai tos reli-
gijos visai skirtingai žiūri į
nuodėmę, į šeimyninį gyvenim-
ą ir į kitus panašius labai
svarbius religinius bei morali-
nius klausimus.

Dabar, smarkiau padvelkus
ekumeninei krikščionių dva-
siai, turėtų būti dar mažiau
pavojų skirtingų krikščioniš-
kų religijų šeimos nariams,
nes tikras krikščionis turi ki-
tus mylėti, jų įsitikinimus ne
tik toleruoti, bet ir gerbti,
stengtis juos suprasti ir ieš-
koti tai, kas abiem bendra.
Didesnė yra vaikų problema.
Ar jie priklausys vienai ar ki-
tai religijai, vis tiek negalės
visuomet drauge su abiem tė-
vais pilnai dalyvauti religinia-
me gyvenime. Vaikams tai
gali būti kartais gana skaudu.
Štai, pavyzdžiui, vaiko pirmo-
ji komunija. Jam būtų labai
malonu, kad abudu tėvai da-
lyvautų šioje jo šventėje, kad
abudu drauge su juo priimtų
komuniją. Bet, deja, taip ne-
bus. Yra, be abejo, ir kitų
jautrių religinių momentų,
kur vaikas matys savo šeimo-
je skirtumus, ir jo jaunai šir-
džiai tai gali būti skaudu.

Visos religijos mato ir su-
pranta šias problemas. Visos
stengiasi, kad jų nariai nekurtų
mišrių šeimų. Katalikų
Bažnyčioje iki šiol buvo griež-
toki įstatymai mišrių vedybų

sirtyje. Ji, norėdama savo narius apsaugoti nuo religinių pavojų ir nuo religinio indiferentizmo, draudė ir dar tebedraudžia mišrias vedybas. Bet jeigu vienas kitas jos narys vis tiek pasiryžta kurti mišrią šeimą, tai ji nori bent užtikrinti, kad tam nariui nebūtų pavojaus prarasti savo tikėjimą ir kad būtų garantuotas vaikams katalikiškas išauklėjimas. Iki šiol nekatalikiškoji pusė turėjo raštu duoti pasižadėjimą, kad visi vaikai bus auklėjami katalikiškai. Dabar jau Čia yra šiek tiek laisviau, jau galima ir dispensuoti nuo to raštiško pasižadėjimo, bet vis dėlto dar paprastai bent žodinis pasižadėjimas reikalingas. Tačiau jau speciali komisija peržiūri visą bažnytinių kanonų rinkinį, pritaikydama juos paskutiniojo

Bažnyčios susirinkimo dvasiai. Reikia tikėtis, kad ir mišrių vedybų srityje bus dar daugiau pakeitimų.

Kitų tikėjimų narius pirmiau ypač erzindavo mišrių vedybų ceremonijos katalikų bažnyčiose. Tos ceremonijos būdavo labai paprastos ir kuklios, kartais atliekamos ne bažnyčioje, bet zakristijoje, o jeigu būdavo bažnyčioje, tai ne prie altoriaus. Vengdama išorinio iškilmingumo, Bažnyčia norėjo parodyti, kad jai tokios vedybos nepatinka, kad nuo jų savo tikinčiuosius nori atgrasinti, kad ji jas leidžia tik labai nenoriai. Dabar jau ir šioje srityje yra pakeitimų. Pirmiau mišrios vedybos nebūdavo leidžiamos Mišių metu, bet dabar jau gali būti leidžiamos.

Katalikų Bažnyčia visuomet

mokė, kad teisėtos krikščionių vedybos yra drauge ir sakramentas. Žinoma, jeigu vienas susituokiantysis nėra krikščionis, tai jis nepriima moterys-tės sakramento, nes bet kurį kitą sakramentą gali priimti tik tas, kuris yra priėmęs krikšto sakramentą. Pirmiau nebuvo daroma didelio skirtumo, ar katalikas tuokiasi su kitos tikybės krikščioniu, ar su nekrikščioniu. Dabar jau, atrodo, šis skirtumas bus labai pabrėžiamas. Bažnyčia jau daug švelniau žiūrės į tą kataliką, kuris kuria šeimą su protestantu ar stačiatikiu, negu į tą, kuris pasirinks žydą, musulmoną ar stabmeldį.

Kaip bus žiūrima į mišrias vedybas ateityje, priklausys nuo ekumeninės dvasios išsigalėjimo – nuo visų krikščionių nuoširdaus suartėjimo.

EVOLIUCIJA IR SV. RASTAS

Gerbiamoji Redakcija,

Šv. Raštas sako, kad pirmasis Dievo sutvertas žmogus buvo Adomas, o pirmoji moteris – Ieva. Archeologai sako, kad yra iškastų iš žemės žmogaus kaulų arba bent labai panašaus gyvūno į žmogų, kuris gyvenęs žemėje milijonus metų prieš Adomą. Bet, logiškai galvojant, atrodo, kad jeigu Tvėrėjas būtų leidęs žmogui išsivystyti iš žemesnių gyvūnų, tai jis nebūtų tiesioginiai tvėręs pirmųjų žmonių žemėje – Adomo ir Ievos.

Žemesni gyvūnai neturi nemirtingos sielos, dėl to Tvėrėjas pirmuosius žmones sutvė-

rė tiesioginiai ir jiems davė tai, ko kiti gyvūnai neturi – nemirtingą sielą. Tad iš Adomo ir Ievos prasidėjo žemėje visa žmonija. Šv. Raštas sako, kad Adomas nusidėjo, dėl to buvo siųstas Dievo Sūnus atpirkti žmonijos iš nuodėmės, kurią jai buvo užtraukęs pirmasis žmogus Adomas.

Čia noriu pastebėti, ką mokslininkai apie žmogaus evoliuciją sako. Kaip žinome, 1959 m. rudenį Čikagos universitete įvyko viso pasaulio mokslininkų suvažiavimas paminėti Darwino 100 metų sukakčiai ir jo dviem knygom: "Gyvūnų rūšių išsivystymas evoliucijos keliu" ir "Žmo-

gaus išsivystymas iš žemesnių gyvūnų evoliucijos keliu". Tame suvažiavime dalyvavo 2,500 mokslininkų. Dalyvavo taip pat ir įvairių religijų atstovai. Ir štai, kas tame suvažiavime įvyko: "Gyvūnų rūšių išsivystymo" knygą visi vienbalsiai priėmė, o antrosios Darwino knygos visai nelietė. Tai taip tie mokslininkai pasielgė su "žmogaus evoliucijos teorija"... Įdomu, kad ir žmogaus evoliucijos šalininkai nutylėjo...

Prašyčiau šį mano laiškutį įdėti į "Laiškus Lietuviams".

P. Deltuoa

(Atsakymas sekančiame psl.)

Gerbiamas Pone Deltuva,

Jūsų laišką spausdiname tik dėl to, kad prašėte. Jame yra daug netikslumų. Kai kurie čia Jūsų paminėti neaiškumai jau buvo praeityje "Laiškuose Lietuviams" išaiškinti. Na, bet šia proga dar kartą trumpai paaiškinsime, kaip suderinti Šv. Raštą su evoliucija.

Charles Robert Darwin gimė 1809 m., o mirė 1882 m. "The Origin of Species" jis parašė 1859 m., o "The Descent of Man" – 1871 m. Tad 1959 m. suvažiavime buvo minima ne 100 metų nuo Darvino mirties, o 150 m. nuo jo gimimo ir 100 m. nuo knygos "The Origin of Species" pasirodymo. Dėl to, manau, Jums paaiškės, dėl ko nebuvo minima jo antroji knyga. Gal ji bus minima 1971 metais, kai sueis šimtmetis nuo jos pasirodymo.

Kalbant apie evoliuciją, reikia pasakyti, kad yra neginčijamas faktas, jog pasaulyje vyko ir tebevyksta nuolatinis keitimasis, vystymasis, evoliucija. Bet kokia yra tos evoliucijos apimtis, nėra jau taip lengva įrodyti net ir didžiausiems mokslininkams. Žinoma, įrodymai imami iš to, kas randama žemės kloduose, kas pastebima įvairių gyvūnų kūnuose, bet tų visų davinių nepakanka išsklaidyti evoliucijos teorijos neaiškumams.

Jūs netiksliai išsireiškiate rašydamas, kad tie žemėje rastieji kaulai yra žmogaus ar kito panašaus gyvūno, gyvenusio žemėje milijonus metų prieš Adomą. O iš kurgi Jūs tiksliai žinote, kada Adomas gyveno? Nei mokslininkai, nei teologai to nežino. Iš Šv. Rašto aprašymų ir iš ten paduotų geneologijų yra visiškai neįmanoma apskaičiuoti nei žemės, nei žmogaus senumo. Atrodo, kad jau iš mokslinių tyrinėjimų pakankamai aišku, jog žmogaus gyvenimo metai nema-

tuojami tūkstančiais, bet milijonais. Tad ir pirmasis žmogus, kuris Šv. Rašte yra vadinamas Adomu, gyveno žemėje prieš milijonus metų.

O ar tas pirmasis žmogus buvo tiesioginiai Dievo sutvertas, ar išsivystė evoliucijos būdu iš žemesnės rūšies gyvių, taip pat dar niekas matematišku tikslumu neįrodė. Tur būt, jau nebus nė vieno teologo, kuris galvotų, kad Dievas paėmė molio, nulipdė žmogiuką, įkvėpė jam nemirtingą sielą – ir štai pirmasis žmogus Adomas! Paskui Jis Adomą užmigdė, padarė jam operaciją, išimdamas šonkaulį, padarė iš to šonkaulio moterį, žinoma, įkvėpė ir jai nemirtingą sielą – ir štai pirmoji moteris Ieva! Tokio proceso mes visai nevadintume tvėrimu, nes sutverti reiškia ką nors padaryti iš nieko, o ne iš molio ar šonkaulio! Visagaliui Dievui tokiais lipdymais ir operacijomis visai nebuvo reikalo užsiimnėti. Kai dar nieko nebuvo, kai dar buvo tik Dievas, Jo Visagalybei užteko ištarti "Fiat", ir prasidėjo pasaulis. Ar jis jau buvo toks didingas, kaip dabar, ar tai buvo tik mažutis atomas ar molekulė, mes tikrai nežinome ir gal niekad šiame gyvenime nežinosime. Bet ar tai jau taip svarbu? Mes žinome, kad viskas yra sutverta Dievo ir kad be Jo nieko nėra sutverta.

Dievas, būdamas visagalis, galėjo tam atomui ar tai molekulei įdiegti tokią galią, kad milijonais metų iš jų išsivystytų įvairios gyvūnų rūšys, kol pagaliau išsivystys toks tobulas kūnas, į kurį Jis įkvėps nemirtingą sielą, ir tas gyvūnas bus pirmasis žmogus. Tad nei Šv. Raštui, nei teologijai neprieštarauja tokios evoliucijos teorijos, kurios pripažįsta Dievą – ko nors tvėrėją iš nieko ir nemirtingos sielos įkvėpėją. Mūsų tikėjimui yra

nepriimtinos tik tokios evoliucijos teorijos, kurios sako, kad viskas įvyko savaime, be jokio Dievo, kurio visai nėra.

Bet dėl ko Šv. Rašte pasakojama, kaip Dievas tvėrė žmogų, dėl ko ten minimas molis, šonkaulis ir kitos aplinkybės, kurios, atrodo, nesiderina su evoliucijos teorija? Reikia atsiminti, kad Šv. Raštas yra skirtas ne tik išsimokslinusiame dvidešimtojo amžiaus žmogui, bet visiems visų laikų žmonėms, kurie senovėje buvo toki primityvūs, kad jokių būdu negalėjo suprasti kokios nors abstraktesnės sąvokos, pvz. ką reiškia tvėrti, paklusti, nusidėti ir t. t. Jiems reikėjo kalbėti labai konkrečiais, kasdieniškais pavyzdžiais ir vaizdais. Dėl to ir yra kalbama apie molį, šonkaulį, apie medį, nuo kurio negalima skinti vaisių ir pan.

Šie vaizdai buvo suprantami primityviems žmonėms, bet iš jų ir modernusis žmogus gali suprasti dar gilesnę aprašymų įvykių prasmę. Kai kas mėgina aiškinti, kad apie molį kalbama dėl to, kad žmogus suprastų savo kūno trapumą. O šonkaulis, gal būt, reiškia tai, kad moteris turi būti šalia vyro.

Kaip mūsų tikėjimo tiesos gali daug padėti mokslui, taip mokslas gali labai daug padėti geriau išigilinti į Dievo apreiškimas tikėjimo tiesas ir į Šv. Rašte aprašytus įvykius. Tad religija ir mokslas nėra priešai, bet geriausi draugai.

Juozas Vaišnys, S. J.

Žr. taip pat: K. Trimakas, S. J., "Pasaulio ir žmogaus kilmės paslaptis" ("L. L.", 1960, 1 nr., 3 psl.), dr. P. Celiešius, "Žvilgsnis į modernų Šv. Rašto aiškinimą" ("L. L.", 1961, 8 nr., 235 psl.) ir K. Trimakas, S. J., "Evoliucija ir Šv. Raštas" ("L. L.", 1966, 6 nr., 251 psl.).

AMŽIAUS SUKAKTIS

Arti dešimties knygų autorius, laimėjęs keturias tūkstantines premijas už romaną ir ketvirčio tūkstanties už "Dirvos" premijuotą novelę, šiemet suėjo šešiasdešimt metų. Tai Jurgis Gliuda, vaikystę praleidęs Sibire (tremtinio sūnus), teisininko diplomą ir erudito žymes įsigijęs Lietuvoje, į neeilinius rašytojus išėjęs Amerikoje. J. Gliuda yra žmogaus problemų narpliotojas, mąstytojo sunkų stilių jau sugebėjęs pakeisti į suskaldytus, trumpus, grakščius sakinius. Jo geriausiomis knygomis laikomos romanai "Namai ant smėlio" (išverstas į anglų kalbą), "Šikšnosparnių sostas", "Ikaro Sonata" (jau leidžiama anglų kalba), bet ir kitos jo knygos yra įdomios, šviežios tema, patrauklios skaityti ir sugestyvios.

IŠTRAUKA

Tai buvo mintis, kad aš gyvenau savo gyvenimą nelaisvas. Ta drąsi mintis dabar buvo baigmė visų sutramdytų manyje polėkių, visų neapreiktų mano gyvenime poelgių, visų neatbaigtų susimąstymų. Niekad neprieidavau prie tos minties, kol buvau apglotbas savo namų sienų – nei Lietuvoje, nei svetur. Buvau klusnus drausmingam kompromisui, kada greta sa-
vęs jutau Karusės buvimą.

Dabar menko viešbučio kambarėje ta mintis iškilo taip ryškiai, taip negailestingai ir taip apkaltinančiai, kad aš net jutau jos glušinančius smūgius. Į tą mintį, kad aš neišgyvenau savo gyvenimo taip, kaip turėjau išgyventi, atsižvelgdamas į mano dvasios prigimtį, aš atsakiau pasiteisinimais, kurie tebuvo stiprūs kazuistika.

– Aš išgyvenau savo gyvenimą laimėje, – atsakiau aš minčiai, – nes aš buvau mylimas moters. Kompromisus, išduodančius mano dvasios prigimtį, aš dovanojau jai, kaip dovanojamos brangiausios dovanos mylimai moteriai. Aš esu savo poelgių viešpats: vienodai aš galiu puoselėti palinkimus, vienodai galiu triuškininti savo dvasios esmės daigus. Šį kartą tas polinkių triuškinimas buvo mano dovana meilei.

(J. Gliuda, "Šikšnosparnių sostas", 133-134)

ŠVENTOJI AUKA

Tai reta ir brangi Tėvų Jėzuitų dovana knygų pasauliui. Šią knygą turėtų švenčių proga vienas antram dovanoti tikintieji lietuviai; kiekviena garbinga šeima ne knygų lentynoje, bet ant stalo, aiškioje vietoje turėtų laikyti "Šventąją Auką", kaip prasmingą kambario papuošalą. Kad vaikai, kad visi šeimos nariai,

kad svečiai pažvelgtų, pavartytų ir turėtų progos pamąstyti apie Kristaus Auką, apie kunigą, kuris ją perteikia mums, ir apie savo gyvenimą bei dalyvavimą toje aukoje kiekvienų Mišių metu.

Trys menininkai ir mąstytojai paruošė mums šią puošnią ir giliausio, prasmingiausio turinio knygą. Tėv. Bruno Markaitis, S. J., stilingai ir aiškiai išvertė Mišių maldas į lietuvių kalbą; jos šioje knygoje skamba beveik kaip poezija. Jis parašė ir plačią šios knygos įžangą, paaiškindamas apie katalikiško pasaulio liturginį atgimimą ir jo centrą – šventąją Mišių auką. Tėv. Algimantas Kezys, S. J., šios knygos iliustravimui pateikė didelį pluoštą savo meniškų nuotraukų, vaizduojančių Mišių aukos svarbiuosius momentus. Ypač gražiai išryškintos Mišias laikančio kunigo rankos, kurios yra simboliu tarpininko tarp Kristaus ir žmonių šv. Mišių metu. Tos rankos Kristaus vardu mus laimina, tos rankos simboliškai, vyno ir duonos plotkelės pavidale, dalina mums Kristaus Kūną ir Kraują; tos Mišių metu dangiškos rankos mums priartina Kristų. Šios knygos formatą, fotografijų ir teksto išdėstymą bei kitas detales meniškai ir patraukliai akiai paruošė dail. Algirdas Kurauskas.

Mums beliko tik tą knygą įsigyti, ja grožėtis ir į ją įsigilinti.

GOSPEL ACCORDING TO SAINT MATTHEW

Filmas, vaizduojas Kristaus gyvenimą pažodžiui pagal šv. Mato Evangeliją... Režisorius – komunistas... Apdovanojamas Tarptautinės Katalikų Filmų Įstaigos premija, daugelio laikomas meniškai geriausiai pasisekusių Kristaus gyvenimą vaizduojančiu filmu.

Visi šie faktai, rodos, negalėtų sueiti į viena... O vis dėlto juos į viena suveda Pier Paolo Pasolinio filmas "The Gospel According To St. Matthew". Šio filmo vaizdinė galia glūdi tame, kad Evangelija vaizduojama ne rafinuotai, teatrališkai ar pietistiškai, bet paprastai, natūraliai, tiesioginiai. Tada patys įvykiai, be ekstravagantiško apdaro, žiūrovui kalba tiesiai ir įtikinančiai.

Siekdamas to paprastumo, režisorius atitinkamai parinko viską: tekstą, vaizduojamus įvykius, vaidintojus, aplinką, muziką ir net filmavimo būdą.

Tekstas ir vaizduojamieji įvykiai yra paimti iš Mato Evangelijos, nes ji, Pasolinio žodžiais, yra "istoriškai sąmoningiausia". Filme nėra priėdų: nėra nei iškreipimų, nei nukrypimų (yra tik išleista, tačiau tai padaryta ne dėl kitos priežasties, o tik sutrumpinti. Pavaizduojami visi Mato Evangelijos esminiai įvykiai, net ir stebuklai, pvz. Kristaus vaikščiojimas ant

vandens, duonos ir žuvų padauginimas, prisikėlimas. Dialoge taip pat nėra nė kiek pridėta – žmonės kalba tik tiek, kiek Evangelijoje parašyta.

Daugumas šiame filme vaidinančiųjų yra ne profesionalai artistai, bet paprasti žmonės, parinkti dėl savo charakteringų bruožų: pvz. Margherita Caruso kaip ramiom akim jaunutė Marija, Susanna Pasolini kaip giliom raukšlėm išvogtu veidu senoji Marija, pliktelėjęs Marcelo Morante kaip Juozapas, Settimo Di Porto, Giacomo Morante ir Alfonso Gato kaip jauni, švieži ir entuziastingi apaštalai, Petras, Jonas ir Andriejus.

Filmas buvo sukurtas kalnuotoje Pietų Italijoje, savo gamtovaizdžiais ir kaimais primenančioje Palestinoje. Muzika – parinkta ne pietistiniams jausmams sukelti, bet vaizduojamo ivykio nuotaikai ir prasmei atkurti. Ji ivairuoja nuo Bacho šv. Mato Pasijos iki amerikiečių negrų religinių dainų ("spirituals") ir giedamos "Missa Luba", palydimos kongoliečių muzikos instrumentais. Nuotaika gal sėkmingiausiai išgaunama epizode, kur girdžianti muzika derinasi su luošojo iškrypusią eiseną; gilaus išgyvenimo lyg nesukelia Alyvų darželio agoniją lydinti muzika.

Filmavimo būdas – tiesioginis, be naujoviškų mandry-

bių. Dažnai veidai ir įvykiams reikšmingi daiktai parodomi iš arti, taip neleidžiant dėmesiui blaškytis. Vykusiai vaizduojami kasdienos darbai užsiėmusieji, Kristui vaikščiojant ir skelbiant savo mokslą.

Filmo centrinė figūra yra Kristus, vaizduojamas ne profesionalo artisto, bet ekonomijos studento ispano Enrique Irazoquio, susilaukusio skirtingo įvertinimo iš meno kritikų: "nepamirštamas uolumo ir jautrumo pavaizdavimas" ("New York Times"); "radikalus ir, kaip daugelis radikalųjų, piktas, kampuotas, dažnai įžūlus ir egocentriškas" ("Life"); "Irazoqui turį pabalusią, beveik ligotą išvaizdą ir, deja, su siauromis ir apgaulingomis akimis. Atrodo, kad savo vaidmeny jis sumaišo įtikinantį mokymą su paprastu šukavimu, autoritetą su įžulumu, nors taip gal buvo režisoriaus tyčia norėta" ("Chicago Tribune"). Į tokius ir panašius atsiliepimus režisorius atsakė dar Italijoje, kad filme "nėra siekiama Kristaus suprastinti".

Tiesa, Kristaus pavaizdavimas yra silpnoji filmo vieta (bet taip, tur būt, bus su visomis žmogiškoms pastangomis, vaizduojančiomis dieviškai žmogišką Idealą). Irazoquio vaizduojamas Kristus yra jaunas, piktokas, radikalus revoliucionierius, ne dieviškas žmogiškas Mesijas. Gi jojo

NELAIMINGAS

Sveikinu už "L. L." drąsą vienu švelniu, bet labai giliu ir daug pasakančiu žodžiu pabrėžti, kad, deja, Šiluvos koplyčios vardo parinkimas, bent evangelikų - katalikų sugyvenimo požiūriu, yra nelaimingas. Iš mūsų pačių katalikų lūpų teko girdėti, kad vis dėlto to vardo sumanytojai ir proteguotojai bent jau privačiai galėjo patyrinti ir mūsų brolių krikščionių, ne katalikų, nuomones. Ar tai būtų lėmę galutini vardo parinkimą, šiandien čia nespręskime, bet, be jokios abejonės, toks mostas bent būtų teigiamai prisidėjęs prie palaikymo ir ugdymo taip mums visiems reikalingos ekumeninės dvasios. Bet... bet, ką kalbėti apie nuomonių atsiklausimą dėl vardo parinkimo kitų, ne katalikų, jei dėl to paties vardo

veido išraiška ir balso tonacija yra per daug bejausmės ir net monotoniškai vienodos, visai nesėkmingos net paviršutiniškai pavaizduoti Mesijo išgyventų gelmių.

Nežiūrint to riboto Kristaus atvaizdavimo, filmas laikytinas pasisekusia Mato Evangelijos filmine iliustracija, kuri paprastu realistiniu temos traktavimu pajėgia žiūrovui sudaryti įtikinanti įspūdi, kad ekranas vaizduoja kažką tai panašaus, kaip tikrai turėjo atsitikti.

Filmas rekomenduojamas visiems.

• *Kęstutis Trimakas, S. J.*

nebuvo paisoma net ir labai konkrečių, pozityvių ir tautiniai itin svarbių motyvų iš nemažos dalies pačių katalikų pusės.

Al. Gimantas

Pavadinti "nelaimingu" (evangelikų - katalikų sugyvenimo požiūriu) Šiluvos vardo parinkimą Washingtono koplyčiai neskaitome drąsa, bet apgailėstaviu nelaimės, kurią iš anksto vargiai kas galėjo pramatyti. — Red.

NEISTORIŠKA

"Laiškai Lietuviams", 1966 m., rugsėjo mėn., nr. 8. Žurnalas su kiekvienu numeriu ne tik nepraranda ištvermingo gyvumo bei patrauklumo savo estetinė išvaizda ir turiniu, bet vis kiekvieną kartą atranda tai naują temą, tai šviežią puslapio sulaužymą, tai parinktą meniškos nuotraukos vietą. Tačiau kartais tam tikro apdairumo ir trūksta. Sakysim, kad ir šitame numeryje Vincentas Pupinis, S. J., rašydamas apie stačiatikių Bažnyčią, dar vis kaip tikrą faktą mini tariamuosius stačiatikių tris kankinius, neva Algirdo įsakymu nužudytus Vilniuje 1347 metais. Tuo tarpu specialistai istorikai visa tai laiko tik legenda, atsiradusia daug vėliau — XVI amžiuje, kada buvo sukurta legenda ir apie lietuvių kilmę iš romėnų. Anot istorikų, stačiatikių kankinių ir dar ankstesnių pranciškonų kankinių vilnie-

tiškos legendos tiek teturi tikrovės, kaip ir romėniškoji lietuvių kilmės teorija.

Draugas, X 20

Šie pasakojimai žurnale buvo suminėti nežinant, kad jie neturi toirto istorinio pagrindo. Už šią klaidą skaitytojų atsiprašome. — Red.

PERSEKIOJAMŪJŲ ŠALPA

Jau daug metų sielojaus Lietuvos kunigų likimu, bet pamačiau, kad jais labai mažai kas rūpinasi. Tai labai gaila. Juk jie yra nuolatiniai kaliniai, Kristaus skelbėjai, persekiojami, alkani, apiplyšę, neturi bažnytinių drabužių. Tad kodėl visi tyli? Tuo labiausiai turi rūpintis kunigai išeivijoje: jie turi savo kolegas suprasti.

Kunigai Lietuvoje iš eilės turėtų gauti po siuntinėli, bent kas antri metai po vieną, bet pasirodo, kad dauguma iki šiol nėra gavę. Kaip tas kunigas, alkanas, nuplyšęs, ištvers ilgai, iš ko išlaikys seminariją, nes nėra lėšų?

E. Kleizienė

Šiuo reikalu "L. L." redakcija kreipėsi į Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos įstaigą. Gautas atsakymas, sutrumpintas, įdedamas žemiau:

Ačiū už žodelį Lietuvos bažnyčių ir kunigų šelpimo reikalu... LKRŠ įstaiga dažnai rašo kunigams, ypač klebonams, ir prašo aukų, ypač, kad jie padarytų rinkliavą bažnyčiose. Žymus skaičius kunigų

MĖSA, FIZIKA IR IŠBROKUOTI RADIATORIAI LIETUVOJ

MINDAUGAS BANĖNAS

MĖSA

Nors pagal "Tiesą" (š. m. lapkričio 5), Lietuvoje šiais metais užauginta ir pristatyta valstybei ketvirtadaliu daugiau mėsos, negu pernai, nors tvartai pilni gyvulių, tačiau daugelyje vietų Lietuvoje sunku gauti šviežios mėsos. Mėsos kokybė žema, pasirinkimas mažas. Prie mėsinų, kurių Lietuvoje pagal tą patį pranešimą yra nepakankamai, nuo ankstyvo ryto susidaro eilės žmonių.

"Tuščios pasirodė mano pas-tangos gauti pirkti avienos Kapsuke (Marijampolėje), Prienuose, Alytuje taip pat teko nusivilti. Apvažiavęs penkis rajonus, jos pagaliau radau Šakiuose.

Pasirinkimu nepaikina pirkėjų ir Kėdainių prekybininkai. Naujosios Akmenės parduotuvėje Nr. 5 patikrinimo metu nerasta mėsos, išskyrus pusę kilogramo lašinių. Ukmergiečiai nusiskundžia, kad jų mieste neretai sunku gauti

net paprasčiausios dešros. Ir dargi užsukęs Tauragėn, nors čia pašonėje puikus mėsos kombinatas, ne visada gausi pageidaujamos mėsos ir jos gaminių. Ne visose mėsos parduotuvėse gausi maltos mėsos. O jau paklaustos apie šviežios mėsos pusfabrikačius, šviežias dešras, daugelis rajonų šeiminkinių iš jūsų tik pasijuoks – tokių įmantrybių reta.

Štai Jonavos mėsos parduotuvėje ant prekystalio – riebi nepatraukli mėsa. Patikrinus šaldytuvą paaiškėjo, kad turima gražios, šviežios mėsos.

– Kodėl nepardavinėjote?

– Reikia juk ir šitą kaip nors parduoti...

O būna ir taip, kad sandėliuose laikoma pigesnė mėsa bei kiti mėsos produktai, o pardavinėjama tik brangesnė. Taip daroma didesnė apyvarta. Prekybininkams šitokia prekyba naudinga, už ją jie gauna premijas, o pirkėjai skriaudžiami.

ir klebonų labai nuoširdžiai remia. Jų aukomis ir galėjome sušelpiti, kiek lig šiol esame sušelpę, bet, aišku, kad dauguma negauna nė vieno siuntinėlio. Viena, kad mūsų lėšos neleidžia, o antra, kad neturime adresų, kuriais galėtumėm siųsti siuntinėlių. Yra padaryti žygiai, kad gautumėm adresus visų tų parapijų, kurioms labiausiai reikalinga parama, ir kad joms būtų išsiųsta.

Kaip Lietuvos kunigai ir bažnyčios yra šelpiami, negalima skelbti. Tylomis jie gauna paramą, bet kai tik viešai kur nors pasakoma, parašoma, tai tuoj susidaro sunkumų. Todėl lig šiol LKRŠ vengia

viešai skelbti kiek, kaip ir kas sušelpiama Lietuvoje.

Kun. Stasys Raila (LKRŠ vykdomasis sekretorius)

LKRŠ įstaiga remia lietuvių religines programas Lietuvai per Vatikano radiją, o taip pat platina reikšmingą dr. J. Savojo knygą anglų kalba "The War Against God in Lithuania". Šią knygą užsiprenumeruoti ir aukas persekiojamai Bažnyčiai Lietuvoje pasiųsti galima sekančiu adresu: Lithuanian Catholic Religious Aid, Inc., 225 S. Fourth St., Brooklyn, N. Y. 11211.

– Red.

Balbieriškio maisto produktų parduotuvėje matėme mėsą atvežtą čia prieš kelias dienas. Pardavėjos skundėsi, kad mėsos nenori pirkti. Žvilgtelėjome į mėsą – riebi, jau gerokai susenusi, kaip pasakė viena pirkėja, "labai jau nesimpatiška". Panašiai yra ir Veiveriuose".

Kodėl Lietuvos gyventojai prastai aprūpinami mėsa ir jos produktais, jei mėsos gamyba yra pakilusi visu ketvirčiu?! Dalį atsakymų duoda "Tiesa". Mažai mėsinų, parduotuvėse trūksta šaldytuvų, neužtenkama dažnas tiekimas, biurokratiškais pagrindais suorganizuotas mėsos apdirbimo įmonių ir parduotuvių tinklas yra neįtrauktas, o gal ir negali veiksmingiau atsiliepti į žmonių poreikius. Juk svarbiausia gamybą atlikti pagal tam tikrą ideologinį principą, o kad dėl to nukentėtų žmonės, tai atrodo yra antraeilis dalykas.

"Tiesa", žinoma, negalėjo nei iš tolo užsiminti, kad geresnės mėsos sunku gauti dar ir dėl to, kad savo geriausius maisto produktus Lietuva yra priversta eksportuoti "didesniems broliams".

PRAEITIS RAŠTIJA

"Vagos" leidykla Vilniuje išleidžia Mykolo Lietuvos veikalą "Apie totorių, lietuvių ir maskvėnų papročius". Tai vienas iš įdomiausių XVI amžiaus lietuvių raštijos paminklų, pateikiantis nemažą žinių apie ano meto Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos visuomeninio gyvenimo sąlygas, totorių ir maskviečių buitį.

Šiuo veikalu, rašytu lotynų kalba (į lietuvių kalbą vertė prof. Ig. Jonynas), pradėdama leisti didelę "Lituanistikos bibliotekos" seriją, kuri apims reikšmingiausius mūsų praeities raštijos reiškinis – lietuvių kalbos ir literatūros pa-

minklus, autorius, rašiusius kitomis kalbomis bei duodančius retų žinių mūsų kultūros istorijai pažinti. Bus publikuojami senieji kitų šalių autoriai, rašę apie Lietuvą ir lietuvius ar paskelbę vertingos storinės bei etnografinės medžiagos" ("Kultūros Barai", 1966, 9 nr.).

TAUTOSAKA

Vilniuje, Antkainio gatvėje netoli šv. Petro ir Povilo bažnyčios randasi Lietuvių Kalbos ir Literatūros Instituto Tautosakos sektorius. Tautosakos rankraštyne šiuo metu randasi daugiau kaip 298.000 Lietuvių liaudies dainų. Čia taip pat saugoma apie 55.000 mūsų liaudies fantazijos perlų – pasakų, sakmių ir padavimų, apie 190.000 liaudies išminties deimančių – mįslių, patarlių bei priežodžių ir daug daug kitų tautosakos žanrų kūrinių; iš viso – daugiau kaip 735.000 vienetų. Šie skaičiai kiekvieną dieną vis auga. Kiekvienais metais tautosakos entuziastai ir sektoriaus darbuotojai pasklinda po tolimiausius Lietuvos kampelius, kur dar niekada nėra iškėlus kojos joks tautosakos rinkėjas. Kaimuose vėl suskamba dainos ir pasakos, pasipila neišsenkantis liaudies sąmojus ir išmintis ("Kultūros Barai, 1966, 8 nr.).

FIZIKA

Svarbiausios fizikos mokslo sritys Lietuvoje yra atomų ir molekulių spektroskopija ir puslaidininkių fizika. Žymūs laimėjimai pasiekti kvantmechaninėje judėjimo kiekio momento teorijoje. Tais klausimais išleistos dvi monografijos, kurių viena išversta į anglų kalbą, o kita verčiama.

Kai kurie eksperimentatoriai Vilniaus valstybiniame universitete tiria spektrinių linijų pločius, rengia metodus, kaip toliau tyrinėti spektrus ir

jų medžiagas, kurios labai, reikšmingos maisto ir vaistų gamyboje.

Puslaidininkių fizikai daugiausia reiškiasi eksperimentinėje srityje. Pavyzdžiui, Vilniuje sukurtas naujas atminties elementas, pavadintas junotronu. Taip pat sukurtas iš principo nauja plokščių varžtų, kondensatorių, lygintuvų, diodinių matricių technologija.

Ypatingų laimėjimų pasiekta branduolinėje metrologijoje. Vilnius yra šios mokslo šakos gimtinė. Lietuvoje yra tiriamos atmosferos fizinės savybės, nustatinėjamas radioaktyvių medžiagų kiekis joje. Rasti būdai atmosferai švarinti nuo radioaktyvių medžiagų. Vilnius yra atomo teorijos ir atominių konstantų visąsąjunginis centras, t. y., iš čia koordinuojami visi šios mokslo šakos darbai. Tas pat su puslaidininkių šakomis, puoselėjamos Vilniuje.

Mokslininkai iš Lietuvos yra kviečiami dalyvauti tarptautinėse konferencijose ir simpoziumuose. Prof. A. Jucys yra pakviestas į Floridoje įvykstantį simpoziumą atomų molekulių ir kietų kūnų teorijos klausimais 1967 m. pradžioje ir skaityti kursą vasaros mokykloje Prancūzijoje tais pačiais metais. Kitas Lietuvos mokslininkas yra pakviestas į naujai pradedamo leisti "Tarptautinio kvantinės chemijos žurnalo" redakcinę kolegiją.

Lietuvoje fizikai žengia vienoje gretose su chemikais ir matematikais. Matematikai užima svarbią vietą tikimybių teorijoje ir matematinės statistikos srityje. Sukurta tikimybinė skaičių teorija, kuria labai domisi visas pasaulis ("Tiesa", 1966 m. lapkričio 6 d.).

RADIATORIAI

Visur daug stato, stato ir

Kuršenuose. Metų pradžioje į penkių aukštų stambiaplokštį namą susikėlė gyventojai. Džiaugėsi tik pirmą vakarą ir nerūpestingai miegojo tik pirmąją naktį, mat persikraustydami nuvargo. O po to prasi-dėjo vargų vargeliai. Pasirodo, kad buvo sumontuoti išbrokuoti radiatoriai. Dabar vanduo čia vienam, čia kitam bute čurkšlėmis trykšta, viską gadina, o kaltininkai...

Namų valdyba: – Mes radiatorių netaisom, nepriklauso!

Statybos aikštelės viršininkas: – Ar iš miego prabudot! Tegu santechnikai.

Santechnikos darbų valdyba: – Brokas? Gal ir brokas. Bet valstybinė komisija priėmė. Tegu ji ir remontuoja. ("Tiesa", 1966, lapkričio 3 d.).

Kol biurokratai ginčijasi, genda žmonių turtas. Bet ar jiems svarbu, jiems nereikia talškauti per vandenį, jiems ant galvų nelaša...

DŽIAZAS

Džiazas ir siauros kelnės prieš keletą metų Sovietų Sąjungoje buvo smarkiai puolami. Dabar jie jau "įsipilietino", nors dar ir šiandien vienas kitas senos mokyklos ideologas su nepasitikėjimu ir baimė žiūri į juos.

Estai džiaze yra toliausiai pažengę, rengia plataus masto džiaz festivalius, kviečia užsienio atlikėjus. Latvijoje yra išleista šiek tiek džiaz partitūros. "Lietuvoje dar neišleista nė viena estradinės muzikos orkestruotė, o apie džiazo kūrinių leidimą kol kas galima tik svajoti" (Kultūros Barai, 1966, 4 nr.). "Literatūros džiaz klausimais bibliotekose kol kas labai maža. O lietuvių kalba, berods, iš viso nėra? Taip, nėra" (Komp. B. Gorbulskis, "Švyturys", 1966, 17 nr.).

1966 METŲ TURINYS

ĮVAIRŪS STRAIPSNIAI

Argi jie numestini kaip neberekalingi ratai? – V. Kleiza	4
Bažnyčios susirinkimo ketvirtoji sesija – Dr. A. Liulevičius	9
M. Buber, T. Eliot, A. Schweitzer, J. Tillich – Redakcija	16, 19, 26
Meilė gyvenimo ir literatūros šviesoje (I) – A. Grauslys	20
Įspūdžių mozaika iš žygio į Jungtines Tautas – A. ir A. Liulevičiai	38
Žmogus nori aukoti – A. Tamošaitis, S. J.	48
Skaitytojai apie pakeistas apeigas – A. ir A. Liulevičiai, K. Trimakas, S. J.	52
Vasario 16 gimnazija – J. Borevičius, S. J.	60
Poetiškas realistas – H. Edwards	60
Pagirti veikiantieji – St. Yla	66
Meilės sąvokos beieškant (II) – A. Grauslys	70
Problema laukia sprendimo – K. Trimakas, S. J.	92
Žmonija auga: badauti ar riboti? – Dr. A. Liulevičius	95
Bažnyčia svarsto gimimų kontrolės klausimą – Kun. K. Pugevičius	97
Gimimų kontrolė: naujienos, pastabos, išvados – Kun. V. Valkavičius	99
Ritmas ir pilulės: kas leista ir kas neleista – Kuri. K. Pugevičius	101
Gimimų kontrolė teologiniu požiūriu – J. Vaišnys, S. J.	103
Pagarbos ugdymas vedyboms ir šeimai – Iš pastoracinės konstitucijos	111
Antanas Nakas – K. T.	114
Kad muzikos garsai sustingtų drobėj – Ant. Nakas	117
Meilės sąvokai aiškėjant (III) – A. Grauslys	119
Mes nebesaugūs, bet priversti apsispręsti – Sesuo M. Jurgita (pirmoji premija)	136
Ar žmogus galėtų sukurti gyvybę? – Kun. F. Jucevičius	138
Meilės sąvokos akivaizdoje (IV) – A. Grauslys	151
Vėžys ir virusai – J. Venckus, S. J.	175
Kurlink? Lytis ir meilė šiandien – K. Trimakas, S. J.	180
Apie jaunimo lytinį pasimetimą – R. Kriaučiūnas	182
Zoologui apklausinėjus žinduolius – Dr. A. Liulevičius	185
Reklamos nori parduoti sapnus – Dr. A. Liulevičius	186
Žaismingų berniukų mirażas – R. Šliažas	187
Ieškant tolimesnio "kodėl" – K. Trimakas, S. J.	191
Labiausiai nesuprasta auklėjimo sritis – J. Vaišnys, S. J.	194
V. Valaičio foto parodos belaukiant – Alg. Kezys, S. J.	196
Meilei gimstant (V) – A. Grauslys	208
Pašaukimai ir jaunuomenė – Pr. Razminas	224
Keletas pastabų Jaunimo Metų proga – V. Kleiza	232
Tartum pasakoje (VI) – A. Grauslys	239
Siekiant sugyvenimo ir vienybės – K. Trimakas, S. J.	268
Vienybės atstatymas – Dekretas apie ekumenizmą	270, 318
Ekumenizmas – Interviu su vysk. Pr. Braziu, M.I.C., ir vysk. V. Brizgiu	273
Ekumeninio judėjimo bruožai – Kun. P. Dilys	276
Krikščionių vienijimosi pastangos – Kun. A. T rakis	278
Kokia krikščionybės ateitis? – E. Gerulis	280
Ekumeninis pokalbis: galimybės lietuvių tarpe – Kun. V. Cukuras	283
Sugyventi neišvengiama, vienytis sunku – Atsiliepimai į anketą	284
Meilei bręstant (VII) – A. Grauslys	298
Atveriamė Tau – Kun, V. Damijonaitis ir kun. A. Žilinskas	312
Iš Kristaus semiamės visa – B. Markaitis, S. J.	314
Žvilgsnis į rytus – V. Pupinis, S. J.	322
Erotinei meilei mirštant (VIII) – A. Grauslys	326
Visa Lietuvai, Lietuva Kristui – Religinio kongreso deklaracija	356
Visuotinės pašaukimų krizės akivaizdoje – Redaktorius	358
Veiklos gairės pašaukimams ugdyti – prel. V. Balčiūnas	358
Tėvų ir dvasiškijos įtaka – G. Ivaškienė	364
Be mūsų Dievas nedarys – Motina M. Aloyza	369
Meilės kančia (IX) – A. Grauslys	380
Buriantis aplink altorių – V. Bagdanavičius, M.I.C.	400

Gyvenantiems nėra nieko tikresnio už mirtį – <i>K. Butkus, O.F.M.</i>	406
Mirties akivaizdų nėra nieko svarbesnio už gyvenimą – <i>D. H. van Zeller, O.S.B.</i>	410
Šviežiai iš Maskvos – įspūdžiai ir anekdotai – <i>A. Liulevičius</i>	421, 460
Meilė ir vienvė (X) – <i>A. Grauslys</i>	424
įžiūrėjau nelygstamą išmintį ir tiesą – <i>A. Jurskis</i>	444
Kūnas ir dvasia meilėje (XI) – <i>A. Grauslys</i>	450
Kaip j nežinomą šalį – <i>Interviu su dail. L. Urbonu</i>	452

AKIRAČIUS PLEČIANT

Vyresnioji ir jaunesnioji karta – <i>L. Meškauskas ir Ant. Repšys</i>	75
Bendravimas tarp katalikų ir protestantų – <i>VI. Ramojus ir K. Trimakas, S. J.</i>	168
Man nepatinka – <i>J. Vaišnys, S. J.</i>	249
Evoliucija ir Šv. Raštas – <i>K. Trimakas, S. J.</i>	251
Kas yra ekumeninis sąjūdis – <i>VI. Ramojus ir K. Trimakas, S. J.</i>	296
Trumpi klausimai ir trumpi atsakymai – <i>J. Vaišnys, S. J.</i>	302
Šių dienų jaunimo ieškojimai ir Kristus – <i>A. Liulevičius, Z. Vanagaitė, J. Šulcas</i>	340
Klausimai – atsakymai – <i>J. Vaišnys, S. J.</i>	350
Šaltiniai ar kritikuojama medžiaga? – <i>P. Alšėnas ir K. Trimakas, S. J.</i>	387
“Vis yra žymiai svarbesnių darbų” – <i>K. Žemaitis</i>	429
Mišrios vedybos – <i>J. Vaišnys, S. J.</i>	473
Šv. Raštas ir evoliucija – <i>J. Vaišnys, S. J.</i>	475

ATSINAUJINANČIOJ BAŽNYČIOJ

Įtakingiausias teologas Bažnyčiai atsinaujinant – <i>A. L.</i>	13
Atsakymo beiškant prof. A. Maceinos klausimams – <i>K. T.</i>	14
Bažnyčia moderniajame pasaulyje – <i>A. L.</i>	170
Kunigas ir kardinolas Los Angeles – <i>A. L.</i>	172
Šv. Rašto studijų vakaras – <i>A. L.</i>	348
Mūsų jaunimo pareigos – <i>Prel. A. Bačkis</i>	350
Enciklika apie taiką – <i>A. L.</i>	388
Muzikos vieta Bažnyčioj ir mūsų tarpe – <i>K. Trimakas, S. J.</i>	389
Teologai Bendruomenėje, ne dramblio kaulo bokšte – <i>K. Trimakas, S. J.</i>	437

GYVENIMO IŠMINTIS

Vaikų namai – <i>B. Krištanavicius, S. J.</i>	23
Pasimatymas su šventuoju Arso klebonu – <i>J. Medušauskas</i>	163
Bendro darbo vaisiai – <i>P. Pakalnis</i>	260
Bronzos blokas – <i>A. Grauslys</i>	346
Mintys iš dienoraščio – <i>D. Hammarskjöld</i>	347

JAUNYSTĖS KRYŽKELĖS

Lietuvių taikos korpas – <i>Ant. Saulaitis, S. J.</i>	36
Vasario mėnuo Jaunimo Metų rėmuose – <i>Vyt. Kasniūnas</i>	68
Kodėl senti, jaunime? – <i>B. Mažeikienė</i>	127
Jaunimo atsakomybė – <i>R. Rastonytė (jaunimo pirmoji premija)</i>	158
Niekuomet nenaudok lengvų ginklų – <i>M. F. C. Caron</i>	159
Jaunimo gyvoji atsakomybė – <i>A. Gylytė (jaunimo antroji premija)</i>	216
Atsakomybė mylėti Dievą, tėvynę ir artimą – <i>V. Jurgaitytė (jaunimo trečioji premija)</i>	257
Moteris kitu keliu – <i>Sesuo M. Jurgita</i>	258
Neveltui žemėje gyvensiu – <i>M. Landas (jaunimo ketvirtoji premija)</i>	304
Jei esi šešiolikos metų – <i>G. Ivaškienė</i>	343
Tavo geriausias draugas – vyras – <i>M. F. C. Caron</i>	345
Niekuomet nepagadink meilės skausmo – <i>M. F. C. Caron</i>	393
Gėrimas, rūkymas, sukčiavimas – <i>G. Ivaškienė</i>	394
Jaunimo pareiškimas – <i>Religinio Kongreso proga</i>	434
Gyvieji turi galimybę – <i>M. F. C. Caron</i>	435
Kai ant tavęs barasi – <i>G. Ivaškienė</i>	470

SIELOS LABIRINTAI

Psichoterapija — pagalbos procesas — <i>R. Kriaučiūnas</i>	23,	146
Vyro ir moters psichologiniai bruožai — <i>Prof. dr. Vyt. Bieliauskas</i>		414

RAIDŽIU RINKTINĖS

Antano Jasmanto "Gruodas" — <i>Pr. Razminas (recenzija)</i>		34
Vytautas Endziulaitis — <i>D. Augienė (recenzija)</i>		126
Susitikimas su Čiurlioniu — <i>K. Bradūnas (eilėraščiai)</i>		145
Lozoraius prikėlimas — <i>P. Prado (poema)</i>		104
Eilėraščiai — <i>D. Sadūnaitė</i>		206
Premijuotas romanas "Delfino ženkle" — <i>A. Rūta (recenzija)</i>		212
Eilėraščiai — <i>VI. Šlaitas</i>		240
"Agonija", "Ką laumės lėmė", "Aukso žašis" — <i>A. Rūta (recenzijos)</i>		252
Eilėraščiai — <i>B. Auginas</i>		335
Šeši tremtinio atodūsiai — <i>A. Baranauskas (eilėraščiai)</i>		378
Antano Maceinos "Dievo Avinėlis" — <i>A. Grauslys (recenzija)</i>		390
Kai išsilies vaškinė žvakė — <i>J. Marcinkevičius, A. Jasmantas, J. Degutytė ir V. Bogutaitė</i>		411
Konvertitas apie konvertitą — (G. Papinio "Šv. Augustinas) — <i>V. Zakaras</i>		436
Eilėraščiai — <i>K. Grigaitytė</i>		458
Vaiduokliai — <i>J. Ignatonis (feljetonas)</i>		463
"Šventoji Auka", Amžiaus sukaktis — <i>A. Rūta</i>		477

PRIE ŠEIMOS ŽIDINIO

Liturginiai šeimos papročiai — <i>G. Ivaškienė</i>	25, 81	123
Moters puošimasis — <i>J. Sav. ir K. Kon.</i>		30
Įvairiais šeimos klausimais — <i>G. Ivaškienė</i>		33
Kai mano vyras manęs neprimuša — <i>Vyt. Bagdanavičius, M.I.C.</i>		81
Įvairiais auklėjimo klausimais — <i>G. Ivaškienė</i>		82
Atsakymo laukiančiųjų yra daug — <i>Ramutė</i>		124
Kas kaltas? — <i>Br. Krokys</i>		160
Besirūpinant vaikų gerove — <i>G. Ivaškienė</i>		163
Apie paukštytes ir paukščiukus — <i>G. Ivaškienė</i>		214
Vaikus sumaniai auklėjant — <i>G. Ivaškienė</i>		215
Man rūpi kiekvienas jų žingsnis — <i>L. Gailiūšienė</i>		254
Kaip tinkamiau švęsti jungtinių sukaktį — <i>J. Sav.</i>		255
Subrendimo pažymiai — <i>G. Ivaškienė</i>		303
Ar vaikai yra tėvų problema, ar tėvai vaikų? — <i>B. Mažeikienė</i>		341
Keturios šeimos kolonos — <i>Pr. Razminas</i>		383
Vedybos ar vienuolynas? — <i>J. Vaišnys, S. J.</i>		385
Jaunuolius ruošiant vedybiniam gyvenimui — <i>G. I.</i>		386
Kieno kaltė: tėvų ar vaikų? — <i>J. Vaišnys, S. J.</i>		430
Kai močiutė gyvena drauge — <i>Paruošė G. Ivaškienė</i>		433
Vietoj botago su mazgu ant galo — <i>V. Šmaižienė</i>		466
Kai mus stebi jaunimas — <i>L. Gražulienė</i>		468
Medicininė pagalba — <i>Paruošė G. I.</i>		469

EKRANO MIRGESYS	41, 131, 218, 262, 306,	478
GYVENIMUI TEKANT	2, 46, 90, 134, 178, 222, 266, 310, 354, 398,	442
IŠKARPOS IŠ ANAPUS	35, 83, 129, 174, 205, 259, 305, 351, 391, 438,	480
SKAITYTOJO ŽODIS	43, 87, 130, 176, 220, 264, 308, 352, 395, 440,	479

"Laiškai Lietuviams", Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.
Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J.

**LEIDĖJŲ
ŽODIS
SKAITYTOJAMS**

Užsibaigia 1966 metai. Kasmet bandą tobulėti, ir šiais metais "Laiškai Lietuviams" gerėjo savo turiniu ir išvaizda. Tikimės, kad jie tobulės ir toliau bendradarbių bei skaitytojų pagalba. Skaitytojų prašome remti žurnalo pastangas ir naudotis tų pastangų vaisiais: remti, prenumeruojant žurnalą toliau, surandant naujų skaitytojų ar atsiunčiant auką; naudotis, skaitant ir pareiškiant savo nuomonę bei pageidavimus.

Nemaža skaitytojų yra dar neužsimokėjusių prenumeratos už besibaigiančius metus. Užmokėjus būtų sumažinti nuostoliai leidėjams. Administracijai gi padėtų, jei skaitytojai prenumeratą atsiųstų naujųjų metų pradžioje.

PADĖKA

"Laiškų Lietuviams" leidėjai Tėvai Jėzuitai nuoširdžiai dėkoja visiems skaitytojams, auka parėmusiems žurnalo leidimą. 20 dol. paaukojo J. ir K. Vėžiai (Čikaga); po 5 dol. — J. Kavaliauskienė ir V. Naudžius (abu iš Čikagos); 4.40 dol. — L. Gaigalas (Australija); po 4 dol. — K. Mažrimienė (Čikaga) ir V. Jasaitis (Lewiston); po 3 dol. — J. Miečius, K. Jurgėla ir kun. A. Šeštokas (visi iš Čikagos), A. Zaparackas (Royal Oak, Mich.), P. Domkus (Los Angeles), S. Stašaitienė (Dorchester); po 2 dol. — V. Uznys, J. Stankus, J. Jurkšaitis, Br. Konauka, J. Juodvalkis, J. Jurienė, St. Daržinskas, R. Rinkevičienė, P. Balčiūnas, A. Eiva (visi iš Čikagos), I. Valančius (East Chicago), P. Mikšys (Cleveland), V. Bubrevičienė (Calif.), M. Gudaitienė (Toronto), St. Tumosienė (Evergreen Park, 111.), kun. A. Kardas (New York), P. Lanys (Elizabeth, N. J.), S. Kamarauskienė (Highland Park, Ill.), J. Karaliūnas (Hamilton), L. Remeikis (Sudbury).

**ATSIŪSTA
PAMINĖTI**

A.L.R.K. MOTERŲ SAJUNGA. Amerikos Lietuvių Romos Katalikių Moterų Sąjungos 50 m. jubiliejinis leidinys. Gausiai iliustruota 50 m. veiklos apžvalga.

J. Kačinskas. FOUR MINIATURES. For flute, clarinet and cello. Keturios miniatiūros. Išleido J. Vasyliūnas, savo neapmokamais koncertais telkdamas lėšas išleisti lietuvių kompozitorių kūrinius (K. V. Banaičio, J. Gaidelio, J. Kačinsko, VI. Jakubėno, St. Šimkaus).

Dr. D. Jasaitis. SVEIKATOS DRAUDIMAS IR SOCIALINIS TEISINGUMAS. Atspaudas iš L.K.M. Akademijos Metraščio II tomo, 209-264 psl.

J. Balys, LIETUVIŲ LIAUDIES PASAULĖJAUTA tikėjimų ir papročių šviesoje. Išleido Pedagoginis Lituanistikos Institutas. Mecenatas: Lietuvių Tautinis Akademinis Sambūris.

AIDAI. Mėnesinis kultūros žurnalas. Rugsėjis. Specialus numeris apie Jaunimo Kongresą. Sutelkta labai vertinga medžiaga: paskaitos, simpoziumų santraukos, apžvalga ir vertinimas.

M. Vaitkus. DIENORAŠTIS. 1946 m. eilėraščiai, suskirstyti pagal mėnesius. Spaud. Immaculata spaustuvė. 160 psl.

MOTERIS. Lietuvių moterų žurnalas. Rugsėjis-spalis. Leidžia Kanados Lietuvių Katalikių Moterų Draugija.